

ל ג י ל

יונתן בן-עמי

טובה ורחבה

התשע"ד 2014

www.wideland.co.il

(למעט פרקים 1-17, 38, 61)

ליל תמוז בגנתו של יהודה. מסבה שאינה ידועה לו, הוא קם מכסא הפלסטיק וממולל עלה כתרת מפרחי הפנדוראה. ממקום עמדו, הוא יכול לראות שאיש לא התישב ליד הפסנתר לנגן, ורוח לא מניעה את ענבלי פעמון הרוח. פרודות האויר נעות ומחליקות זו על גבי זו ללא כוון מגדר. והנה משתחל באויר משב קל מן הקל, מרגש אך בקשי בשערות ראשו. ענבלי פעמון הרוח זעים אך אינם נוגעים זה בזה. לילה, הוא חושב בלבו, הרוח גוברת.

יהודה הסב מבטו אל הפסנתר השחר, הישן. על מכסה המקלדת עמדו ערמת מכתבים ונירות, מתקן למגבות ניר, לוח דמקה זעיר, מאפרת נירוסטה ובה ברגים, אומים ומחט של פטפון, פסלון של מנצח מחוט ברזל, כלי כתיבה ומחשבון, ארבעה עגנים שחשב להתקין על הקיר החיצוני כדי לתלות רשת לגפן, והכוס, שבועטיה הביט בפסנתר. עוד ידיו נוטפות מים משטיפת הכלים, הוא נגש לאסף את הכוס. הבוץ שנותר בה כבר התיבש, ונסדק. ידיו מאחורי גופו כדי לא להרטיב את הפסנתר, הוא קורא בערמת המכתבים: "אוניברסיטת חיפה, הפקולטה למדעי הרוח, הזמנה ליום עיון בארכאולוגיה" ותחת ההזמנה, "בקשה לחדוש רשיון רכב" וגם: "תודה על האמון שנתת בנו, אקסלנס נשואה". הבוץ הספיק להסדק, הוא מבחין, כבר הרבה זמן לא פתח את הפסנתר. למעשה, שתים עשרה שנה לא נגן. חבל, הוא חושב בלבו, לפחות היה נותן אותו למישהו שכן היה מנגן

בקול המוסיקה משדרת תכנית על יוסף הדר, ואיש בכרמי יוסף לא שומע את התכנית. איך זה קורה? המוסיקה הזרמת באויר נעה בגלים בשדה האלקטרומגנטי בלבד, ואינה יוצרת תנודות בלחצי האויר עצמו. מקלטי הרדיו בכרמי יוסף כבויים, או שאינם מכוונים לתדר הנכון. כך יוצא שבבית משפחת רשף, בבית משפחת הדר, ובבית משפחת דלב, לא שומעים את התכנית. גם בבתי שרצקי, אללי, מלוא ואביצור, לא

שומעים את התכנית על יוסף הדר. כך גם בבית משפחת דוידוביץ, אוליבר, צפארי, לביא ורם. גם במשרדי מזכירות האגדה, מכונים מקלטי הרדיו לתדר אחר, וכן גם ביקב. בבתי משפחת רביד, הרץ, אפרת, מרום ואלגביש, גם כן לא מאזינים לתכנית, ועמם גם בני משפחות גולומב, בר-לב, רביב ודורן. גם הצוות שמתקן את המזגן בבית משפחת טריביש, לא מאזין לרדיו, וגם יהודה, לא שומע את התכנית. אגב, היא אינה נשמעת גם בבתי משפחות ישראלי, רגב והדיה.

3

על אף רוקותו, יהודה הוא מלאכת מחשבת. אי אפשר לעשות יהודה. לפעמים אוחזת פליאה ביהודה עצמו. כיצד יתכן, הוא חושב, שישנם גונים כה דקים בצבעי השמים, שלא נתן להביעם במלים. הרי הוא חושב במלים, וכיצד יתכנו הבדלים, שהם יותר דקים מהמלים עצמן? הוא זוכר שסאלח, שהצטרף אליו למדידות בחפיפה, אמר לו לפני המדידה ליד שפיר, שהיתה לאחר כמה ימי גשם שוטף, לנסע בדרך הירקה (אפלו שצריך לנסע דרך המושב כדי להגיע אליה) כדי לא להחליק בדרך החומה. יהודה הבין מיד על איזו דרך הוא מדבר, אבל עברו דקות אחדות של נסיעה על הבמפים של שפיר עד שהבין שסאלח אמר ירקה, אף על פי שצבע העפר בה היה אפר, מפני שבערבית לאפר ולירק אותה מלה.

4

הרוח משנה תכופות את כוונה. יהודה מביט בתכנית של מדידת המעיינות המלוחים. הם יפגשו מחר ב-16:00 במלון אלסקה אין במטולה. ב-16:30 תתחיל ההדרכה. השכם בבקר למחרת יצאו לשטח, וכך גם ביום שלאחר מכן. הרוח עוברת בשדות ומעוררת את הדרכים שעונות לה בתנועת מחול של אבק לבן. יפי, הוא חושב לעצמו, אשאר שם יום אחד נוסף ואלך ביום ה' ליום העיין בחיפה. פעמון הרוח הפנטטוני שלו, התלוי ביציאה לחצר האחורית, מנגן:

יהודה מגחך: כך גם אחסר סולר למדינה, במקום לנסע פעמים הלוך ושוב. כעת יהודה חושב - מה עליו לקחת לנסיעה בת חמשה ימים ואנחנו צמאים לאות.

5

יהודה שותל את שתילי הגפן ליד העמודים, ומשאיר את המעדר עומד כדי שיהיה יותר נח לאספו אחר-כך. כעת, נשאר רק לחבר את העגנים אל הקיר ולמתח מהם כבלים לעמודים. הוא מביא את הסלם [ששוכב בצד הבית הפונה לרחוב, כלומר בין קיר המטבח לטרסת הרחוב, תחת פקעת עצים ומטפסים צפופה]. מה מענין את יהודה סויה שנוקבת במחסנים בבולגריה. זה אפלו לא מזיז את הסופרספינטוס בכתפו הימנית. אז על מה יהודה חושב כשהוא סוחב את הסלם? הוא חושב

על שיר. איזה שיר? הוא לא מצליח להזכר. אבל עכשו הוא רואה את הנקודות בקיר אליהן הוא רוצה לחבר את העגנים, וחושב האם לקחת אתו את המקדחה, הפטיש והעגנים, או קדם רק את המקדחה, ומחליט לקחת הכל. הוא נכנס לבית ומביא את הפטיש מארגז הכלים ואת העגנים מן הפסנתר. יהודה מיצב את הסלם ועולה. די בשני מטרים אלו כדי לעבר את גבה הגדר החיה, ורוח עם שלל ריחות מכרים לא מכרים מזכירה לו ששכח לקחת את הפטיש. יהודה מסתפל על הכלים שהשאיר בחצר: הפטיש, הסלם, המעדר

6

יהודה יוצא מכרמי יוסף עם שחר. הוא יוצא מהמושב ופונה ימינה, הרדיו על רשת ג', השדר מדבר. העגנים במזרח יורדים מעט ומפנים מקום בשמים. יהודה חושב האם יגיע בזמן: הוא אמור להספיק לקחת את עמי מהמשרד בטבריה, ולסיים למדד את קדוח מי-עדן לפני 9:00, ומי יודע כמה זמן יארך הקפה במשרד? יהודה עולה על כביש שש במחלף נשרים. העגנים מעצבים צורת כתר לשמש שכבר נמצאת מאחוריהם אך עוד אינה נגלית. מצד שני, אם יקדים יותר מדי, יחכה ליד משרד סגור. ברדיו מתנגן 'עוד לא תמו כל פלאיך' בבצוע של רמי קלינשטיין. הסאונד באיזו מלא ונעים. יהודה אוהב את השיר אבל חושב: איך הם אמורים למצא את כל הנביעות? הרי אין מפה, כל מטרת המבצע היא אתור נביעות חדשות... "קבליני אל שיריך" בטח בשביל זה יש את התדרוך היום "אל בארות התום" ואיך הוא אמור לארגן חתך

לנביעות באמצע סכך? "לוחש לו בלאט" מזל שזה בזוגות... הוא עובר את המנהרה מתחת לתל-חדיד. הנסיעה חלקה ושקטה. גבול העגנים מתחדד מעל לשומרון, השמים במערב מכחילים. השמש מטפסת מעט וזורה בשמים תכונה אך עוד אינה נראית. יהודה מתפעל מספיות שמי המזרח, אך שוב השדר מדבר. בגשר מעל נחל בית עריף מתחיל להתנגן 'צפיה לאשר' של יהודית רביץ. קצב הבוסה-נובה משתלב עם קצב הנסיעה, אך כעת יהודה נזכר ששכח לסגר את החלון בסלון. הוא מתקרב למחלף קסם. או שמא לא שכח? שולי העגנים בצורת כתר לא סימטרי זוהרים בעצמה בצבע לבן מעל ראש העין. ואם ירד גשם? האור השקוף שנתז מעל העגנים חושף על הגבעות סביב מגדל צדק צבעים שזה עתה נולדו. למה שירד גשם? קטע הסולו פסנתר מתנגן, אך יהודה עוד חושב: שלא יכנסו חתולים...

7

בפרק הקודם לא הצליח להתרחש הרגע, הוא מקבל עוד הזדמנות כשיהודה עובר את הפניה לנין. הצבעים כבר איתנים והשדות הנפרשים לפניו עוצרי נשימה. השדר כבר מדבר על עמס ממורשה עד גנות, יהודה עומד ברמזור בכניסה לאזור התעשייה אלון התבור. הוא נזכר שאבא שלו בקש ממנו שיעזר לו במשהו, אבל לא יוכל לעזר לו כי כל השבוע יהיה בצפון. הוא אפלו לא הספיק להתקשר לאביו לשאל אותו במה הוא רצה עזרה. עכשו מתחיל להתנגן שיר חדש: "כמו שזה היה" של אפרת גוש. יהודה מספיק לחשב על זה שהוא שכח לבדוק מתי הוא

צריך להחזיר את הספר לספרייה, אבל פגר של פרה בין שורת האקליפטוסים לכביש, שמושך את תשומת לבו, מחזיר אותו לכאן. לפתע שוב נפרשים השדות בשפולים המתונים של רמות יששכר, והרי מאב מלבינים מאחוריהם מתחת לעננים חדי הקונטור על רקע השמים הכחלים. יהודה סים לחשב על מה שיהיה ומה שהשאר. הקצב והשמחה שבשיר ממלאים את האיסוזו ואת מחו של יהודה. הכל כה מדיק, מה עוד צריך חוץ ממוסיקה טובה ונוף מדהים, הוא חושב, והתחושה, לאט לאט, מפעפעת דרך חזהו אל בטנו, בעוד האיסוזו חולף מעל נחל תבור ושועט צפונה אל עבר היום.

8

יהודה נכנס ומיד זוכה לטפיחות שכם הדדיות עם מרסל, מנהל אזור הצפון. המשך נמצא בבית הממשל התרפי לשעבר, וגדוש פריטים שקשורים או שאינם קשורים להידרומטריה. כלי מדידה מתקופות שונות, בעקר אלה שכבר מזמן אינם בשמוש והפכו למחזיקי נרות, תמונות וציורים של הילדים, לוח מואר להצגת תרשימים, מקלט רדיו עתיק. יהודה מתקדם אל עבר המטבחון ומרסל מציג בפניו את עמי שהגיע מהחדר השני, כשהיהודה כבר מצא כפית נקיה ושם קפה טורקי של עלית בשלוש כוסות עד שהמים ירתחו.

עם הקפה, יהודה נגש לדבר עם שולה. בפעמים הנדירות שהוא מגיע למשך בטריה הוא אוהב להקשיב לשולה, תמיד יש לה משהו מענין לספר. הפעם היא מספרת לו שהיא סמדר מהספר של סמי מיכאל. "לא

כל הפרטים מדיקים" היא מספיקה להדגיש, כשמרסל קורא לו מהכניסה "רציתם לשחרר את מי-עדן בתשע, כדאי שתצאו".

9

להגיד שפרק 3 הוא פלגיאט זה כמו להגיד שהמשפט "כל קשר בין הדמויות בספר זה לבין המציאות הוא מקרי בהחלט" הוא גנבה ספרותית. הרי אי אפשר לעשות יהודה, ובטח לא אני, שכל מה שאני כותב זה צטוט מאיפשהו. כנ"ל לגבי פרופסור עץ. הן כל היתו היא פלא: לא מיצרים יותר כאלה! האיש הזה, הכל מודים, עשוי מקשה של נגודים. ודוקא מתהום השני המקטב מאין כמותו עולה ומתגלה דמותו באור בהיר, שלמה, הרמונית... אם לא היה קיים בין כה צריך היה לפברקו, שלא לדבר על סופרים שדמותם-הם מפרכת יותר מדמותו של עץ.

10

דוד מרביץ סולו מהפנט מלזה בתף של עדינו, היושב לימינו על כר. עדינו קורא מפניו ומאצבעותיו של דוד את הקצב המתנגן כהלמות לכבם ביום קרב, של שמה ואלעזר היושבים מולם. אחרי הסולו מצטרף שמה לדוד והם שרים:

כי יפו בנעלים פעמיה
והנשף חוגג וסואן
והברך סוכבת בדעת
ומיתר אל מיתר מדנדן

עדינו מתרכז בתפוף, ואלעזר מביט בפניו של דוד בזמרו, ולסרוגין
משפיל עיניו אל אצבעותיו שלו המנחות על ברכו, כמאזין למלים.

כי יפו בנעלים פעמיה
וחמוק לחמוק יחולל
והברך שואבת פלהט
ומיתר אל מיתר יחלחל

בסיום השיר לופת דוד את מיתריו, משתיק אותם בהפגנתיות ואומר:
"חברים, אני הולך לנסך לתהום השבוע, עם אביגיל. אני רוצה שתצאו
מחר בבקר להביא לי מים מעין סמיה". – "הופה, אביגיל!" קורץ שמה.
– "כן, אביגיל" מחיר דוד אל חברו ופורט את תחלתו של השיר הבא

כשבתוכו חלל שחר וקריר. והצנור ממשיך מטה, מטה, והאזיר נעשה לח
יותר ויותר ומלא ריח בזלת של מי הגולן. והנה מאה שבועים ושלושה
מטר בעמק הקרקע אנו צוללים במים צוננים ואפלים, ומוסיפים לרדת
בתוך המים. עמוד המים נעשה כבד, ואנו יורדים. בעמק של כמאתים
וחמשים מטר הצנור מתעקם, כיפוף שנוצר בעקבות לחצים ותנועות של
הסלע. ממשיכים מטה, עמוד המים כבר כבד מאד. המים אפלים
ודחוסים. בעמק שלש מאות ותשעים מטר המים כבר עכורים, מלאים
בוץ בזלת וחלודה. בעמק ארבע מאות מטר הבוץ דחוס, לא נתן לראות
יותר. והנה צליל מהדהד בצנור, מישהו פותח את המכסה למעלה.
נקדת אור קלושה מרצדת כשיהודה ועמי משלשלים פנימה את
הרצועה. האלקטרודה מתנדנדת מטה ומטה ומדי כמה שניות נעצרת
כשיהודה בולם בידו את התף המתגלגל. כשהאלקטרודה בעמק מאה
ושבעים מטר יהודה מתחיל לסובב את התף לאט. המכשיר מצפצף,
ויהודה מעלה מעט את האלקטרודה ואז מוריד אותה שוב. המכשיר
מצפצף באותו מקום. "מאה שבועים ושלוש עשרה" מכתיב יהודה
לעמי, ומחבר את המברגה לתף כדי למשות את הרצועה מן הצנור.

12

פטרן הבחין שהמים בקמקום כבר רותחים, אבל אנדרי עדין לא הגיע
לחדר הפועלים לשתות את הקפה. הוא יצא למסדרון לקרוא לאנדרי,
מסמן לדימיטרי להשגיח על המים במקומו, וזה קם בחסר רצון מכסא
האלומיניום והחל להכין את הקפה לארבעת הפועלים. כשפטרן הגיע

11

צנור ברזל רחב, צבוע לבן, עולה מיציקת הבטון שעל משטח הכרפר
המהדק ופונה אל מבנה המשאבה הסמוך. כלפי מטה, הצנור עובר את
שכבת המצע ואת שכבת אדמת הבזלת וחודר אל שכבת סלע הבזלת,

לסוף המסדרון ראה את אנדרי עולה מולו במדרגות הברזל. "מה קרה?" שאל פטרו [הוא שאל זאת, כמוכן, בבולגריה, המופיעה כאן בתרגום חפשי]. "לא, שום דבר, ענה אנדרי, קשהם כבר נכנסים לחדר הפועלים, התיירס מתחמם קצת, יכול להיות שנצטרך לסחרר אותו אם לא נוציא אותו בקרוב". "וימה עם השעורה?" שאל סרין, שישב עד עכשו על כסא העץ ונראה כאלו עוד לא התעורר. "היא בסדר, קרה מאד" ענה אנדרי, מחמם את ידיו בכוס הקפה החד-פעמית. כעבר עשר דקות בדיוק, ארבע הכוסות היו זו בתוך זו בפח האשפה, והפועלים פרשו לעבודתם בממגורה.

האגדה" – "ואו" אומר יהודה, "ולמה מחכים?" – "לא יודעת" – "אז מה את מחפשת?" – "מקום להשתין, הכל כאן שטוח אין אף שיח, העץ הזה לא יסתיר אותי" – "את יכולה לעשות כאן, מאחורי הטנדר, לא נסתכל".

"איך קוראים לה?" שואל יהודה כשהיא באה להפרד. "שני" היא עונה. "רוצה לבוא אתנו? אנחנו נוסעים למעין... נראה לה מעין יפה" – "ואו, הייתי מתה אבל אני חייבת להשאיר כאן" – "מה תשאיר כאן, את אפלו לא יודעת מתי תזוזו, אולי בערב" – "זה נכון, אבל אני חייבת להשאיר".

14

קצב פעמי סוסו של עדינו מכתוב את מהירות הליכתם של שלשת הסוסים היוצדים במשעול הצר בין סבך האלה וסלעי הגיר עטורי החזזיות של המדרון ההררי. שתיקת הרעים מובילה אותם שעל אחר שעל אל מבואות עין סמיה. הדרך מתרחבת, הטיט נעשה דרוך ודק ולכן ככל שהם מתקרבים לשער המקדש אשר למעין.

חזקה מקבל את פניהם בחיך רחב ומורה להם בידו להכנס לחצר המקדש. מבלי שיצטרכו לומר לו לשם מה באו, בעודם קושרים את סוסיהם, שלח חזקה את הנער למעלה אל העיר, לקרא לנעמי, כהנת תיאמת. אז נגש אל הסכה, הציע לאורחים להסב על המחצלות, ונכנס בעצמו אל המקדש להביא להם מים בכוסות חרס.

כעבור שעה קלה חזר הנער בריצה, ואחריו בהליכה רבת הדר ובחיוה, קרבה נעמי בדמותה המלאה בשמלותיה החומות-ייניות.

13

יהודה ועמי נוסעים על דרך הבזלת. ממולם ומסביבם ערבות אינסופיות משבצות גלי אבנים עגלות שחרחרות, וירק חדש מרמז מתחיל לבצבץ מבעד לאפר הכסוף של שנה שעברה. הם נוסעים לאטם בדרך, ספק למתן את הטלטלות, ספק להרויח זמן רגיע בנוף היפה. והנה אחרי העקול מתגלה לפניהם טור ארך של רכבים צבאיים, ממשאיות ועד טנקים, החונים דחוקים אל הגדר במאמץ לא לחסם את הדרך. יהודה מנוט את האיסוזו על השול, מנסה לעקוף את טור הכלים, כששני הגברים מתחלים לתהות ביניהם מה פשר המחזה המשנה.

והנה לפניהם על הדרך, הולכת-תועה מלואימניקית, נראית כמחפשת דבר מה שלא ברור לה באיזה צד של טור המשאיות הוא נמצא. "זה תרגיל חטיבתי?" שואל יהודה, שעצר לידה ופתח את החלון "של כל

אי שם בעמק מאתים מטר בתוך אדמת הבזלת, בעין החֶשֶׁה, מצוי צנור, ובצנור מים שקטים ואֶפְלִים. ועמוד המים אשר בתוך הצנור גבה: גם בעמק מאה וחמשים מטר מתחת לפני האדמה, יש מים בתוך הצנור. אם נעלה לאט לאט במעלה המים הצלולים והאֶפְלִים, בעלי טעם הבזלת העדין, נראה שגם בעמק מאה מטרים וגם בעמק שמונים מטרים, מים ממלאים את הצנור המחרר. בעמק שבעים ושמונה מטרים ועשרים ואחד סנטימטרים נמצא מפלס המים, הקו הדק, הכמעט דמיוני [שכן גם המים וגם האויר שרויים בחֶשֶׁה מחלט] שמתחתיו מים ומעליו אויר. ושבעים ושמונה מטרים מעל מפלס המים עומדים יהודה ועמי, ועמי מבחין במלים "תמרות עשן", כתובות בטוש שחר על צנור ברזל ירק. "איה הם מגיעים לכל המקומות הברסלבים האלה" הוא אומר ליהודה.

בערב, יהודה יורד מהמלון אל הרחוב ונכנס לפאב קטן בצדו השני. הוא מתישב על הבר, ומזמין כוסית J&B. הברמן הוא גבר בשנות הארבעים לחייו, ונכר בו שהוא בעל הפאב. בעוד יהודה לוגם ונרגע, להקה מקומית מבצעת את "אור הירח" של לאה שבת, וקהל קטן, ככל הנראה מעריצים מקומיים, מאזין בהנאה. יהודה נהנה מהשיר ומהבצוע

המרענן אך גופו מלא לאות, שעולה עד גבה אֶזְנוֹ וְהוֹפְכֵת אֶת הַשִּׁיר לְנַעִימָה רְחוּקָה. כִּי נִדְמָה לוֹ שִׁ"בְקִצָּה הַלִּילָה, אָהַב אֶת רִגְעֵי" יִמְשִׁיךְ לְהִתְנַגֵּן עַד סוֹף הָעֶרֶב עִם צְלִיל הַגִּיטָרָה הַנְּעִים. נִשְׁאָר מֵעַט וִיִּסְקִי בְּכּוֹס. יְהוּדָה מְרַכֵּין רֹאשׁוֹ וּמְבִיט בְּכּוֹס מְלִמְעָלָה וּמְנוֹרֵת סְפוּט אֲדָמָה שֶׁנִּמְצָאת בְּדִיּוּק מְעַלְיו מִשְׁתַּקְפֵּת בְּוִיִּסְקִי. הַמְרָאָה מְזְכִיר לוֹ שְׂקִיעוֹת אֲדָמוֹת עַל הַחוֹלוֹת הַזְּהוּבִים שֶׁל שִׁבְטָה בְּאֻמוֹנִים בְּסָדִיר. כֶּעֵת, הַלְהַקָּה מְנַגֵּנֶת אֶת "צֵל עֵץ תָּמָר". הַכּוֹסִית הַשְּׂנִיָּה מְצַלִּיחָה לְהַמִּיס אֶת הַבְּקִרְתִּיּוֹת כְּלִפֵּי הַשִּׁיר הַמְזַרְחִי, וְכִלְפֵי הַלְהַקָּה הַמְקוֹמִית, וְיְהוּדָה מְצַלִּיחַ לְהִתְעַנֵּג עַל יְפִיו שֶׁל הַשִּׁיר וְכִשְׂרוֹנָם שֶׁל הַנְּגִינִים. הוּא לֹא יוֹדֵעַ אִם הַגְּבִירוֹ אֶת הַוּלְיוֹם, אִךְ הוּא מִתְחִיל לְהַרְגִישׁ אֶת הַבָּס בְּבִטְנוֹ. כְּשֶׁהַזְּמֶרֶת שָׂרָה "מֵעֶרְפְּלֵי עֶפְרַת" תּוֹפִיעַ דְּמוֹת אֶהוּבָה תַּיִן פְּנִים מְכָרִים", בְּכּוֹסוֹ נִשְׁאֶרֶת לְגִימָה אַחֲרוֹנָה, וְיְהוּדָה מִתְלַבֵּט אִם יִזְמִין עוֹד כּוֹסִית. בְּזִוִּית עֵינוֹ הוּא מְבַחֵין בְּבַחוּרָה קָמָה וְיוֹצֵאת מֵהַפָּאב דֶּרֶךְ דֶּלֶת הָעֵץ הַפְּתוּחָה. מוֹזֵר, הוּא חוֹשֵׁב, כִּי־צַד לֹא הַבְּחִין בָּהּ כָּל עוֹד יִשְׁבָּה שָׁם, וּבְכָל זֹאת מְשַׁכָּה אֶת עֵינוֹ כְּשִׁי־צָאָה

שחר ברחוב הראשונים במטולה. אגל טל על האיסוזו של יהודה מתעבה עד כדי כך שהוא נכנע לכבדו ומתחיל לזלג, אוסף בדרךכו רסיסים זעירים יותר. לאחר ששה או שבעה רסיסים, הטפה מתמזגת עם אגל אחר שתפוס באבק הדבוק על צבע הפח. החשמל הסטטי שאגור באבק מאפשר לאגל לשאת כמות מים גדולה יותר וכך הטפה שהגיעה לא מספיק כדי לגרם גם לו לזלג. כעבור כמה שניות, כאשר גם

השביל שהשאירה הטפה זורם לתוך האגל, זולג אף הוא, אוסף עוד שנים שלושה רסיסים ונתקע שוב באגל שאחוז באבק. הטפה כבר גדולה יחסית, אך מתח הפנים בשלוב עם המטען החשמלי של האבק מאזנים את משקלה והיא נשארת תלויה.

מפתח המלון, יהודה פותח את הטנדר באמצעות שלט רחוק. מערכת האזעקה של האיסוזו מפיקה צפצוף. תדר הצליל הגבה מרטיט מעט את הטפה וזו נופלת אל הכביש לפני שיהודה נגלה מעבר לשיחי היערה.

18

כשהיא מצירת מבשילה בה מערת נטיפים. לאט לאט מכחולה יוצר את פרטי המנדלה המרהיבה שהיא מצירת, לאט לאט משרטטים המים את פרטי הנטיפים והזקיפים במערה, בסבלנות של אשה המלקטת זרעי שעורים אחד לאחד בשדה. אכן אפשר להתפרנס מציור בארץ. לא ציור פוסטמודרני סטיל בצלאל, ולא נופים קיטשיים, אלא דוקא ציור אבסטרקטי: מנדלות. לא ברור אם בגלל המשמעות הרוחנית של המנדלות, או כיון שהן פשוט מרהיבות עין, או בשל חסר המחיבות שבאבסטרקט, אבל אנשים קונים. הם קונים מקור, ורפרודוקציות, בדוכנים שהיא עושה, ומפה לאזן. והמערה חתומה ואין קרן אור בנפשה לחזות בפלאי הסלע.

19

"המלך רוצה לנסך לטהום אז הוא שלח אתכם להביא לו מים" אומרת נעמי בקולה המתנגן. "כן", עונה שמה "רק מה שלא הבנתי, זה למה בשביל כד מים הוא צריך את שלשת גבוריו המעלים. כל שליח היה יכול להביא אותם, ואפלו יותר מהר מאתנו". "לאט לך", עונה נעמי, "את המים כל אחד יכול היה להביא. אך קדשת תיאמת, ספק אם תוכלו אתם להביאה".

נעמי נכנסת למקדש הבנוי סביב המעין. היא נוטלת את גביע הכסף המעטר בעלילות תיאמת, ומוזגת בעזרתו מים מהנביעה אל הכד. כאשר הכד מתמלא, הנער נושא אותו אל שלשת הרעים, ומסתלק מן המקום במבוכה. נעמי נעמדת פתח המקדש, ומברכת "מי תהום בכדכם". השלושה נפרדים בחבוקים מחזקה ועולים על סוסייהם בדרךם לירושלם.

20

העשב הצהב והחלול נשבר תחת צעדיהם של יהודה וגור, בצליל הדומה לצרצור הציקדות מחריש האזנים, חושף מתחתיו את הבזלת החמה והנקבובית, שמחמה כמו נאפה העשב והדיף ריח מתק, וזה הקל במקצת את חריפות זמזום הציקדות שכתר אותם מכל העברים. חגבים מפתעים עופפו לצדי השביל שנוצר מהליכתם, פורשים כנפיהם הכתמות במעופם ונעלמים בהסואתם על הקרקע.

כל זוג קבל משבצת. יהודה וגור קבלו משבצת ממזרח לכורזים, אותה הם אמורים לסקר מטר למטר ולמדד את הספיקה של כל המעינות בה. לאחר מכן, במשרד, יצליבו את נתוני הספיקה עם נתוני המליחות מהדגימות, ויכלו לחשב את סך כל כמות המלחים הזורמים לכנרת. "תראה איך כאן עוד קיץ ולמעלה בגולן כבר סתו" אומר יהודה, "הנה," אומר גור, "יש שם נקדה ירקה, יש שם מעין". יהודה וגור מכונים פעמיהם אל עבר הכתם הירק בשדה. החם המגיע מלמעלה ומלמטה והזיעה הנוטפת מונעים מהם להביט אל הכנרת שנואית מלמעלה כטפה כחלה ונעלמת משדה ראיתם כאשר הם יורדים בשפול הקרקע אל עבר כתם הירק. ואכן, בין הקנים והנענע הם מבחינים בנביעה דקה, זרזיף מנצנץ בשקט על הרקבובית. הנביעה קטנה מכדי לערך חתך, אז גור מעריך ורושם חצי ליטר בשניה, בעוד יהודה ממלא דגמה מן המים.

21

ולעת ערב פלומת האור של שפולי הרה עודה בוקת מאד, אך עמוס החם החלף כעת בסבה, שנעשה צפוף וקוצני ומקשה על מהלכם של השנים ועמו העיפות המצטברת. גור ויהודה מנסים לפלס את דרכם לתוך סבה העוטף, ככל הנראה, נביעה נוספת, אך קוצי פטל אכזריים חוסמים את דרכם. יהודה מרים את זרועות הפטל ומנסה להשתחל לתוך הסבה, וגור מקיף את גוש השיחים בנסיון למצוא מעבר נח יותר. כשיהודה מצליח להכנס ועל זרועותיו רק שריטות בודדות, הוא קורא "בוא, אפשר לעבר מכאן".

שני הגברים עומדים במעבה הסבה, שפופים מחשש שכובעיהם יתפסו בקוצים, צופים בנצנוצי האור על המים הזורמים מתערבבים בזהרורים הבוקעים מבעד לסבה, ואין להם מושג אפילו איך להתחיל לישר חתך תחת ענפי הפטל הצולבים כתיל. גור שולף את המזמרה ומתחיל לקצץ בענפי הפטל אך אלה מנתרים בהגזרם ונדמה שרק מצרים את המעבר. יהודה מתכופף ומתחיל לישר בידי חתך עבור המדידה, אך בשל זרועות הפטל הרבות קשה לו לעמד קרוב והוא מועד אל תוך הפלג וידו נשרטת מאגדת פטל עליה נשען כדי לבלם את נפילתו. בחמתו הוא מתרומם באחת, וצורח מכאב כאשר ענף פטל שנצמד לגבו שורט בו חתכים עמקים לכל רחבו וקורע את חלצתו. הוא מגדף ומתישב במקומו, כאשר גור מתקדם אל עבר הפלג בשתיקה ומתחיל לפנות להם מרחב עבודה באמצעות המזמרה.

22

שלשת הרוכבים שבים לירושלים, הפד עמו, ושוב המשעול הצר בין עצי האלה מזה, וסלע מעטר חזזיות מזה. הכל נראה פשוט מדי לשמה. הוא מתגעגע לקרבות, בהם מאחורי כל סלע עשוי להסתתר אויב, בהם משימה פשוטה כמו הבאת מים היא מעשה גבורה של ממש. עודו מהרהר ואלעזר נזכר ושאל "הלא צונו דוד כי לא נשוב בדרך אשר הלכנו בה?" - "אכן" עונה עדינו ועוצר את סוסו, "משימה כה פשוטה ואנו נכשלנו". הוא יורד מסוסו, ומתישב על השביל כשגבו אל הסלע. "לא נוכל להמשיך בדרך זאת," משתף עדינו בשקוליו, "אך גם לשוב על

עקבותינו לא נוכל שְׁמָא נַגְדִיל אֶת חֲטֵאתֵנוּ. לְפִיכָּהּ, יַחֲזְרוּ הַסּוֹסִים בְּלַעֲדֵנוּ, וְאֵנוּ נֵרַד דְרָךְ הַיַּעַר עִם הַפֶּד". שְׁמָה לֹא יוֹדַע אִם לְשִׁמְחַ שְׁסוּף סוּף נִהְיָ מַעֲבֵן, אוֹ לֵהִיּוֹת מִתְסַכֵּל מֵאִוִּילוֹת הַמַּעֲשֶׂה, אַךְ בְּכָל מִקְרָה לֹא יִמְרָה אֶת פִּי רֹאשׁ הַשְּׁלִישִׁיָּהּ, וְלִכֵּן יֵרַד מִן הַסּוֹס וְהִתִּירוּ. הַשְּׁלוֹשָׁה הַחֲלוּ לְרַדַּת בְּמִדְרוֹן הַתְּלֹל אֶל עֵבֶר דְרָךְ הַיַּעַר, נֶאֱחָזִים בְּגַזְעֵי אֱלוֹנִים וּמַעֲבִירִים אֶת הַפֶּד זֶה לְזֶה בִּירִידָה. מֵרְחוֹק, הִלְכוּ וְנַעֲלְמוּ דַהְרוֹת הַסּוֹסִים שְׂוֹדָאֵי יִגְיעוּ תוֹךְ דַּקּוֹת סְפוּרוֹת לִירוּשָׁלַיִם.

23

בְּמֵאֲמָץ מִשְׁתַּף הַצְּלִיחוֹ הַשָּׁנִים לְסֹדֵר אֶת הָאֲבָנִים בְּקַרְקָעִית הַפֶּלַג כֶּךָ שְׁחַתְךָ הַזְרִימָה יִהְיֶה עֵמֶק דִּיּוֹ לְהַכְנִיס אֶת מִכְשִׁיר הַמְדִידָה. בְּסִפּוּק רַב פּוֹתַח יְהוּדָה אֶת קַפְסַת הַמִּכְשִׁיר, בְּחִיּוֹךְ גְּלוּי מִרְכִּיב אֶת הַפְּרוֹפֶלוֹר עַל הַחִישׁוֹן, וּמַחֲבֵר לָהֶם אֶת מִקְלוֹת הָאֲחִיזָה בְּזֶה אַחֵר זֶה כְּשִׁמְבִטּוֹ מִפְּנֵה לְגוֹר שְׁמִתְחִיל גַּם הוּא לְחִיּוֹךְ אֱלִיוֹ בְּסִפּוּק. לְבִסּוּף, הוּא מְחַבֵּר אֶת חוּט הַחִשְׁמָל מֵהַחִישׁוֹן לְמוֹנָה. יְהוּדָה טוֹבֵל אֶת מִכְשִׁיר הַמְדִידָה בְּמִים וּמְכַוֵּן אוֹתוֹ לְזוּיַת בֵּה הַפְּרוֹפֶלוֹר מִסְתַּוֵּבֵב בְּקֶצֶב אַחִיד. אִזּוֹ הוּא לוֹחֵץ עַל כַּפְתּוֹר הַהִתְחַלָּה בְּמוֹנָה, שְׁמִשְׁמִיעַ צְפָצוּף עֵבֶר כֹּל סִיבּוּב שֶׁל הַפְּרוֹפֶלוֹר בְּמִים, וּבְסֹךְ הַכֹּל שְׁלוֹשִׁים וְאַחַד סִיבּוּבִים בְּחִצֵי דַקָּה. "שְׁלוֹשִׁים וְאַחַד" הוּא קוֹרָא מֵהַצָּד הַדִּיגִיטְלִי, וְגוֹר רוּשֶׁם 31. כִּיּוֹן שֶׁהַחֲתָךְ רַחֵב, וְהַזְרִימָה אֵינָה אַחִידָה בְּכָל שְׁטַח הַחֲתָךְ, יֵשׁ צָרָךְ בְּמִדִּידָה נוֹסֶפֶת עַל מְנַת לְאָמֹד אֶת הַסְּפִיקָה. יְהוּדָה מְמַקֵּם אֶת מִכְשִׁיר הַמְדִידָה בְּצַד הַשָּׁנִי שֶׁל הַחֲתָךְ, וְלוֹחֵץ שׁוֹב עַל הַכַּפְתּוֹר. שְׁמוֹנָה עָשָׂר צְפָצוּפִים נִשְׁמָעִים וְיְהוּדָה קוֹרָא

"שְׁמוֹנָה עָשָׂרָה", וְגוֹר רוּשֶׁם 18. "טוֹב עֲכָשׁוּ בּוֹא נִרְאָה אִם אֶפְשָׁר גַּם לְצֵאת מִכָּאן" אוֹמֵר יְהוּדָה וּמִתְחִיל לְפָרֵק אֶת הַמִּכְשִׁיר וְלְהַחֲזִירוֹ לְקַפְסָה. בִּינְתִים יֵרַד הָעֶרֶב וְהַשֶּׁמֶשׁ כָּבֵד מִסְתַּתְרַת מֵאַחוֹרֵי הַרִי הַגָּלִיל. כְּשִׁיְהוּדָה מְפַלֵּס אֶת דְרָכּוֹ הַחוּצָה, הוּא מִתְכּוֹפֵף עַל מְנַת לְצֵאת מִמְּנִהֶרֶת הַהַרְדּוּפִים וְהַפֶּטֶל, וְכֶךָ כְּשִׁמְבִטּוֹ קְרוֹב לְאֲדָמָה הוּא רוֹאֶה אֶת הַגְּדִילָנִים הַחוּמִים וְהַיְבֻשִׁים עַל רִקַּע הַשָּׁמַיִם הַמְסֻגְלִים וְיֵהִי הַדְרָדֵר לְשֶׁרְבִיט שֶׁל מַלְכוּת.

24

הַקּוֹרָא בֵּן זְמַנְנוּ עֲלוּל לְהַבִּין כִּי עַקֵּר כּוֹנֵת הַמֵּאֲמָר 'כֹּל הָאוֹמֵר דְּבַר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מִבִּיא גְּאֵלָה לְעוֹלָם' הוּא מִתֵּן הַקְּרִדִּיט, כְּלוֹמֵר 'כֹּל הָאוֹמֵר דְּבַר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מִבִּיא גְּאֵלָה לְעוֹלָם', בְּנִגּוּד לְכֹל הָאוֹמֵר דְּבַר שְׁלֹא בְשֵׁם אוֹמְרוֹ'. הַבְּנָה זוֹ מְשַׁפְּעַת מִתְפִּיסַת זְכוּיֹת הַיּוֹצְרִים, שְׁלִכְאוּרָה נוֹעֲדָה לְעוֹדֵד יּוֹצְרִים לִיצוֹר, אַךְ בְּפִעַל אֵינָה מֵאֶפְשֶׁרֶת לָהֶם לַעֲשׂוֹת כֵּן, שְׁכֵן הֵם עוֹסְקִים כֹּל הַעֵת בְּנִסְיוֹנוֹת לְחִדּוּשׁ, וְכֶךָ מִתְרַחֲקִים מִלֵּב יְצִירָתָם. וְאוּלָם, בְּעֵינֵי הַתְּנָא שְׁקָרָא אֶת הַמִּשְׁפָּט, עַקֵּר כּוֹנֵתוֹ הִיָּה אֲמִירַת הַדְּבָרִים, כְּלוֹמֵר 'כֹּל הָאוֹמֵר דְּבַר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מִבִּיא גְּאֵלָה לְעוֹלָם', בְּנִגּוּד לְכֹל שְׂאִינוֹ אוֹמֵר דְּבַר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ! הַקְּמֵצָן הַשּׁוֹמֵר אֶת הַדְּבָרִים לְעַצְמוֹ, אוֹ הַחוֹשֵׁשׁ לְטַעוֹת וְלִכֵּן שׁוֹתֵק, בְּבַחֲנִיַת "וְיִהְיֶה הִיָּה עִמּוֹ וְלֹא הִפִּיל מִכֹּל דְּבָרָיו אֲרָצָה". וּמִכֵּיוֵן שֶׁהַדְּבָרִים עֲשׂוּיִים לְהִתְעוֹת בְּקִרְיָה רֵאשׁוֹנָה גַּם אֲזַן קִשְׁבַּת וְלֵב מִבִּין רְאִיתִי לְהַבִּיא בְּזֶה אֶת הַדְּבָרִים הַמְעֵטִים הָאֵלָה.

יהודה מתעורר בבקר במלון לאחר יומים קשים של מדידות, ומגלה שלא תכנן מה לעשות ביום ה"גשר" שלקח. שריריו המלאים בפאב הנעים של מנוחה ממאמץ מדרבנים אותו ללכת ברגל לנחל עיון ולרחץ בברכה.

"מזל", הוא חושב כשהוא מגיע לנחל וריח התאנה והמים עולה באפו, "עוד מקדם בבקר, הנחל ריק מאדם ואוכל לרחץ בעירם בברכה". ומתפנן "מזל, עוד מקדם בבקר והשמש מאירה מבעד לעלזה באור לבן וצעיר שמשתקף באדות הנחל ומשנה למקום מראה קסום".

והנה לפניו, על גשר העץ, פוסעת עלמה, מביטה אל הנחל ואז מסתובבת לאחור וקוראת לכלבתה, שרצה אליה ונשענת על ירכיה עם רגליה הקדמיות, וזו מלטפת את ראשה בזמן שהיא מבחינה ביהודה ההולך מולה. "הי", אומר יהודה, "לא ראיתי אותך בפאב לפני יומים?" - "בחקורה? כן, עזבתי מקדם. ראיתי אותך על הבר, אתה לא מכאן, מה אתה עושה כאן?" - "באתי בגלל העבודה, אבל נשארתי עוד יום סתם", עונה יהודה. - "במה אתה עובד?" - "ברשות המים, בהידרומטריה, אני מודד מי תהום וספיקה של מעינות" - "מענין!", היא אומרת. - "אייך קוראים לך?" שואל יהודה - "רות", היא משיבה, "ואתה?" - "יהודה. באתי כדי להכנס לברכה. רוצה להצטרף?"

עבור רות הברכה הזאת היא החצר האחורית. אינספור בקרים כבר התרחצה בה בעירם, בעקר בימי חול כאשר הנחל רק שלה עד עשר, השעה שבה מתחלות להגיע קבוצות של מטילים. היא פושטת את שמלתה, מניחה אותה מקפלת על סלע חבוק בשרשי הדלב, ומצטרפת ליהודה שכבר צף על גבו, עירם כביום הולדו.

יהודה מביט סביבו ובטוח שהגיע לארץ האגדות: המפל הקטן שמזין את הברכה, עצי הדלב מזה ועצי התאנה מזה משאירים רק פס דק ומפתל של שמים, המים הצלולים, השביל הממשיך לו אל אפל הצמחה, ורות היפהפיה השוחה לצדו ומתאמצת לשחות במקום בלי לגעת בקרקעית הברכה. "ובמה את עובדת?" יהודה ממשיך את השיחה, לאחר שהסדיר את נשימתו ממפת הקר של המים. "אני ציירת", עונה רות, "כלומר, הפסקתי לצייר אבל אני עדין מוכרת רפרודוקציות" - "למה הפסקת לצייר?" מתפלא יהודה "אני לא יודעת... הרגשתי שאני מוכנה כבר לדבר הבא, אבל כדי שהוא יגיע אני צריכה לתת לו מקום. זה נשמע מוזר אני יודעת. קשה לי להסביר". יהודה שותק. קר המים מקפיא את הזיקה שבין ידו לבין זרועה הקרובה כל-כך, והוא חש בקרבתה רק דרך הגלים הנוצרים משחיתה ומלטפים את כתפו ואת צוארו בקרירותם הצלולה. "לא ידעתי שאפשר להתפרנס מציור בארץ" מתפלא יהודה שנית, "מה את מציירת שם?" - "מנדלות" - "אה. אני חייב לראות את זה" - "תבוא אחרי זה, אני אראה לך בשמחה" אומרת רות ושוחה אל המפל וחסרה. יהודה עדין צף במקומו, מרגיש איך שריריו מתרעננים. "המים כאן כל-כך רדודים, אני בקשי מצליחה לשחות" -

"אני אקח אותך לברכה מהממת בגולן, רוצה?" - "רק אל תאים" מתלוצצת רות ומשפריצה עליו נתזי מים עגלים ונוצצים כצחוקה.

27

ביקום מקביל מְגה-וידאו ioגר את הFBI, הארץ מציעים לנו 4.90 ש"ח כדי שנסים לקרוא את הכתבה, קבצנים עומדים ברחוב ומפיצים שקט. בבתים רחובות ארפים ובהם מרפסות ובתל-אביב רחובות עולים על גדוניהם במרכולות צבעוניות של כלי פלסטיק. ביער יתיר יש אבנים שיש להן שעה אחת ביום של מנוחה מהשמש, כשצל גזע הארן עובר עליהן כמו שעון שמש מאלתר. בחיפה בשכנת בת-גלים דלי צהב מלא במי מזגן וחתול שותה ממנו. בירושלים נכתבו שירים רבים של לאה גולדברג אך עוד נגיע אליה [לירושלים] בהמשך. במזרח השומרון יש עוד סתוניות, מסכנות לא חם להן? בבקעת הירדן סטודנטים לארכאולוגיה שוטפים את הירקות לארוחת הצהרים, בכסיפה מורה מנסה ללמד איך לגזר פונקציות ונדמה לה שאף תלמיד לא מקשיב לה. וכל זאת ועוד בשכבה הדקה שבין הארץ לשמים. ומה מתחת? חול, שכבות גיר, קרטון וצור, מים, גרניט, בזלת... ספרי הגאולוגיה מתארים תהליכים בני מיליוני שנים, ואין לה אף ספר שיתאר מה קורה בתוך האדמה באותה רמת פרוט בה תארו בפרק הקודם קורותיהם של יהודה ורות הסמוכים כל-כך לפני האדמה. אף בצוע של "4'33" של ג'ון קיג' לא יתאר נאמנה את השקט שבו חובקת הבזלת את סלע הגיר בלבה של גבעת המורה.

28

רות ויהודה יורדים במדרגות האבן אל ביתה של רות, וניגרה כבר מחכה להם ליד דלת הרשת. "ואו" קורא יהודה כאשר רות מראה לו כמה מהרפרודוקציות, "זה מרהיב!". כאן יש לציין שהתלהבותו הכנה של יהודה הייתה למרות שעיניו עוד לא התרגלו לחשכת הבית, ולאט לאט הוא מבחין בגונים נוספים. "רוצה קפה?" שואלת רות מהמטבח וממלאת מים בקמקום החשמלי. "בטח", עונה יהודה, ורות חוזרת אל חדרה להביט בו מתבונן בתמונות. "זה אפילו לא סימטרי" הוא מבחין - "נכון! זה בדייק הענין! יש היום הרבה מנדלות ממחשבות, לכאורה מרהיבות, אבל בגלל שהן סימטריות הן לא מענינות. ולא הרבה מבחינים ששלי לא סימטריות." - "מרחוק הן אולי נראות סימטריות אבל הן לא, הנה כאן הנקודות מסדרות בקו ישר, אבל כאן הן מסדרות בגלים. כמה סבלנות צריך בשביל לעשות את כל הנקודות האלה! יש עוד?" שואל יהודה, אך רתיחת המים מחישה אותה אל המטבח - "איזה קפה אתה רוצה?" - "שחר".

29

"את יודעת, זה מדהים," אומר יהודה, כאשר שניהם כבר יושבים בסלון, רגליהם על שלחן הקש הקטן, "הקלילות שבה אמרת שהפסקת לצייר. מזמן הפסקתי לנגן, אבל היו לי כל-כך הרבה רגשות אשם על זה,

שֶׁלִקַח לִי שְׂתִים עֲשָׂרָה שָׁנָה רַק לְהוֹדוֹת בְּפָנַי עֲצָמֵי שְׁהַפְסַקְתִּי. וְעַכְשָׁו אֲנִי מֵת לָתֵת אֶת הַפְּסוּנָתְךָ לְמִי־שֶׁהוּ שָׁכֵן יַנְגֵן עָלַי." - "הַפְּסוּקָתִי לְצִיר כִּי הִרְגַשְׁתִּי שְׁצָרֶיךָ לְבֹא הַדְּבַר הַבֵּא" - "אִין לָךְ סְבָלְנוֹת לְכָל הַנְּקֻדּוֹת הָאֵלֶּה?" מַחִירָה יְהוּדָה, "סְבָלְנוֹת? מָה פְּתָאם סְבָלְנוֹת אֲנִי נְהִיבִית מְזָה. זֶה הַזְּמַן הַכִּי מְרַגֵּיעַ שֵׁישׁ, בְּכָלֵל לֹא צָרֶיךָ סְבָלְנוֹת בְּשָׁבִיל זֶה" - "אֲזָ אִם אֶת נְהִיבִית כָּל-כָּךְ לְמָה לְהַפְּסִיק?" - "כְּמוֹ שֵׁישׁ לִי סְבָלְנוֹת בְּשָׁבִיל הַנְּקֻדּוֹת, יֵשׁ לִי סְבָלְנוֹת לְחִכּוֹת וְלִרְאוֹת מָה יִגִיעַ בְּמִקּוֹם הַמְּנַדְלוֹת. זֶה מְזַכֵּיר לִי שְׁאֵמָא שְׁלִי סִפְרָה לִי שְׁיִנְקִיתִי עַד גִּיל מְאַחֵר. וְאֲזָ יוֹם אֶחָד כְּשֶׁהָיָה חֲלָצָה אֶת הַשֵּׁד בְּשָׁבִיל לְהַנִּיק אוֹתִי, פְּשׁוּט הַסְּתַכְּלִיתִי וְצַחֲקִיתִי. אֲבָל אֵל תִּדְאָג אֲנִי עֲדִין מוֹכֶרֶת רְפּוּדוּקְצִיּוֹת וְעֲדִין מְלַמֶּדֶת אֶת הַטְּכְּנִיקָה שְׁלִי. וְגַם יֵשׁ לִי אִיזוּשׁוּשֵׁי הִרְגָּשָׁה לְגַבִּי הַסְּתוֹ הַזֶּה. לְגַבִּי הַשָּׁנָה הַזֹּאת".

יְהוּדָה לּוֹגֵם מִהַקְּפָה.

שְׁחַר בְּרַחוּב הָרְאוּשׁוֹנִים בְּמִטּוֹלָה. יְהוּדָה יוֹצֵא מִהַמְּלֹן וּמַעִיר אֶת הָאִיסוּזוֹ בְּצַפְצוּף שְׁמַהֲדֵהד בְּכָל הָרַחוּב וּמִדְּגִישׁ אֶת דְּמַמְתּוֹ הַטְּלוּלָה. הוּא מְתִישֵׁב מוֹל הַהֶגֶה וּבְשִׁמְץ קַל שֶׁל הַתְּרַגְּשׁוֹת, אֲבָל כֵּן, הֵיִתָּה שֶׁמִּתְרַגְּשׁוֹת, לּוֹחֵץ עַל כְּפֹתוֹר הַהַפְּעֵלָה שֶׁל הַרְדִּיּוֹ. יְהוּדָה אוֹהֵב אֶת הַנְּסִיעוֹת הָאֶרְכּוֹת, עִם רֶשֶׁת ג' וְהַנּוֹפִים הַנִּפְתָּחִים אֶל אֶפְקִים. נִיחַ לִיְהוּדָה לְהַתְּרַכֵּז בְּנִהִיגָה וְנִתְבּוֹנֵן בְּפֶרֶק 21. רְאוּנוֹ שֶׁהַעֲבֹדָה לְפַעֲמִים קָשָׁה וְלְפַעֲמִים אֶפְלוֹ רוֹאִים דָּם, אֲבָל לֹא בְּכָל מְדִידָה טוֹבְעִים בִּירְדֵן הַגּוֹאֶה וְנִקְלָעִים לְשִׁרְפָה וְנוֹפְלִים עִם הָרֶכֶב לְבוֹלְעַן בַּחֲלוּלֹת. זֹאת וְעוֹד,

סִקֵּר הַמַּעֲיָנוֹת הַמְּלוּחִים הוּא מְבַצֵּעַ מִיַּחַד, בּוֹ הַמוֹדְדִים סִקְרוּ אֲזוֹר שֶׁהֵם אֵינָם מְכִירִים. יֵשׁ לְשַׁעַר שְׁבַמְדִידוֹת שְׁגֶרֶתִיּוֹת פְּצִיעוֹת מְסוּג זֶה נְדִירוֹת אֶפְלוֹ יוֹתֵר.

בְּהַר כְּרַמִּילָה מְחַלְחָלִים לְאַטָּם הַמִּים מִהַגָּשָׁם שֶׁל שְׁבוּעַ שְׁעֵבֵר וְנִקְוִים בְּסֻלַּע כְּמֵאָה וְשְׁלוֹשִׁים מְטָרִים מִתַּחַת לְנַחַל כְּסָלוֹן. מְפֻלַּס הַמְּאָגֵר הַתַּת קֶרְקַעִי עוֹלָה וְדוֹחֵס אֶת הָאוּוִיר שֶׁבְּצִנּוֹר הַמְּדִידָה.

כְּשִׁיְהוּדָה עוֹבֵר לִיד כְּרַמִּיאל, מְשַׁדֵּר "קוֹצִים א" שֶׁל מְאִיר אֶרִיאל. וְאָכֵן, שְׁלֹט חוּצוֹת מְפָרְסֵם אֶת אַחַת מִחֲבָרוֹת הַכְּבָלִים עַל רִקַּע רֶכֶס שְׁזוֹר, לְמִרוֹת שְׁאִין כָּל קָשֶׁר בֵּין חֲבֵרַת הַכְּבָלִים לְרֶכֶס שְׁזוֹר. יְהוּדָה חוֹשֵׁב הָאֵם לְעַקֵּף אֶת הַפִּיאָט הָאֲדָמָה שֶׁלְפָנָיו.

מִרְאָה הַיַּעַר מְזַכֵּיר לְשִׁמָּה אֶת הַקָּרֵב שֶׁהָיָה לֹא הִרְחַק צְפוֹנָה מִשָּׁם, בְּיַעַר אֶפְרַיִם, וַיִּרְבַּ הַיַּעַר לְאָכַל בְּעַם מְאֹשֵׁר אֲכָלָה הַחֲרָב בַּיּוֹם הַהוּא. חוּשִׁיו מְתַחַדְדִים. הַשִּׁקֵּט וְתַמִּימוֹת הַגְּזַעִים רַק מְחַדְדִים אֶת תְּמוֹנוֹת הַזְּעָה בְּזַכְרוֹנוֹ. הַיּוֹם נוֹטָה לְעֵרֵב, וְהַשְּׁלוּשָׁה יוֹרְדִים מְטָה עִם כַּד הַמִּים, כְּפוֹפִים תַּחַת צִמְרוֹת הָאֵלוֹת וְהָאֵלוֹנִים. כְּאִשֵּׁר רַגְלָיו שֶׁל עֲדִינוֹ מְגִיעוֹת סוּף סוּף אֶל דֶּרֶךְ הַיַּעַר, יוֹרֵד כְּבָר הַלִּילָה, וְהַדֶּרֶךְ הַצָּרָה נוֹגֶהת בְּלִבָּן קְלוּשׁ.

הֵם צוֹעֲדִים הַלָּאָה וְהַלָּאָה אֶל תוֹךְ הַלִּילָה וְאַלְעָזַר הַצּוֹעֵד אַחֲרוֹן מִתְהַפְּנֵט מִסִּימְפוֹנִית צְלִילִי הַצְּעָדִים הַמְּשִׁתְּלֶבֶת עִם פְּעִימוֹת לְבוֹ. סְבִיבָם נוֹשְׂרִים

עלי אלה לא נראים ושוכבים דומם לארץ, ובמרחק קוראת התנשמת
המשיטה את הלילה בקצב כמיהתה.

32

במבואה מצגת תערוכה של הצלמת אחלם שבלי המתארת את
העזובה בואדי סאליב. התמונות נראות ליהודה בהירות ושרופות מדי
אך תמונה אחת מושכת את עינו. בתמונה נראות גמות ארינמל מתחת
למה שהיה פעם ככל הנראה מטבח של בית מגורים. זוית הצלום
הנמוכה, יחד עם הקונטרסט המגזם יוצרים הזרה שמשנה לתמונה
מראה של ארץ בורות אפוקליפטית.

יהודה מכין לעצמו נס קפה בדלפק הכבוד ומגלה שהרוגלך הקטנים
מאד טעימים. ליתר בטחון, הוא אוכל גם בורקס תרד. מסביבו, אנשים
מחכים ולוחצים ידים ומנסים לפזר מאצבעותיהם את פרוגי בצק
העלים שדבקו בן.

במושב הראשון של יום העיון, פרופ' אדם זרטל מספר על פריצת דרך
במחקר שלו על אל-אחואט, שהתרחשה בבקורו ביוון. עד אז, היחוס של
תל אל-אחואט לגויי הים התבסס על צורת הפדים, שהיתה זרה לצורת
הפדים בתלים אחרים בישראל. בחפוש אחר קדרות דומה, מצא זרטל
את מבקשו בארכאולוגיה של האי סרדיניה, וכך קשר את האתר לגויי
הים. אולם למרות שראה בצלומים ותרשימים רבים את צורת הבניה
המכנה נורגה, לא קשר בין המבנים באל-אחואט לצורת בניה זו, ורק
כאשר בקר בעצמו בסרדיניה וראה את שרידי הנורגים במו עיניו הבין

שהמבנים בתל הם וריאציה של בניה זו. בסוף ההרצאה הסביר זרטל
שהקשור הנוסף בין התל לבין שבט השרדנה מחזק את התארוך
המקדם יותר של התל, לעמת התארוך המאחר יותר, של פינקלשטיין.

33

כשטילתי בשביל ישראל בפעם הראשונה לקחתי אתי את הספר של
צבי גילת כיון שחלק מהמפות בעריכת אורי דביר טרם יצאו,
והשתמשתי בספר כבמפה. יום אחד ישבתי ונחתי ועלעלתי בספר
וקראתי את הטקסט המתאר את העליה מנחל פראן. גילת ספר
שכשהוא עלה מנחל פראן, הוא ראה טנדר לבן חונה לצד הדרך.
כשהתקרב, הוא ראה שהדלת האחורית של הטנדר פתוחה, ושמח כי
חשב שיפגש אנשים ויהיה לו עם מי לדבר אחרי הליכה של כמה ימים
לבד במדבר. אך כשהתקרב עוד, הוא ראה בתוך הטנדר ישבן עולה
ויורד מעל רגלים מפסקות, החליט לא להפריע לזוג והמשיך ללכת,
מאכזב שלא היה לו עם מי לשוחח.

ובהמשך הטייל כשהגעתי לירידה לנחל פראן (הגעתי מהכפון השני)
להפתעתי ראיתי טנדר לבן חונה בדיוק באותו מקום שתאר צבי גילת.
צרוף מקרים מעניין, חשבתי והמשכתי ללכת, אך כשהתקררתי ראיתי
שהדלת האחורית של הטנדר פתוחה. פה חשדתי. האם הזוג נשאר
שם מהטייל של גילת ועד היום?

אך כשהתקררתי יותר ראיתי שמזלי שפר עלי יותר ממזלו של צבי גילת.
במקום זוג באהבים היה שם פיני, שבדיוק הוציא מהטנדר את

המצרכים לארוחת הצהריים, והזמין אותי להצטרף אליהם לארוחה תחת הציליה שעל הגבעה.

34

רות במעון יום לקשיש בקרית שמונה, מראה לנשים בסדנה כיצד לערבב מלט לבן בצבע האקרילי על מנת שהנקודות תקבלנה נפח. קצת אבקה נשפכת על המגש והמראה מזכיר לשולה הכנת עוגה, והזכרון נוסף בה רגע וגעגועים.

"המדריכה אני לא בטוחה איך להמשיך מכאן" פונה תיקי אל רות, - "פשוט תמשיכי איך שבא לך" עונה רות, "אבל אני לא בטוחה שזה יצא יפה" משיבה תיקי. - "ואם זה לא יצא יפה, מה יקרה?" הסבלנות בקולה של רות משרה בתיקי בטחון והיא ממשיכה ביצירתה. כעבר סיבוב אחד [את המנדלות מצירים בסיבובים הולכים וגדלים מן המרכז] היא מתבוננת במנדלה, ובדידה המקמטת האוחזת במכחול, ולא מאמינה שיום הגיע והיא הוציאה מתחת ידה משהו כל-כך יפה.

35

במושב השני של יום העיון, מרצה שהוא לא מכיר מספר על תגליות חדשות בתל בית-שמש. בחפירות התגלה שער העיר, שהיה מרשים מאוד מבחינה הנדסית. לטענת החוקרים, המרכבות ההנדסית של בנית השער, יחד עם הדמיון שלו לשערים בערים ישראליות אחרות מתקופת

הברזל (כגון תל ירמות, תל לכיש, תל ערד ועוד) מעידים על קיומה של ממלכה חזקה בתקופה זו. יהודה כבר הבין להיכן הדברים מכונים. הוא מכיר את הפלמוס שנטש סביב קיומה של מלכות בית דוד: חוקרים שרוצים לבסס את הזכות של עם ישראל בארץ ישראל מחפשים עדויות לקיום ממלכה חזקה בתקופת דוד, וחוקרים ששואפים לשלל את הזקה שבין עם ישראל לארץ ישראל מחפשים עדויות לכך שממלכה כזאת לא התקיימה, ואם התקיימה הייתה קטנה ושלטה באזור ירושלים בלבד, כאלו המחקר הארכאולוגי יכריע אם על מדינת ישראל לשלט מן הנילוס עד הפרת או שיש להשליך את היהודים אל הים.

ואף כי יהודה מאמין שהייתה ממלכה חזקה בתקופת דוד, מפריע לו שהטעון נובע מאגנדה פוליטית ולא מהבנה ארכאולוגית. את המרכבות ההנדסית אפשר להסביר למשל בצרך הבוער של הערים בהגנה, ואת הדמיון בין הערים אפשר להסביר בהעתקה או במעבר של ממחים בין הערים. אך בטרם יפסל לחלוטין את ההסבר, הוא גומר בלבו שישור לתל ירמות בפעם הבאה שיעבר באזור, על מנת לראות במו עיניו את השער.

36

כמוכן שנעניתי להזמנה. נשאנו את המצרכים בארגז תנובה ירק במעלה הגבעה ושם פניתי להציג לי את החבורה: הוא - גאולוג, צחי - סטודנט לגאולוגיה, ועוד חוקר צרפתי שאת שמו לא זכרתי. הם חנו במקום במשך עשרה ימים ושמרו על מכשיר GPS, שעל מנת להשיג

דיזיק מספיק, היה עליו לקבל קריאות במשך עשרה ימים רצופים. בירדן, על הצוק ממול, ישבה שלישייה נוספת, וכך נתן היה לחשב את תנועת השבר הסורי-אפריקאי.

צחי התחיל להכין את הפסטה בסיר מפניח על גזיה. השיחה התגלגלה לארכאולוגיה, וספרתי שחפרתי במצד עתרת. "מצד עתרת?!" התפלא פיני "גם אני חפרתי במצד עתרת!". פיני ספר שכשהוא חפר במצד עתרת הם גלו ממצא מוזר. היה שם קיר שנפסק, ואז המשיך אחרי מטר בזוית של 17 מעלות. הארכאולוגים לא ידעו להסביר את הבניה המוזרה. פיני, שהיה גאולוג, הציע לפרופסור "זה השבר הסורי-אפריקאי" - "זה לא יכול להיות", השיב הפרופסור, "מדבר כאן על פחות מאלף שנה, זה לא סדר הגדל של הזמנים שאתם רגילים בגאולוגיה". - "אלף שנה הם בדיזיק מטר. ו-17 מעלות זאת בדיזיק זוית הקמוט. יש לך קיר רצוף וישר". מזל שמישהו מודד את קצב תנועת הלוחות.

היום כשאני חושב על הספור הזה אני מבין שיכול להיות שצבי גילת כתב "טנדר" אך למעשה התפון לואן, כדרךכם של אנשים שלא מבחינים בין טנדר לואן, וזה משנה את כל משמעות הספור.

37

יהודה יוצא מיום העיון ופוסע במסדרון ארה, אך כמו בספר של מיקי כהן, אור כחל בוקע מבין מדפי הספרייה ומושך את יהודה אליו. יהודה נכנס לספרייה והולך בין מדפי הספרים אל עבר הקיר הצפוני של הספרייה, העשוי זכוכית, וממנו נשקפים הגליל והחרמון ולשון הים אשר

לעמק זבולון. והנה על השלחן לפניו מנח ספר תלמוד פתוח. יהודה קורא:

אמר רב חסדא לאחד החכמים שהיה מסדר אגדות לפניו: "האם שמעת, אותם חמש עשרה שירי מעלות, כנגד מי אמרם דוד?" אמר לו: "כך אמר רבי יוחנן: בשעה שפרה דוד שתין [שהם המערות והנקבים ביסוד המקדש] צף ועלה התהום ורצה לשטף את העולם. אמר דוד חמש עשרה שירי מעלות והורידו" - "אם כן, חמש עשרה מעלות - יורדות היה צריך לקרא להן!" אמר לו "הואיל והזכרת לי את הדבר, כך הוא נאמר: בשעה שפרה דוד שתין צף ועלה התהום ואמר לשטף את העולם. אמר דוד 'מי יודע האם מתר לכתב את שם השם על חרס? נזרק אותו אל התהום וינח התהום'. אף אחד לא אמר דבר. אמר דוד 'כל שידע ואינו אומר יחנק בגרונו'. נשא אחיתפל קל וחמר בעצמו ומה, לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדשה ימחה על המים, לעשות שלום לכל העולם כלו על אחת כמה וכמה'. אמר לו 'מתר'. כתב את השם על חרס וזרק אותו לתהום וירד התהום שש עשרה אלף אמות. כשראה שיירד ביותר, אמר 'כמה שמורם התהום יותר רטב העולם'. אמר חמש עשרה שירי מעלות והעלוהו חמש עשרה אלף אמות והעמידוהו באלף אמות.

38

כבונוס לקוראים יגש תאור של ד"ר פידלר מסבירה לסטודנטים על משמעות השם רות. "רות כמו שאתם יודעים היתה מואביה, זה מרמז

שֶׁהַשֵּׁם בָּא מִמוֹאֵב, בּוֹאוּ נִרְאָה מָה יֵשׁ לָנוּ בַשֵּׁם הַזֶּה", אֹמֶרֶת ד"ר פִּדְלָר וְכוּתֶבֶת אֶת הַשֵּׁם עַל הַלוּחַ. "הַתְּנוּעָה אוּ, יֵשׁ לְמִישֶׁהוּ רַעִיּוֹן מֵאִיפֹה הִיא הַגִּיעָה? הַתְּנוּעָה אוּ הִיא שְׂרִיד שֶׁל הָאוֹת וְאוּ [הָאוֹת וְאוּ הִיא הָאוֹת וְאוּ בַהֲגִיָּה עֵבְרִית קְדוּמָה, אֲבָל הַתְּלַמִּידִים יוֹדְעִים זֹאת וְלִכֵּן פִּדְלָר אֵינָה מְסַבֵּרָה], לְמַעֲשֶׂה יֵשׁ לָנוּ כָּאֵן כּוֹחַ שֶׁל שְׁנֵי דִיפְטוֹנָגִים". הִיא כּוֹתֶבֶת עַל הַלוּחַ "AUA <- AU <- U". "אֲוֶה הוֹפֵךְ לְאוּ שֶׁהוֹפֵךְ לְאוּ, וְהֵת' לְצִיּוֹן נִקְבָּה שֶׁבְעֵבְרִית נוֹפֶלֶת בְּמוֹאֲבִית הִיא נִשְׁאֶרֶת, וְמָה יֵשׁ לָנוּ? בְּעֵבְרִית הֵינּוּ הוֹגִים אֶת זֶה רוֹה, הִיא רוֹה, הִיא רוֹה, הִיא מְלֵאָה בְּמִים".

39

יְהוּדָה סוֹף סוֹף בְּדֶרֶךְ הַבֵּיתָה אַחֲרֵי חֲמִשָּׁה יָמִים עֲמוּסִים וְגִדּוּשִׁים. הוּא עוֹמֵד בְּפִקֵּק לִיד מִפְּעַל גְּרֻנוֹת וּבְלִית בְּרָרָה מִתְמַסֵּר לְהַבְהוּבֵי הָאֲתוֹתִים שֶׁל הָרִכָּבִים הָעוֹמְדִים בְּנִתִּיב הַפּוֹנֶה שְׂמֵאלָה לְגַן-שְׂמוּאֵל. הַסְּפוּר שֶׁקָּרָא מְעִסִּיק אֶת מַחְשְׁבוֹתָיו. הָאֵם דָּוִד יָדַע אֶת הַסְּכָנָה הַכְּרוּכָה בְּדָבָר וּבְכָל זֹאת יָרַד? אוּ שְׂמָא לֹא יָדַע? הַסְּפוּר מִתְעַסֵּק בְּפִלְפוּלִים שֶׁל קַל וְחֹמֶר וּמִצּוֹת שׁוֹנוֹת, וְלֹא בְּמָה שֶׁבְּאֵמַת מְעַנִּין: מָה דָּוִד יָרַד לַעֲשׂוֹת שָׁם? מָה הוּא רָצָה לְבַדֵּק? הַסְּפוּר מְזַכֵּיר לוֹ אֲגָדָה אוֹרְבִּנִית שֶׁשָּׁמַע פְּעַם לְפִיָּה מְעַן הַגִּיחּוֹן מִפִּיק יוֹתֵר מִיָּם מִכְמוֹת הַמְּשַׁקְעִים בְּאֵגֶן הַנְּקוּז שֶׁלוֹ. לִיהוּדָה כּוֹאֵב הָרֹאשׁ מִהַמְּסַע הָאֶרֶךְ וְלִכֵּן הִרְדִּיו כְּבוֹי. עוֹד מוֹפֵעַ שֶׁל הַרְמָזוֹר וְיְהוּדָה וְהָאִיסוּזוֹ עֲדִין לִיד מִפְּעַל גְּרֻנוֹת.

40

הַקּוֹסִם יוֹצֵר מֵאֲדֵי הַמִּים דְּמוּת פְּרָפֵר צְבֻעוֹנִית וּמְרֵהִיבָה וּמִקֵּי מָאוּס דּוֹאֵג כָּל הָעֵת לְמֵלֵא אֶת הַבְּרָכָה בְּמִים לְצַרְךָ עֲבוּדָתוֹ שֶׁל הַקּוֹסִם. לְאַחַר שֶׁיִּצֵּר אֶת הַפְּרָפֵר הַקּוֹסִם מִתְעַיֵּף, מְנִיחַ אֶת מַגְבְּעָתוֹ וְעוֹלָה לְחֹדְרוֹ. מִקֵּי מָאוּס מְמַהֵר לְחַבֵּשׁ אֶת הַמַּגְבְּעָת לְרֹאשׁוֹ וּמְכַשֵּׁף אֶת הַמְּטָאָטָא שֶׁיֵּבִיא אֶת הַמִּים מִן הַנְּבִיעָה אֶל הַבְּרָכָה בְּמִקוּמוֹ. לְאַחַר שֶׁמִּיקֵי מָאוּס מְלַמֵּד אֶת הַמְּטָאָטָא אֶת הַמְּלֵאכָה, הוּא מְתִישֵׁב עַל כְּסֹאוֹ שֶׁל הַקּוֹסִם וְנִרְדָּם.

בְּחִלּוּמוֹ, הוּא שׁוֹלֵט בְּנִצְנוּצֵי הַפּוֹכְכִים וְכוֹכְבֵי שְׁבִיט נִשְׁמָעִים לְתַנּוּעוֹת יָדָיו. הוּא פּוֹקֵד עַל הַגְּלִים כִּי יִנָּשְׂאוּ וְעַל רוּחוֹת כִּי תִנְשׁוּבְנָה. אֵךְ הַנְּחֻשׁוּלִים שֶׁבְּחִלּוּמוֹ אֵינָם אֵלָּא גְּלֵי הַמִּים מִהַשְּׁטָפוֹן שֶׁנוֹצֵר וּמִקֵּי מָאוּס מִתְעוֹרֵר כְּשֶׁכְּסֹאוֹ מִתְהַפֵּךְ, וּמִגְלָה שֶׁהַמִּים שֶׁהִבִּיא הַמְּטָאָטָא עָלוּ עַל גְּדוֹת הַבְּרָכָה וְהִצִּיפוּ אֶת הַחֹדֶר. הוּא מִתְאַמֵּץ לְעַצֵּר אֶת הַמְּטָאָטָא אֵךְ הַמְּטָאָטָא חֲזַק מִמֶּנּוּ, וְהַחֹדֶר הוֹלֵךְ וּמִתְמַלֵּא בְּמִים.

מִיקֵי מָאוּס נוֹטֵל אֶת הַגְּרָזָן וְקוֹצֵץ אֶת הַמְּטָאָטָא לְגִזְרֵי עֵץ דְּקִים. הוּא נִרְגַע וְחוֹזֵר אֶל הַסְּדָנָה לְנִסּוֹת לְתַקֵּן אֶת הַנְּזֵק שֶׁגָּרַם, אֵךְ לְפִתְעָה שׁוֹמֵעַ צְעָדִים מֵאַחֲרָיו. הוּא מְסַתְּכֵל וְרוֹאֶה שֶׁכָּל גִּזְרֵי הָעֵץ נוֹשְׂאִים עִתָּה דְלִיִּי מִיָּם. הוּא מְנַסֶּה לְחַסֵּם אֶת דְּרָכָם אֵךְ לֹא הוֹעִיל. הוּא מְנַסֶּה לְשָׂאֵב אֶת הַמִּים הַחוּצָה דְרָךְ הַחִלּוֹן אֵךְ עַל כָּל דְּלִי שֶׁהוּא מוֹצִיא הֵם שׁוֹפְכִים עֲשָׂרוֹת דְלִיִּים...

מִיקֵי מָאוּס מוֹצֵא אֶת סֵפֶר הַקְּסָמִים וּמְחַפֵּשׁ בוֹ אֶת הַכְּשׁוּף שֶׁיִּפְסִיק אֶת הַמְּטָאָטָאִים, אֵךְ הַשְּׁטָפוֹן כָּבֵד עֲצוּם וְהוּא נִסְחָף עִם הַסְּפֵר בְּמַעְרַבְלֵת כְּבִירָה אֶל הַמְּצוּלוֹת. אֵז מַגִּיעַ הַקּוֹסִם, וּבְתַנּוּעוֹת כְּשׁוּף מְסַלֵּק אֶת הַמִּים.

מיקי מאוס נבון, משיב לקוסם את מגבעתו, מביט בחשש בקוסם על מנת לראות את תגובתו, ומרים את הדלילים לחזר לעבודתו. הקוסם מענה את פניו בכעס, חובט במיקי מאוס בעזרת המטאטא אל עבר הנביעה, ורק אז מחיה.

41

עדינו, שמה ואלעזר רואים את אורות העיר על ההר ומגיעים לארמון בחצי הלילה. דוד חש לעברם ושואל "ראינו את הסוסים חוזרים לפניכם, מה קרה?" - "דאגת?" שואל עדינו. דוד צוחק. - "דאגת? לכם? אבל אני מודה שהסתקרנתי".

עדינו מתודה. "נסענו ואספנו את המים מעין סמיה, ושכנו בדרך ירושלימה. אחרי כבדת דרך, נזכר אלעזר כי צויתנו לא לשוב בדרך בה הלכנו. לא ידענו אם לחזר וללכת בדרך אחרת, או לסטות מהדרך. אז שחררנו את הסוסים וירדנו אל דרך היער, בה צעדנו עד כה." - "יפה." עונה דוד, ואכזבה נכרת בפניו. - "אך המים," שואל עדינו, "האם טובים יהיו לנסך?" - "עוד נזכח" עונה דוד.

42

צפרים מציצות בין עלי הפנדוראה. יהודה מתעורר קצת אחרי עשר בבקר מחלום בו אביו כועס עליו שלא בא לעזר לו. הוא נזכר שאביו באמת בקש עזרה לפני שיצא לצפון, וממהר להתקשר אליו. "איפה

היית?" שואל אותו האב ללא שומץ של כעס בקולו. יהודה מבין שאביו אינו כועס אך בכל זאת לא מצליח להפריד את הכעס מהחלום מן הדמות במציאות. "אני מצטער, הייתי בצפון במשהו של העבודה, במה רצית שאעזר לך?" - "אה, זה לא דחוף, כשתעבר אצלנו מתישהו אני אראה לך" - "אני אבוא עכשו" - "בסדר".

"מה שלומך, אבא" שואל יהודה כשהוא מגיע לבית הוריו. - "תראה מה שקורה" אומר האב ומחנה בידו על הטלויזיה, בה משדרת כתבה על המשבר הפלפלי. - "זה מדאיג אותך אבא?" - "כל החסכונות כבר שוים חצי" - "טוב, במה רצית שאעזר לך?" - "אמא רצתה שתתלה לה את המנורה הזאת... רגע" אומר האישי הנמוך והולך לחדר להביא את המנורה. "היא בקשה שתתלה לה את המנורה הזאת כאן על העמוד" אומר האב ומציץ בבנו לראות את תגובתו. - "יש לך מקדחה?" שואל יהודה.

43

כיון שכבר תשעה ימים לא ירד גשם, השאיבה גוברת על קצב החלחול ומפלס מי התהום מתחת נחל יתלה יורד. "בוא תעזר לי," אומר יצחק (אביו של יהודה) ומראה לו מזודה על המדף העליון במזוה. יהודה מוריד את המזודה ומוציא ממנה מקדחה ישנה. "אפלו אין בה רטט" הוא חושב, ובכל זאת מחבר מקדח וידיה 6. לאחר שקדח שלושה חרים, הוא מחפש דיבלים מתאימים (במזודה היתה שקית דיבלים מסוגים וגדלים שונים), ומקבל הודעת טקסט. למעשה, הודעה קצרה

מאד: "הי". אבל לא תכן ההודעה משמח אותי, אלא השולחת. הוא מתמלא הערכה לרות על שעשתה את הצעד, ולכן משיב: "הי! מה שלומך?"

הוא מספיק להכניס את הדיבלים לקיר ואף להתחיל להבריג את הברג הראשון (במברג ידני, לאבא אין מברגה), והתשובה מגיעה "טוב! ומה שלומך?". יהודה משיב "טוב, אבל יכול להיות יותר טוב" ומרצה מעצמו על הפתח להמשך שהשאיר. הוא מסיים להבריג את כל הברגים ומחבר את המנורה למתקן. הוא לוקח מטלית מהמטבח ומתכופף לנקות את האבק שנוצר מהקדיחה. "זה בסדר, אמא תנקה אחר-כך" אומר יצחק, - "שטיות" אומר יהודה ומקבל הודעה נוספת: "ומה צריך לקרות בשביל זה?" - "אם אקח אותך לברכה שיהיה לך יותר נוח לשחות כמו שאימתי" הוא משיב ומכלה לנקות את האבק מהרצפה ואף שוטף את המטלית. הוא נשען על העמוד ומתבונן באביו צופה בטלויזיה, בעודו מתמלא מתח וצפייה לתגובתה. משזו מתעכבת, הוא מוציא את הטלפון מהכיס ומתבונן בצג. "אני אשמח!" היא כותבת, ויהודה משיב "מה את עושה מחר?"

44

זה לא סוד: חשון והימים מתקצרים. פעם עמדתי על שפת מכתש רמון והוא היה מלא בחשך. הזריחה כבר הגיעה אך המכתש עוד היה גדוש בחשך סמיך ורוחש ואף עלה על גדותיו והגיע עד כפות רגלינו. אדם יכול ללכת בדרך, ללכת ללכת ובסוף להגיע למגרש כרפר קטן ובו

מכולת אשפה. אבל יהודה מתקשר לעמי ושואל אותו: "יש לך את המפתח למאגר דבש?" - "מה קרה? מה אתה רוצה לעשות שם?" - "הכרתי מישהי כשהיינו במטולה... אני רוצה לקחת אותה מחר לשחות שם" - "זריז אתה!" - "בקצור, יש לך את המפתח?" - "כן, אין בעיה, רק דיר בלק אל תשכח להחזיר לי אותו מקורות יהרגו אותי" - "ככה אתה מכיר אותי?" - "לא, אין בעיה, תבוא תקח" - "איפה זה יוצא?" - "טבריה, שכונ ד', תתקשר כשתגיע אני אסביר לך" - "סבבה".

45

יהודה ורות נוסעים על כביש 90 דרומה לכיוון מאגר דבש. בבית הפנסת במושב ברכיה קוראים את פרשת לך לך, ואכן, רבבות גגורים מתעופפים מעל עמק החולה. "היית רציני לגבי מה שאמרתי עם הפנסת?" שואלת רות, "כן, למה לא. תראי, בשורה תחתונה - אני לא מנגן. אין סבה שהוא יהיה מדף. מצד שני אני עוד לא בשל למכר אותו. אז אני מעדיף לשים אותו אצל מישהו שיהנה ממנו." - "אז יש לי חברה שמענינת" - "באמת?" אומר יהודה בשמחה "מאיפה היא?" - "כפר מרדכי, זה לידך שם" - "זה לא כל-כך ליד, מחר יהודה" אבל יחסית לכאן בהחלט. תקשרי בינינו ואנסה להביא לה אותו כבר השבוע אם יהיה זמן". רות מתבוננת בעגורים היוצרים צורות משתנות בשמים.

דוד ואביגיל יורדים אל המערה אשר בנחל קדרון ואחריהם הנער מכוון את הפרד. בפתח המערה דוד מפקיד את הנער על הפרד ונוטל מן הפרד את כד המים. אביגיל לוקחת את המחצלת. הם נכנסים לחדר הפנימי, החשוף, של המערה. מתוך החדר הפנימי הם ממשיכים לחדר נוסף, השוכן כבר בלב ההר, בו שורר חשך מחלט, עד כי לא תוכל להבחין האם פקוחות עיניך או עצמות הן. הנער יושב על הארץ, משחק בזרד שקד ומשקיף על הרי יהודה המשתפלים אל בקעת ים המלח. אביגיל פורשת את המחצלת במרכז החדר, שניהם מתערטלים ונעמדים על המחצלת בחשך המחלט, ודוד מברך:

קולי אל תהום אקרא, קולי אל תהום אתחנן
אשפך לפניך שיחי, הקשיבי אל רנתי
יהי נא ההר מקור נהרות, בלבבו מים רבים
ותהי ברכת תהום עליו ונפשו רייה

ויקח דוד את המים ויסף אותם לתהום. אז נצמדו השנים ויחבק דוד בחזקה את מתניה הרעים ויאמץ אותה אליו. ותשק לו אביגיל ויבוא אליה בעין החשך.

יהודה צף על גבו במאגר ורות צוללת במים הקרים ומנסה להגיע בידיה אל הקרקעית. "תגיד, הצנר הזה למדד כל הזמן, לא מראה קצת על חסר אמון?" שואלת רות את יהודה. יהודה רוצה לומר שהשנויים מדהימים ומרתקים אותו והדינמיות של המפלסים, והמרכבות של השפע, וההצצה אל הקרבים של החיים, אך מדקלם את החשיבות המנהלית של המדידות.

הוא מתקרב אל רות ושוחה במקום לצדה. היא מאטה את תנועות שחיתה. הוא חופן אויר בכף היד, מכניס אותו למים ומשחרר אותו מתחת לגופה. אלפי בועות מתפזרות ועולות ובדרך מועלה מלטפות את ירכיה, בטנה, שדיה ורחיה. הן יוצאות קצף רך אך גל הצמרמרת ממשיך לעלות עד ערפה. עיניה מתערפלות ויהודה חופן עוד אויר ומשחרר אותו עמק יותר והבועות מלטפות את ירכיה הפנימיות ועולות ומתפצלות ומלטפות את בטנה ואת גבה... "עוד" היא מבקשת ויהודה בשלישית מכניס אויר אל המים והבועות מלטפות את כל גופה וכשכתר קצף זוהר מקיף את שניהם היא נצמדת אליו ונושקת את שפתיו השכורות מן האור על המים ומרפוחה. הרחק הרחק בדרום סקוטלנד ויסקי מבשיל בחביות.

מעל איטליה מתחיל להוצר שקע ברומטרי, ובשל אפיק הרום שמעליו, הוא מתחיל להתקדם מזרחה אל עבר ישראל. "חיש הבית, כושר, חיש

יתרמם ההיכל, הבית יבנה. חיש יתרומם ההיכל במרומי צפון. על אלפי שדות ישתרע הבית, על רבבות גגות ההיכל". ויען כושר: "שמע לי אלאין בעל, האזן רוכב ערפות. אקרע ארבות בבית, אשית חלונות בקרב ההיכל!" ויען אלאין בעל: "אל תקרע ארבות בבית, חלונות בקרב ההיכל." ויען כושר: "עוד תשוב אל דברי!" וישנה דברו: "שמע דברי אלאין בעל, אכן אקרע ארבות בבית, אשית חלונות בקרב ההיכל!" ויען אלאין בעל: "אל תשית ארבות בבית, חלונות בקרב ההיכל. לא תצא פדרי בת אור, לא תחמק טלי בת רביב. לא תאבד טלי אל ים, אל אהוב אל ומות פדרי לא תמוג".

49

ישנן יותר חשבונות מס מאשר שירים. לעתים חסרה חשבונות מס, ואדם מתקשר להנהלת החשבונות של הספק ומבקש שישלחו לו את החשבונות. הוא לא מרפה עד שהוא מקבל בפקס העתק של החשבונות עם חותמת 'נאמן למקור'. ואולם, נדיר שיחסר שיר והאדם יתקשר למשורר ויבקש ממנו שישלח לו בפקס את השיר. (ויש גם תעודות משלוח).

חזי לסקלי מזכיר לנו שהמדף בולם את הספר שתכליתו היא נפילה אל התהום. אבל עם ספרים דיגיטליים זה הרבה יותר מסבך. בכל הארץ יצא קוים, ובקצה תבל מליהם. ובמיחד בכל הנוגע לפרויקט בן-יהודה, ולכתבי הקדש שנתן לקרא באתר של מכון ממרא ויש להם גרסה לא רעה גם באתר סנונית. מה יבלם אותם מהנפילה אל התהום? או שמא

הם כבר נופלים אל התהום המהבהבת בין המלים המנסות לכסותה ללא הצלחה?

50

אמנם הימים מתקצרים אבל הירח מתמלא. במערת נטיפים חתומה בקרבת נחל זנוח, טפת מים נקוית בקצה אחד הנטיפים, והיא מתעבה בלאט, כאשר נצברים בה מים שמחלחלים אל תקרת המערה ומחליקים על הנטיפ. המים מחלחלים כל-כך לאט, שבועוד הטפה תלויה, חלק מהמים מתאדה אל חלל המערה, והאבן אשר בתוך המים מתגבשת על קצה הנטיפ. ואולם המים נקוים והטפה מתעבה עד כי היא נתקת מן הנטיפ ונופלת אל רצפת המערה והד נקיישה לחה יעל באפל.

רוח סחטה מעט אוילטרה-מרין אל הפלטה, הרחיקה את גופה על מנת להתבונן ביצירתה, ופתאום זה הפה בה – היא מצירת! אחזת התרגשות היא מתקשרת ליהודה. "יש לי משהו שישמח אותך, אבל אני מתבישת להגיד". יהודה לא מצליח לנחש במה מדבר, אך מקוה שזה קשור בדרך כלשהי אליו. – "מה זה? את לא צריכה להתביש..." – "אבל... יצאתי מטמטמת" – "מה שזה לא יהיה את לא מטמטמת, תספרי!" – "אני מצירת! זה היה כל-כך טפשי לצאת בהצהרות..." יהודה קצת מאכזב שזה לא משהו שקשור אליו, אך אכן שמח שהיא חזרה לציר. – "יפי! טוב שאת נאמנה לעצמך ולא להצהרות" – "זה יפה, אני אזכר את זה" – "תגידי אם כבר מדברים, רוצה לבוא אלי בסוף

השבוּע הקרוב?" – "בְּשִׁמְחָה, נְדַבֵּר!" עוֹנָה רוּת וְחוֹזֶרֶת לִיצִירְתָּהּ. מְזַל שְׁפָּבֵל נוֹהֵג וְיִהוּדָה הִיָּה פְּנוּי לַעֲבוֹת לְשִׁיחָה.

52

דָּוִד מִבְּחִין שְׁאֵת רִגְלָיו צוֹבְטוֹת נְמָלִים. בְּלֹהֵט הָאֵהָבָה לֹא הִבְחִין בְּכָךְ אֶךְ כָּעֵת צְבִיטוֹת הַנְּמָלִים מְכַאֲבוֹת לוֹ. "לֹא צוֹבְטוֹת אוֹתָךְ נְמָלִים?" שׁוֹאֵל דָּוִד אֶת אַבְיָגַיִל בְּפִלְיָאָה. – "אֵילוֹ נְמָלִים?" שׁוֹאֵלֶת אַבְיָגַיִל. – "בּוֹאִי, יֵצֵא". אוֹמֵר דָּוִד, מְנַעַר מֵעֲלָיו אֶת הַנְּמָלִים וְלוֹקֵחַ אֶת הַחִפְצִים. בְּחֹדֶר הַתִּיכּוֹן הֵם מִתְלַבְּשִׁים. בְּצֵאתָם כְּבָר חֲשָׁכָה עַל נַחַל קְדָרוֹן וְהַנַּעַר מִמְתִּין וְשׁוֹתֵק. אוֹיֵר הַלַּיְלָה שְׁקוּף לְרֵיחוֹת הַמְּשִׁתָּנִים כְּכֹל שֶׁהֵם מִתְקַרְבִּים לָעִיר. מֵאַחֵר יוֹתֵר, בְּהֵיכַל, דָּוִד וְרַעְיוֹ חוֹגְגִים וְכָטוֹב לָבֶם בֵּינָם שְׂרִים נִגּוֹן שֶׁהוּא הַמְּשִׁיךְ שֶׁל הַנְּגוֹן הַהוּא:

הִבֵּה-נָא אָבוֹא אֵלַיךְ

כִּי הַלַּיְלָה עֵמֶק וְצוֹנָן

וְהַסּוֹת מִצְטַלְהֶבֶת בְּרַהֵט

וּמִיֵּתֵר אֶל מִיֵּתֵר מִתְנַגֵּן

וְכִשְׁדוֹד פּוֹרֵט לִקְצֵב הַתִּיף, עֲדִינוֹ, שְׁעֵדִין בְּמַתַּח, לוֹחֵשׁ בְּאַזְנוֹ: "הַטּוֹבִים הֵיוּ הַמִּים לְנִסְרָ?" – "עוֹד נִכְח" מְשִׁיב לוֹ דָּוִד וּמְמַשִּׁיךְ לְשִׁיר:

הִבֵּה-נָא אָבוֹא אֵלַיךְ

כִּי נָחַר הַמִּיֵּתֵר וְצָרוֹב

וְהַסּוֹת מִתְעַלְפֶת מִגַּעַת

וְהַלַּיְלָה אֶחָד - וְאַהוֹב

51

יְהוּדָה וּפְבַל מוֹדְדִים אֶת הַמְּפֹלֵס בְּקִדּוּחַ בְּנַחַל יִתְלָה. הֵרִי טְרָשִׁים קָרְחִים מִמְזַרְח וּבִינֵיהֶם אֶפִיק נַחַל יִתְלָה, וּמִמְעַרְב הַלְוִלִים וְהַבּוֹגְנְבִילִיּוֹת שֶׁל מְבוֹא חוֹרוֹן. יְהוּדָה מְשַׁחֵרֵר אֶת הַכְּבֵל מֵהַתִּיף וּפְבַל מִחֲזִיק אֶת הַגְּלָגֶלֶת כְּדִי שֶׁהַכְּבֵל לֹא יִתְחַכֵּךְ בְּשַׁפֵּת הַצְּנוֹר. בְּסִבִּיבוֹת 60 מ' הַמְּכַשִּׁיר מְצַפְצֵף אֶךְ הַשָּׁנִים יוֹדְעִים שֶׁזֶה לֹא הַמְּפֹלֵס. מְצַבּוֹר שְׁמֹן וְאַבְקָה סוֹתֵם אֶת הַצְּנוֹר וּמְקַשֶּׁה עַל הָאֶלְקֻטְרוֹדָה לָעֵבֶר. "תְּמִיד זֶה נִתְקַע כָּאֵן, תִּמְשִׁיךְ" אוֹמֵר פְּבַל, וְיִהוּדָה מַעֲלָה וּמוֹרִיד אֶת הַכְּבֵל מִסְפָּר פְּעָמִים עַד שֶׁהָאֶלְקֻטְרוֹדָה חוֹלֶפֶת עַל פְּנֵי מְצַבּוֹר הַשְּׁמֹן וְהָאֶבְקָה וּמִמְשִׁיכָה מִטָּה. בְּעֵמֶק 169 מ' הַמְּכַשִּׁיר מְצַפְצֵף שׁוֹב. יְהוּדָה מְכַוֵּן לְנִקְדָה הַמְּדִיקָת וּפְבַל אוֹמֵר "מָאָה שְׁשִׁים וּשְׁמוֹנֶה שְׁשִׁים וְשְׁלוֹשׁ, תִּזְכֹּר" – "מָאָה שְׁשִׁים וּשְׁמוֹנֶה שְׁשִׁים וְשְׁלוֹשׁ" חוֹזֵר אַחֲרָיו יְהוּדָה, שְׁלֹא יְכוֹל לָרֶשֶׁם וְלִמְשׁוֹת אֶת הַכְּבֵל בּוֹ זְמִנִית. לְאַחַר שִׁיְהוּדָה מְגַלְגֵל אֶת הַכְּבֵל עַל הַתִּיף הוּא לּוֹקֵחַ אֶת הַלּוּחַ וְרוֹשֵׁם אֶת הַקְּרִיאָה. הוּא זוֹכֵר שֶׁבְּפַעַם שֶׁעֲבָרָה הַמְּפֹלֵס הִיָּה מָאָה שְׁשִׁים וְאַרְבַּע וּמְשָׁהוּ, יְרִידָה שֶׁל כְּמַעַט אַרְבַּעַה מְטָרִים. מִתִּי יִגִיעַ הַגֶּשֶׁם, הוּא חוֹשֵׁב וּמְסַתְּפֵל מֵעֲרָבָה לְרֵאוֹת אֵם יֵשׁ רִמְזָה לְעֵנּוֹ, אֶךְ בָּיִם שֶׁל אוֹר טוֹבֵעַ כָּל וְעַל פְּנֵי כָל הַתְּכַלֵּת. "תִּתְקַשֵּׁר לְאַבִּי מִמְקוֹרוֹת תִּגִיד לוֹ שְׁסִימְנוֹ כָּאֵן" אוֹמֵר פְּבַל.

לאחר המדידה במי-נפתוח פבל ויהודה מתישבים ונשענים על קיר הבטון של בית המשאבה. הם מקלפים תפוזים. –"תגיד, פבל," פותח יהודה, "אני רוצה להעביר את הפסנתר שלי, תוכל לעזור לי רק להעמיס אותו לטנדר?" – "בכיף, למה לא. אבל צריך עוד מישהו לא נצליח רק אני ואתה" – "נצליח, בטח שנצליח" – "זה פסנתר גדול?" – "זה לא פסנתר כנף" – "ברור שלא פסנתר כנף, לא יכנס בטנדר, אני מתכוון אם הוא גדול" – "ככה, בינוני" – "אני חושב שלא נצליח אבל לא אכפת לי לנסות. יש לך רצועה?" – "כן" – "בסדר, מתי אתה רוצה?" – "ביום שלישי אחרי העבודה, אבל עוד לא תאמתי עם הבחורה שניה אני אדבר אתה". אומר יהודה, ומחייג למספר שנתנה לו רות.

"שלום, אפשר לדבר עם אגי?" – "מדברת" יהודה מעט מפתע, הוא צפה לבחורה בת גילה של רות פחות או יותר, והקול בטלפון הוא של אשה מבגרת. "אה, שלום. מדבר יהודה, לגבי הפסנתר, רות אמרה לי שהיא דברה אתה..." – "קדם כל רציתי להגיד לך תודה, לא כל יום מישהו מחליט להשאיל פסנתר למישהו שהוא לא מכיר" – "בשמחה, את מבינה, אני פשוט לא משתמש בו וחבל שהוא יהיה מדף" – "כן, אני מבינה" – "אז רציתי לשאל, ביום שלישי אחרי הצהריים זה בסדר?" – "כן, תבואו, אני אהיה בבית. אתה יודע איך להגיע?" – "אני בטוח שתסבירי לי" – "זה מאד פשוט. כשאתה נכנס למושב קח מינה, ואחרי הבמפ השלישי סע לאט ותראה משמאלך את השלט, משפחת 'משעול'"

– "בסדר, להתראות" ממחר יהודה לסיים בשל המבוכה שאחזה בו כשהבין שהוא מדבר עם אגי משעול.

54

- "אתה קולט? זאת אגי משעול!" עוד לפני שיהודה סים את המשפט הוא הבין שלפבל לא אכפת אם זאת אגי משעול, רחל בלובשטיין או יונה וולך. – "מי זאת אגי משעול" – "היא משוררת מפרסמת" – "נו, יפי, פסנתר למשוררת, קלאסי" מסכם פבל. יהודה מתקשר לרות. –"לא אמרת לי שזאת אגי משעול!" מוחה יהודה. – "לא חשבתי שזה חשוב" אומרת רות וחייה נשמע בקולה – "מאיפה את מכירה אותה?" – "עשיתי דוכן בפסטיבל המשוררים כאן במטולה, והיא אהבה את הציורים אז דברנו קצת, ונשארו בקשר." יהודה מצקצק ואומר – "לא יפה, היית צריכה להגיד לי" ומדגיש את חיוכו. – "אם כבר מדברים רציתי להגיד לך לגבי יום חמישי, אני מביאה את ניגרה, זה בסדר? אין לי איפה להשאיר אותה" – "ברור! לא חשבתי אחרת. יש חצר גדולה אין בעיה".

55

מעטה סודיות מלווה בהטעיות מתחכמות אופף את נושא הכנפה והגיע הזמן לעשות סדר ולהסביר איך מכינים אותה, על מה חשוב להקפיד, ומה אמונה טפלה שאין בה צרה. ראשית נכין את המצרכים. כנפה

עשויה מששה מרכיבים: סמנה, עג'יני, גבינה, מים, סכר, והמרכיב הסודי: מלח.

הסמנה היא סוג של חמאה רכה מחלב עזים, ונתן לרכש אותה בקפסאות שמורים גדולות בחניות מזון בערים ערביות. ישנה גם סמנה צמחית משמן דקל, אותה קל יותר להשיג והיא גם יותר זולה, ולכן משתמשים בה ברב הפנפיות. זאת הסבה לכך שהסמנה הצמחית מעניקה לכנפה חלק מטעמה האפ'יני, ולכן ממלץ להשתמש בערבוב של שני הסוגים. אם קשה להשיג סמנה, אפשר להשתמש גם בחמאה רגילה. לכנפה יהיה טעם פחות אותנטי אבל לא בהכרח פחות טעים.

עג'יני בערבית זה בצק, והכונה לשערות הבצק שמהן עשויה הכנפה. העג'יני עשוי בסך הכל מקמח ומים. תערבת דלילה מאד מטפטפת בזרמים דקים ואחידים על פלטה חמה, הבצק נאפה חלקית וכך נשאר בצורת שערות. עג'יני נתן להשיג ברב המאפיות שמוכרות כנפה, וכן במפעלים המיצרים עג'יני בערים ערביות גדולות. חשוב להקפיד שהעג'יני יהיה טרי, כשהעג'יני לא טרי הוא מתפורר.

הגבינה היא גבינת ברינזה עזים. לרב הגבינה מגיעה מלוחה ויש לשטוף אותה. השטיפה נעשית על ידי חתוך לפרוסות והשריה במים. יש להחליף את המים מספר פעמים עד שהמליחות כמעט נעלמת.

56

כמו פיגמליון המפסל את גלתאה ומוצא בתוך השנהב את אהבתו כך עצבתי את דמותה של דבשי. בתחלה חטאתי רק בהאנשה של טופונים,

תופעה שמתרחשת הרבה במקרא, למשל בנות צלפחד שמצגות בספור כנשים אך למעשה מדבר בשמות של ערים באזור מנשה. חשבתי איך תיצג גבעת דבשי כאשה. הקמורים המתונים של הגבעה הפכו לקמורים העדינים והכמעט בסריים של דבשי. אך חטא גורר חטא וחשבתי מה יהיה צבע שערה. צבע דבש יהיה צפוי מדי ולכן הבנתי ששערה שחר. מכאן היה כבר המדרון חלקלק. הקסמתי מהנגוד שבין צבע הדבש, הצפוי מדי, לבין הצבע השחר של שערה, והבנתי שמשמעות השם איננה שיכות ('הדבש שלי') וגם איננה תכונה ('שיש בו מן הדבש'), אלא פעל בצווי – "דבשי!" ובעודי מנסה לדמין, במבוכה, מה בעצם אני מבקש ממנה כשאני קורא לה 'דבשי!' הבנתי שכבר התאהבתי. אולם בנגוד לפסל של פיגמליון, דמות ספרותית לעולם אינה דוממת ולכן לא נזקקתי לונסו שתפח בה ריח חיים.

57

ויהודה חונה ליד גבעת דבשי ועולה מן הכביש דרך השדה הזרוע אל נקדת המדידה. הוא אוהב למדד בגבעת דבשי כי אי אפשר להגיע עם הטנדר ממש עד נקדת המדידה [כדי לא לפגע בשדה] וההליכה בשדה היא שנוי מרענן. וגם כי למרות שהגבעה מתונה מאד ונראית לא יותר משפול קרקע, כשמגיעים לפסגתה נפרש נוף רחב ידים של מישורים ושדות, ונחל שקמה המבתר את המישור שנפרש מערבה עד יבלע באבך.

ובתוך הגבעה כמוס סוד שפעה ואין יודע מה בלבכה. ואיש אחד שעלה
בזהירות לא לפגע בשדה הזרוע, שולח מבטו אל קרבה, מגלה עמקות
מני חשך, ומקבל 138, ומה יספר לו 138, לולא זכר כי בפעם שעברה
היה 136, על כן אמר מאירנו להיות זכר זה לזכר ולזכר ולזכר.

58

הגמל החל נושך ומלעס את חוט הפלסטיק השחר והשחוק, שארית
סופו של קשר רב לפיפות שהדק את היריעה לקורה המזרחית של
האהל, והמיר אט אט את אבק המדבר שבין סיביו ברקו והמשיך נושך
ומלעס בתאות אגב והוא מושך ולועס אך עבדאללה לא ראה זאת,
עבדאללה לא ידע כלל שהגמל יצא מהמכלאה, כי לעבדאללה יש חוש
ריח טוב, והוא מכיר ויודע מה אומרים מבטיו של חסין, אפלו תנועות
קטנות בגלגלי המכונית בשעה שהוא עובר ליד האהל של מנצור.
וכשמנצור נמנע מלדבר - זה קל לראות! אז הוא הזמן, מנצור אל
עבדאללה, לרפך ולגשר, למנע אי נעימיות. אז עבדאללה חפה בקדמת
החלקה (ואפלו אבא הכין תה) ואשתו תולה כבסים מאחורי האהל
והחמור של הילדים נצב מעל שקתו שמשתקפים בה השמים וראשו,
והבת היפה מכדי לא להחבא יושבת במרפז האהל, על האריגים,
ומחיכת חיוך שמחפה על כל היפי שמסתירים בגדיה המסרתיים
והעבים וכמו מכיל הוא את כל יפיה מכל שנותיה ברגע אחד והגמל
לועס לועס מושך מושך והקורה חורקת ומושכת רעותיה והאהל נופל
והיריעה העבה מכסה אותה בחם השמש שנצבר והיא נעלמת בין

קפליה. שם, למטה, מחיכת ושמחה שכן במרחבים כאלה אין יקר מן
המחבוא. הגמל גמר והלך לו. האם סימה לתלות את הכביסה נדהמת
מגדל הנזק ומיד מונה: חמיד (הקטן) ועלי... משלא ספרה עד שלוש
צרחותיה הריצו את עבדאללה, ואפלו את אביו (שהכין תה), שכן היתה
בטוחה כי נקברה למות ממכת קורה, אז הטנדר התנער משעינתו של
עבדאללה שנעלמה, הנערה שמחה בחשך והריחה אבק אהוב וריחות
עשן טובים שדבקו ביריעה, ומנצור נצל את השתיקה למציצת סיגריה.

59

כשהגיע לנחל גרר בפאתי נגב כבר החלה למשמש שעה של ערב
והעננים שנקבצו במערב כמו ליפות את השקיעה חקו בקמוריהם את
האדמה השלוח שהיתה שרועה עד גלגל השמש. כבר כשהגיע חש
רעב, אך העדיף למדד כל עוד יש אור, ולאחר המדידה לקח מהטנדר
את החומוס ואת הנקניק ואת הלחם ואת העגבניות ונכנס למבנה של
המשאבה הישנה על מנת להתגונן מהרוח.
יהודה מביט בגוש הברזל העצום שהיה מנוע המשאבה, שכבר מזמן
אינה פעילה, ורואה בעיני רוחו את הקודחים שעמלו פה, לפני ששים
שנה לפחות. הוא רואה ששה גברים עובדים בלב מדבר, כה עסוקים
במלאכת הקדוח ובאינספור התקלות שצצות להן עד כי אינם נושאים
עיניהם אל שעת הערב היפה והכחלה המשקה את השדות בנגה היולי.
וכשהיהודה ממשיך בדרך, אורות האיסוזו האדמים נעלמים ונותר העולם
בשדות רחבים ורוח.

שְׁקִיעֵתִים חִלְפוּ בְּשָׂדוֹתֵינוּ מֵאֵז חֵג הַקְּצִיר וְהֵם רִיקִים, וְלֹא שְׁלֹפִים מְכֻסִּים הֵם, כִּי אִם רִגְבִים מִתְפֹּרְרִים אֵט אֵט לְאֶבֶק רָר, בְּאִין טַל וּגְשָׁם הָאָרֶץ כּוֹלֵאת יְבוּלָה, זֶה הַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה. עוֹד מְעַט יִסְתַּלֵּק אֹר אַחֲרוֹן מִרְקִיעֵנוּ, אֵז הַכֶּפֶר יִנְתֵן בְּאֹר הַיָּרֵחַ וְיִטְבַּל בְּבִכֵי הַתַּנִּים שְׂיִצִיק לְשַׁנַּת הָאֶפְרַיִם הַמְּבַתֶּרֶת דְּאָגוֹת. הָאִוִיר - חֵם וְקָר אִין בּוּ, וְאִינוּ נוֹשָׂא עֵנָן, רַק נְעִים לְמַגֵּעַ, כְּאִינוּ קִיָּם. בְּהַעֲדֵר צֶרֶךְ לְהַשְׁכִּים (וְכִי עָלִי לְמַהֵר לְקַצֵּר? אִו שְׁמָא לְחַבְטִי?) יִצְאֵתִי עִם דְּבָשִׁי אֶל הַגְּבָעוֹת שְׁמַנְגָד, בְּקֶדֶם שְׂדוֹתֵינוּ הַמְּאִפְרִים, שְׁעֻקְבוֹת לְטָאוֹת וְתַנִּים נִזְרָעוֹת בָּהֶם, וְנוֹשְׁבָנוּ עַל אַחַת הָאֲבָנִים בְּמַעֲלָה הַגְּבָעָה לְצִפּוֹת בְּהַמוֹג הַכּוֹחַל מִשְׁמֵי מַעְרָב, וּבִיָּרֵחַ כְּמַעַט מְלֵא שְׁהָאִיר מְרַחְבִים לְפָנֵינוּ וּמְרַחְבֵי גְבָעוֹת שְׁחוּרֵי גְאִוֹת מֵאַחֲרֵי גִבְנוּ בְּאֹר לָבָן וּפְשׁוּט כְּשִׁמְלֵתָהּ. "יּוֹם חֶפֶשׁ עָשָׂה לָנוּ יְהוָה" עֲלָצָה לִי, מִבִּיטָה עַל הַכֶּפֶרִים, הַקֶּטְנִים מִמְצַפְנוּ זֶה, אִיךָ מִתְחַמֵּם בְּרוּר מִלְמַעְלָה, וְרוֹאֶה מָה אָפְסָה דְמַעַת הַזֶּרַע לְמוֹל זֶה הַמְּבַצְבָצָת מְטָה בְּבֵהִית תַּקְרוֹת, וּמִסְרָבֵת לְנִזֵּל כִּי יִבְשׁוּ מַעֲיֹנוֹתֶיהָ. "יּוֹם חֶפֶשׁ עֲמָלוֹ" אֲמַרְתִּי, מִבֵּיט אֶל הַשְּׂדוֹת הַמְּתַפְרְשִׁים כְּעוֹמְדִים לְחֶבֶק אֶת הַשָּׁמַיִם.

בְּיִצְיָאָה מְבַאֵר-שְׁבַע עוֹצֵר אוֹתוֹ טְרַמְפִּיסְט. יְהוּדָה פּוֹתַח אֶת הַחֲלוֹן "לֹאן אַתָּה צְרִיךָ?" – "בְּנֵי רְאָם" עוֹנָה הַטְרַמְפִּיסְט, חֲרָדִי נְמוּךְ, עִם זְקָן מְפִזֵּר. "תִּכְנָס" אוֹמֵר יְהוּדָה, וְגַל רֵיחַ זָעָה מִתְקִיף אוֹתוֹ כְּשֶׁהַטְרַמְפִּיסְט מִתְיָשֵׁב. בְּנִסְיָהּ, יְהוּדָה מְרַגֵּשׁ כְּאִלוֹ הַטְרַמְפִּיסְט מִסְתַּכֵּל עָלָיו וּמְחַיֵּה. הוּא מְפָנָה מִבְּטוֹ אֵלָיו, וְזֶה לֹא פּוֹסֵק מְחִיזוֹ אֶלָּא רַק מִסָּב מִבְּטוֹ אֶל הַדֶּרֶךְ. יְהוּדָה מַעֲלָה חִיּוּךְ זָעִיר לְנִכּוֹחַ אֵילוֹת הַמִּשְׁחָק. בְּהַמְשָׁךְ הַדֶּרֶךְ, יְהוּדָה חָשׁ שׁוֹב כִּי הַטְרַמְפִּיסְט מִסְתַּכֵּל עָלָיו וּמְחַיֵּה. שׁוֹב מְפָנָה יְהוּדָה מִבְּטוֹ וְהַפְעֵם הַלֵּה מְסוֹבֵב אֶת רֹאשׁוֹ לְכוּוֹן הַחֲלוֹן הַיְמָנִי וּמוֹסִיף לְחַיֵּה, כְּלָל לֹא מִסְתִּיר אֶת הַמִּשְׁחָק, וְחִיזוֹ שֶׁל יְהוּדָה מִתְרַחֵב מְעַט. כֶּךָ בְּכָל פַּעַם הַתְרַחֵב חִיזוֹ, וְרַק כְּשִׁחִיךְ מְלֵא הָאִיר אֶת כָּל פָּנָיו, פֹּסֵק הַטְרַמְפִּיסְט מִמְנַהֲגוֹ וְלֹא הִסִּב אֶת מִבְּטוֹ אֶלָּא הַמְשִׁיךְ לְחַיֵּה וְלְהַסְתַּכֵּל בִּיהוּדָה הַמְּסַתַּכֵּל בּוּ וּמְחַיֵּה, כְּשׁוֹאֵל לְפִשֵּׁר הַמִּשְׁחָק. "מֵאִיפָה יוֹדְעִים," פֶּתַח הַטְרַמְפִּיסְט, "שְׂיִעֲקֵב אֲבִינוּ נְהַג בְּטַנְדֵּר אִיסוּזוֹ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע?" – "מֵאִיפָה?" שָׂאל יְהוּדָה. – "כְּתוּב: 'וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שְׁבַע'" – "נו?" – "נו," מָה אַתָּה מְדַמֵּן, שֶׁהוּא יֵצֵא עַל חֲמוֹר?!" אָמַר הַטְרַמְפִּיסְט, וּפְרָץ בְּצַחֲוֹק. וְיְהוּדָה אָף הוּא פְּרָץ בְּצַחֲוֹק, אָף שֶׁלֹּא הִבִּין אֶת הַבְּדִיחָה.

עָרַב בְּמִשְׁרָד בְּבֵית דָּגָן, וְיְהוּדָה לְבַדּוֹ בְּמִשְׁרָד. הוּא נִשְׂאֵר שְׁעוֹת נוֹסְפוֹת לְפַצוֹת עַל הַמְּדִידוֹת שֶׁנִּדְחוּ בְּגִלְלַת הַחֶפֶשׁ שֶׁלְקַח בְּשָׁבוּעַ שְׁעֵבֵר, וְהוּא מְקַלֵּד אֶת נְתוּנֵי הַמְּדִידוֹת לְמַחְשָׁב. לְפַתַּע, הוּא עוֹזֵב אֶת לוּחַ הַרְשׁוּם,

נגש למדף, ולוקח ממנו מפה טופוגרפית מספר 9 ואת הדו"ח ההידרולוגי השנתי לשנת 2007. הוא מתישב ליד שלחן פנוי, ומאתר בדו"ח את הספיקה של מעין הגיחון – 600,000 מ"ק בשנה. אז פונה יהודה למפה ומחשב את אגן ההקוות של המעין. קצת קשה לראות את קני הגבה כיון שהשטח מישב ומלא בסימני תכסית, אך הוא מצליח לחשב: 5.5 קמ"ר. הוא מכפיל את השטח בכמות הגשם השנתית באזור (537 מ"מ) ובשעור החלחול באקוויפר ההר (15%) ומקבל שסך כל החלחול למעין הגיחון הוא 443,025 מ"ק בשנה, פחות מספיקת המעין, ויחרד האיש וילפת, והנה יש אמת באגדה האורבנית ששמע, וספיקת המעין אכן גדולה מכמות המים המחלחלת אליו.

63

להכנה ביתית יש להכין מראש שתי מחבתות שונות בגדלן, כך שאחת נכנסת בתוך השנייה. רצוי שההבדל בגדל יהיה קטן ככל האפשר ובלבד שהמחבת הקטנה תכנס בתוך הגדולה. כעת יש להניח כחפן סמנה במחבת הקטנה ולמשח אותה בסמנה, עד שתתקבל שכבה של כשלושה מילימטרים בממצע (האצבעות משאירות סימנים וזה בסדר). בשלב זה יש לפזר קרט נדיב של מלח על הסמנה. המלח הוא מרכיב הכרחי, אבל לשם הטעיה הוא אינו מפרט ברב המתכונים, מכיון שמצד אחד בלעדיו הכנפה חסרה את המתיקות הבלתי-מתפשרת שלה, ומצד שני בחסרונו קשה לזהות מהו המרכיב החסר. בכנפיות לעתים קרובות המלח מגיע בתערובת עם אבקת צבע מאכל כתם, ומכאן צבעה הכתם

של הכנפה בחלק גדול מהכנפיות. הצבע לא הכרחי, אבל הוא משמש להסוואת המלח, כיון שלעתים קרובות אפלו הקונדיטור לא יודע שהוא מוסיף מלח, וסביר שהוא רק צובע את הכנפה.

לאחר שפזרנו את המלח יש לפזר שכבה פחות או יותר אחידה של עגיני על המחבת. לשם כך, יש להפריד תחלה את העגיני שמגיע בדרך כלל בצמות צפופות. לאחר ההפרדה יש לפזר את השערוות על הסמנה בעדינות ובאפן אחיד כמה שיותר עד שמבעד השערוות בקשי רואים את הסמנה. נתן להדק בעדינות את העגיני אך לא לדחוס.

כעת יש לשפך כ-300 ג' סכר לפינג'ן, למלא במים עד שהמים מגיעים כס"מ אחד מעל הסכר ולהניח את הפינג'ן על האש. כאן יש עוד הטעיה: בחלק מהמתכונים כתוב שיש להוסיף מי ורדים למים, אבל זה לא נכון ואין להוסיף מי ורדים. במהלך המשך ההכנה המים ירתחו. כשהם ירתחו יש להקטין את האש, ולשמר את הסירוף ברתחה עד לסיום ההכנה.

64

בנחל כסלון פבל גולל את הפקק מעל פי הצנור ויהודה משלשל מייד חבל אל תוך הבור. החישן מצלצל כענבל בו בירדו בהדהודים הולכים ונחלשים. תהום אל תהום קורא לקול הצנור, ובו אוצרות חשך ומטמני מסתרים, כל חשך טמון לצפוניו. וישיבו את הפקק על פי הצנור למקומו. לא ברור מה עורר את סקרנותו של התן שעמד על המדרון והשגיח בהם כל העת מלמעלה, אך יהודה מריח באויר את הגשם מתקרר

ומביט מערבה ואכן נראים עננים אפרים ורחוקים מעל צמרות הארנים של מצפה אשתאול. אם הקורא מענין במוסיקה משמחת לנסיעה כדאי שיאזין לשיר Love Me Or Leave Me בבצוע של נינה סימון.

65

פבל ויהודה בכרמי יוסף ויהודה מחנה קרוב למדרגות כדי שיהיה להם קל להעמיס את הפסנתר. "בוא נראה שאנחנו מרימים אותו לפני שאתה מפרק את הארגז" אומר פבל, יהודה מסכים ושניהם יורדים אל הבית. הם לא לוקחים את הרצועה כיון שכאשר יהודה פנה את הפסנתר מהדברים שהיו עליו, הוא הזיז אותו מעט מהקיר וגילה שלפסנתר יש ידיעות מאחור, והנשיאה באמצעות הידיעות נוחה בהרבה מהנשיאה באמצעות הרצועה. הם אוחזים את הפסנתר משני צדדיו, יד אחת תחת המקלדת ויד אחת בידיה, ובמאמץ רב מרימים את הפסנתר בקשי סנטימטר וחצי מהרצפה. "אין מצב" פוסק פבל, ויהודה מבין שגם אם יצליחו לגרר את הפסנתר כך לאורך השביל, אכן לא יצליחו להעלות אותו במדרגות. "שיט" אומר יהודה ונשען על הפסנתר. – "לא נורא אולי נבקש גם מדביר שיעזר לנו" מציע פבל. – "כן, אבל אמרתי לה שנגיע היום, פדיחה". – "אז תגיד לה שלא תגיע היום, אתה חייב לה משהו?" – "לא, אבל לא נעים לי לשנות לה עכשו". – "מה לעשות".

יהודה מתקשר לאגי. "הלו?" (יהודה כבר מזזה את הקול) – "שלום, מדבר יהודה...". – "אה, שלום! אתם בדרך?" עונה אגי בחיוך. – "זהו, שנאלץ לדחות את זה לשבוע הבא, חשבתי שנצליח אני וחבר להעמיס

אותו אבל מסתבר שצריך עוד מישהו" – "אוקיי" – "ממש לא נעים לי שטרטרנו אותך ככה" – "לא טרטרנו, אמרתי לה, אני בכל מקרה בבית היום, לא חפיתי בגללכם" – "בכל זאת לא נעים לי" – "אל תרגיש לא נעים" – "טוב, אז נתאם בשבוע הבא?" – "בשמחה".

66

הבעלים של הסייט הקדים, והגיע כשמחמד הכין לעצמו קפה. הוא אמר לו שנפשו סוערת, בגלל אפן התערבולות גרגרי הקפה הטחון בכוסו, שבחש בה בהסח הדעת עשרים בחישות. אחר-כך, כשהדק לו ברצ'ט את ברגי המצמד שתקו, שבר את האחרון, ובלא עויה שתעיד על גדל הנזק שנגרם, הלה והרים מצמד חדש והביאו, ואך בדרך למחסן, כשגבו מפנה אליו, נשך מעט את שפתיו. היה זה ממסגר תמונות, שהעדיף לראות את התמונה הלא צנועה והססגונית שהיתה תלויה ומתקמטת, ולא את הסיגריה שכבתה ליד המאפרה והשאירה כתם אפר על השלחן, וחיה כי חשב שביכלתו לשפר את מצב הרוח הפללי ולבשר לעולם שהחיים פשוטים. חיוכו לא השתקף בכוס הקפה של מחמד והתנדף כליל מכל קירות הפח והליפטים. כשהסתימה העבודה ומחמד התחיל ללכת לביתו, התקשה לעבר לעולמו הפרטי, והתקשות זו התבטאה בשהות הארכה עד שהבחין בצבעי הרקיע המדהימים של חמש בערב באותה עונה.

ערב ויהודה במטתו, מדבר בטלפון הביתי עם רות. איננו יודעים על מה הם מדברים אבל אם לשפט לפי החיוך שעל פניו, השיחה נעימה ביותר. כבר מאחר ושניהם רוצים ללכת לישן, אך יהודה מרגיש שהיה עוד משהו שרצה לומר לה, ואיננו נזכר מה הדבר. "טוב, מקסימום תגיד לי ביום חמישי אם תזכר" – "טוב, לילה טוב!" – "לילה טוב".
הוא מכבה את המנורה ומדמין איך יהיה לראות אותה, את רות היפה, על הכר לצדו. המראה מעורר את יצרו והוא נוגע בעצמו ונרדם. הלילה נושא ענני גשם ממערב ומכסה את הארץ המכרבלת בפוך צמרירי.

היפי הוא קו המחשבה הנמשך מחסן אל הרגע הבא. מתחת לשמים מעננים ומסנוורים הוא עומד על המשאית שהיא חלק מגופו, ובעיניו גם איזו תלויה על כך שהעמסה ממשכת וקשה, ואלו הפריקה – ידית אחת אתה מושך, מטח אור אחד נתז ואתה ריק, ומוכן... וההעמסה קשה, כי יש אבק מעיק ועולה בסליל מהיר אל הזריחה.
ובהמשך המחשבה (הדרך היא ודאי החלק היפה ביותר), בעוד שכם נפרשת לפניו, אכן נתזת מצמיג, סדק בצ' נמעה, יתוש נדבק אל הפנס. עכשו בוקע אור המנורה דרך שכבת אבק עבה, רוטט כחי. וחיים אחרים הם ארבעים טון שעורה עוברים בצנורות, דופקים בקצב קדמוני, וממלאים את שקי אשכיו. מתנווד מן העמס, ילך אל העיר אשר אהב.

יורד טפטוף כל-כך קל עד שכמעט אין מרגישים את הטפות, אך עמק האלה נמלא עד גדותיו בריח המשכר שגומלת האדמה כתודה על הרותה. יהודה חוזר לאיסוזו שחונה ליד השיבר המטפטף להביא מפתח צנורות על מנת לפתח את הפקק העקש של נקב המדידה. כיון שהוא כבר בסביבה, אחרי המדידה בעמק האלה יהודה נוסע לתל ירמות, לראות את השער שרצה לראות במו עיניו. הוא חונה והולך לכיון התל, סביבו גבעות מעטרות בטרוסות, אלות בודדות וסבר קדה, וקרני שמש יחידות מבעד לעננים האפרים מאירות את הגבעות בכתימי זהר. כשהוא מתקרב, הוא רואה שהגבעה שחשב שהיא התל איננה התל. הוא עולה על הגבעה כדי לראות היכן התל, ובדרך כל אלה וכל שיזף יוצרים פנות חמד מזמינות, אך יהודה עולה אל ראש הגבעה כדי לראות היכן התל.

כשיהודה מגיע לראש הגבעה, סבר הקדה והאלות מסתיר לו והוא אינו מצליח להשקיף. הוא לא יכול להיות רחוק מאד מהמקום. אם זאת לא הגבעה הזאת, זאת בטח הגבעה הבאה, ולכן הוא מחליט להמשיך קדימה. הוא יורד מן הגבעה, עוקף את משוכות הצבר, יורד לואדי ומתחיל לעלות על הגבעה הסמוכה. גם הגבעה הזאת איננה התל, אך ממנה ודאי יצליח לראות היכן הוא. וגם הפעם כל פנה בין העצים נראית מזמינה ויהודה מבין שהוא מתחיל להיות רעב. לא נורא, יש לו אכל באוטו, הוא רק ימצא את התל וילך לאכל.

יהודה עולה על הגבעה אך כיון שהיא מתונה מאד הוא לא מצליח לראות את הגבעות הקרובות, אבל הנה רמת בית-שמש מזה, ותל עזקה מזה, הוא יודע בדיוק היכן הוא, איכה לא ימצא את התל?

70

כאן המקום לציין שיהודה מעלה בנווט. כבר בסדיר הוא לא הבין איך אפשר לטעות בנווט בארץ כל-כך קטנה, שאפשר להפיר בה כל גבעה. ומאז הוא רק הפיר את הארץ יותר, ובעקר את האזור הזה, בו הוא מודד כבר מספר שנים. עכשו, כשהוא יודע בדיוק היכן הוא, הוא יורד לכוון התל. העננים נעשים כבדים ומכסים את כל השמים. הוא מגיע לגיא, אך זה לא הגיא שהוא חשב. גדרות חוסמות את הגיא משני צדדיו. הוא עובר גדר אחת ומתחיל לעלות באפיק, על חלוקי אבן הגיר. טפות גדולות מתחילות לרדת, והוא מגביר את קצב צעדיו בתקווה להגיע למקום גבוה ולהבין היכן התל. הרעב כבר מציק לו, אבל הוא לא יחזר עכשו את כל הדרך לאוטו כשהוא כבר-כבר מוצא את התל. הגיא מתרחב וצבע האדמה משתנה מחם לאפר, ומעיד על כך שיהודה מתקרב לאזור התל. והנה, במעלה הגיא, יהודה רואה רועה, לבוש כולו לבן. יהודה מתקרב אל הרועה לשאל אותו היכן התל. "אתה יודע איפה תל ירמות?" שואל יהודה – "אתה רעב?" משיב הרועה בשאלה. – "איך ידעת?" מתפלא יהודה, עדין מתנשף מהריצה בעליה. – "לא ידעתי, שאלתי. פשוט עמדתי לאכל ובדיוק באת, אז חשבתי שמן הראוי לכבד אותך." – "האמת היא שכן" מתודה יהודה. השנים מתישבים על

יסודות הבטון של עמוד חשמל גדול, והרועה מציג ליהודה מים. לאחר מכן הוא מוציא לחמניה עם קוטג' ועגבניה, בוצע את הפריה לשנים, ומגיש את מחציתו ליהודה. העצים רועות מסביבם וממלאות את הגיא בצלילי ענבלים.

71

"איך קוראים לה?" שואל יהודה בעודם אוכלים. – "גדעון, ואתה?" – "יהודה." – "יפה, כמו האזור פה" – "כן" מחיך יהודה, שאוהב את האזור וקבל את דבריו כמחמאה. כשהם מסיימים לאכל יהודה שואל שוב היכן תל ירמות. גדעון מחנה בידו על הפוץ. – "אבל רגע", אומר גדעון, מוציא פרטיס ברכת המזון מהחתינה של מרב ורוץ ומושיט אותו ליהודה, "אכלתי, תברך". יהודה כה אסיר תודה על מחצית הפריה, שאף על פי שאינו מאמין, הוא נוטל את הברכה ומברך. כשהוא מגיע למלים "טובה ורחבה" הוא מצחקק ושואל – "רחבה?! טובה בסדר, אבל רחבה?" – "רחבה זה יחסי" משיב גדעון. – "יחסית לאיזו ארץ היא רחבה?" מקשה יהודה. – "לא יחסית לארץ, אלא תלוי ביחס של המברך. זה ענין של רזולוציה. מי שנוסע 130 קמ"ש מפספס את המקומות בדרך והארץ תראה לו צרה. מי שהולך ברגל חונה גם את כל המקומות שבדרך והארץ תראה לו רחבה. ולכן מכוון הפתוב, שתאמר 'רחבה' ומתוך כך תגלה ותזכר שהיא רחבה."

והי אחר הדברים האלה ויהודה אמר ללכת לכאן אליו הצביע הרועה. הם נפרדו ויהודה החל ללכת. אחרי כמה שניות גדעון קרא "יהודה!"

יהודה הסתובב ושאל "מה" – "בראשית ב' שמונה עשרה" צעק אליו וחייה. יהודה הבין שאין טעם לשאל אותו מה כתוב שם, ולכן חייה גם הוא, והמשיך ללכת.

72

יהודה הולך לכוון התל. הפגישה עם הרועה משמחת אותו והוא ספק הולך ספק מדלג כאיל פסח אל עבר התל. בהגיעו נגלה לעיניו השער כשני קירות אבנים מסתתות בוקעים מתוך הקרקע, והעשב הירק החדש חובר לעשב הצהב דאשתקד ויחד הם מלטפים את קרסולי החומות החבויות בין ענפי השקד העירמים. מבנה השער אכן מזכיר שערים אחרים שראה כמו חצור ובעקר בית שמש הסמוכה, אך בעיניו הדבר לא מעיד על קיומה של ממלכה, אלא על חקוי או על נורמות בניה מקבלות. כעת מטרידה אותו השאלה מה כתוב בבראשית ב' 18. יש משהו ברועה הזה, הוא חושב. הוא ידע שאני רעב, כנראה ראה עלי. וגם מה שהוא אמר על 'רחבה' מענין. יכול להיות שהוא ראה עוד משהו. כיון שסקרנותו גדולה, הוא לא מחכה עד שיגיע הביתה לבדק בתנ"ך, והוא מסמס לרות "מה כתוב בבראשית ב' 18?". יהודה כבר כמעט מגיע לרכב כאשר מתקבלת התשובה "אתה רציני? למה אתה שואל?" – "כי פגשתי פה" ... מתחיל יהודה להקליד ומבין שהספור ארך מדי להודעת טקסט. "ספור ארך, אני אספר לך". – "אתה יודע מה כתוב שם?" – "לא, אחרת לא הייתי שואל". רות מתקשרת. יהודה נשען על האיסיזו, משקיף מזרחה ועונה לשיחה – "זה הפסוק עם 'לא טוב היות

האדם לבדו'. עכשו אתה חייב לספר לי מה קרה" – "ואי איזה מניאקי! את לא מבינה, פגשתי פה איזה רועה, אדם מאד מענין. בקצור בסוף הוא אמר לי 'בראשית ב' 18', ולא הסכים להגיד לי מה כתוב שם, אז הסתקרנתי ושאלתי אותך. לא ידעתי שהוא יביר אותי ככה" – "טוב, הוא לא ידע שתשאל אותי" – "אני כבר לא יודע מה הוא ידע או לא ידע" שוב טפות גשם מתחילות לרדת "טוב, מתחיל לרדת גשם, נדבר"

73

ערך בעל ביתו, יערך הדיד היכלו. טבח פרים אף צאן שחט. הרזה אלים יין, הרזה אלות יין עד אכלו ושתו האלים, שתו מכוסות יין ומספל זהב תירוש. יען אלאין בעל "קרע, כושר בן ים, כושר בן עדית, פתח חלון בבית, ארבות בקרב ההיכל, ויפתחו בקיעים בעננים כדבריה, כושר וחסוסי!" צחק כושר, ירים קולו ויקרא "הלא אמרתי לך, אלאין בעל, עוד תשוב לדברי, תבין אמרי פי: תפתח חלון בבית, ארבות בקרב ההיכל!" יפתח בעל בקיעים בעננים, המלת קולו עוד מתגלגלת. קול בעל על המים, אל הכבוד הרעים, בעל על מים רבים. קול בעל יחולל אילות ויחשף יערות ובהיכלו כלו אמר כבוד.

74

הירח כמעט מלא. דמה של רות גואה ומחשב לעלות על גדותיו, כמו מעין פועם שמים מלאו את אגנו והוא בא אל פעימתו. אדוות של כאב

צובטות את קרבה והכל נראה לה גדול ומשמעותי ובו זמנית מיתר. הנסיעה ליהודה נראית לה טרח. היא מתקשרת אליו ומודיעה לו שלא תבוא היום. הוא שואל למה, והיא עונה שזה יותר מדי בשבילה, שהיא לא יודעת, ושהיא מצטערת. קולה רועד. יהודה מרגיש שאין זו שיחה שבה היא מבקשת שישכנע אותה לבוא, ולכן רק אומר שחבל ושהוא היה שמח לראות אותה. "אני יודעת", היא אומרת, "סליחה".

75

הענן היפה שחת ארצה גשמו
לא הבשיל הפרדס שכונים חדשים
גם מרחב לא הוריק פני שוקים בנשמו
נחשול אהבת ערב סתו חרישית

כי יפים ומצמרים היערות השרופים
ובצרת טובה לחקלאי
מי האלפים נשתה ברהטים מתכלים,
חדודין בעורנו מטל אדני

כי הנה סתו יורד במורד ההרים
קומי, לכי, כי עיניך יפות מהכיל.
ברח דודי, דמה לצבי או לעפר אילים
על הרי בשמים

76

מיד, בטרום שקולים, החלה התרוצצות וצעקות ילדים נטחות ברוח. כי שריד רתם אחד שזע יותר מכרגיל צד את עיניו והריח ריחות ממערב, ובקריאה אחת רץ אל המאהל: "א-שתה!".

אברהים לא התקשר לאמיר לשאל אם המפעל שב ואפשר את זרם המים בשקתם, שידע כי ברבע לחמש כבר עדרו מקיף את השקת, אם תנבע, ולקראת חשך נתק מנה מעגלית וזורם בחזרו, חוצה את הבקעה הראשונה ועולה אל המאהל. הוא העדיף לעלות לגבעה ולראות, כי אהב לחוש את הרוח עוברת בגופו, ולהקיף בעיניו את הבקעה הנצפית – הקרקע ידועת השטפונות, קירות הסחף המקיפים אותה ביתיים, ולא מתנשאים לגבהים, אלא רק מפרידים בינה לבין כל אותן גבעות חסרות חן לכאורה, והנחל, כבר סתו, אינו חומר כגו, ומתפתל כאפעה במעלהו. "מנשן מיש מהם" ענה למנאר ששאלה מדוע הוא מתעקש לעלות במקום להתקשר, ויצא אל הגבעה, להביט אם התכנס עדר אמיר על השקת אם לאו, צעד הליכה וצעד ריצה קלה, בוחר שלוחה ועולה, והנה זרד רתם ששרד, אולי מיבש ואולי מרמס הכבשים, רטט ברוח יותר מכפי דרכו, ומאחריו (הוא הביט צפון מערבה) העננים כבר חנו על ההרים.

שְׂרִירָיו, בְּרוּצוֹ מְטָה, נִשְׁעַן עַל הָרוּחַ הַחֲזָקָה בְּכָל בְּדִיו וְעוּרוֹ, בְּתַעוּפָה שִׁבּוֹן כָּל מַהְלוּמַת צַעַד לְעַקְבָּתָהּ, רָטְטוּ בְּתַאוּם מְפָלִיא, שִׁכָּן מְכִירִים הֵם זֶה אֶת זֶה מִיּוֹם הַוָּלָדָם. בְּזוּיֹת עֵינוּ רָאָה חֲבוּרַת מְטִילִים מְאַבְקִים מַעֲבִירִים אֲבָנִים בְּזוֹ אַחַר זוֹ לְכַדִּי בְּמָה גְבוּהָה. בְּמֵאֵהֶל מִשְׁשִׁמְעוּ צַעֲקָתוֹ כְּבָר הַחֲלוּ לְמַתַּח יְרִיעוֹת עַל קִבְיּוֹת הַחֲצִיר, לְסַגֵּר אֶת מְנוּעַ הַטְּנָדָר שֶׁטָּרַם הַשָּׁלֵם תִּקְוֹנוּ, לְפַתַּח אֶת הַדּוּדִים; וְכָל הַתְּכוּנָה בְּתַאוּם פְּלַחְנֵי, לְאֵל גֶּשֶׁם שֶׁטָּרַם הַגָּדָר. בְּהִגִּיעוֹ לֹא זָהָה אֶת בְּנוֹ בֵּין הָרֵאשִׁים הַשְּׁחָרִים, הַקְּטָנִים, שֶׁטָּרַחוּ סָבִיב הִירִיעוֹת, שְׂמִחִים כִּי בִיכְלָתָם לְהוֹעִיל. "סְמִיר!" קָרָא, וּפְחַד מִיָּד נִמְזַג בְּדַמּוֹ שִׁכָּן נִהַג סְמִיר לְטִיל בְּעָרוּץ הַנַּחֵל, שִׁכָּן אֶהֱבֶה אֶת עָרוּץ הַנַּחֵל אֲשֶׁר מַעַל הַמֵּאֵהֶל, וְהָדַאי לֹא מְרַגֵּשׁ אֶת סִפְנַת הַשֶּׁטְפוֹן הַקָּרֵב. אוֹתָהּ שָׁעָה יֵשֵׁן סְמִיר בֵּין שְׂמִיכוֹתָיו, מְכֹסָה כְּלוֹ, וְאַבְרָהִים כְּבָר רָץ אֶל הַנַּחֵל וְקוֹרָא, וְקִרְיָאוֹתָיו נִטְמַעוֹת בְּהֶדֶן וְרִגְלָיו נִמְהָרוֹת רוֹעֵדוֹת מִכִּירוֹת אֶת הַנַּחֵל הַיֵּטֵב וְכָל אֲשֶׁד שֶׁעָבַר מְחָה הַבְּעָה מִפְּנֵיו. בְּבִקְעָה הַמְּסַתֶּרֶת פָּרְשׁוּ הַמְּטִילִים יְרִיעַת נִילוֹן בֵּין שְׁנֵי גְלֵי הָאֲבָנִים, וּפְנוּ לְבִשׁוּלֵיהֶם, עֲשָׂנָם מִתְמַר וְנִבְלַע בְּעֵנָיִם. אֲבָרָהִים מְהַר וְעָלָה, וְכָבַר הִגִּיעַ לְאֲשָׁדוֹת הַגְּבוּהִים, שֶׁטְפוּס צָרִיךְ לָהֶם, וְלֹא יָדַע עַד אֵן הִרְחִיק בְּנוֹ שִׁכָּן אֵין עוֹנָה לְקִרְיָאוֹתָיו, אֲלֹא שֶׁאֲשֶׁד זֶה הַנֶּצֶב לְפָנָיו אֵינוֹ הָאֲשֶׁד הָרֵאשׁוֹן בְּאֲשָׁדוֹת הַגְּבוּהִים. אֲבָרָהִים מִבִּיט אַחֲרָיו לְרֵאוֹת הַכְּבָר טְפוּסוֹ רִגְלָיו מִבְּלִי מְשִׁים, וְנִקְדוֹת זָהָר פּוֹעֲמוֹת. לְפָנָיו - קִירֵי הָעָרוּץ תַּחַת שְׂמִים אַחֲדִידִים, אֲפָרִים. תַּחַת שְׂמִים רִיקִים, הַנַּחֵל זָר.

רוֹת מְתַקְשֶׁרֶת לְאֵלָה וְאוֹמֶרֶת "יֵשׁ לִי כְּאֲבִי מַחְזוֹר, בָּא לָךְ סָרְט וּבִירָה אֲצִלִּי?" - "אֵיזָה קֶטַע, גַּם אֲנִי בְּדִיוֹק עִם כְּאֲבִי מַחְזוֹר, בְּטַח שְׂמַתָּאִים, רַק אֵיךְ אֲנִי אֲגִיעַ?" - "בְּטְרַמְפִּים..." מְצִיעָה רוֹת - "לֹא בָּא לָךְ לְבוֹא לְאֶסֶף אוֹתִי?" - "זָהוּ אֲנִי עִם הַכְּאֲבִים וּמִמֶּשׁ לֹא בָּא לִי לְנַהֵג" - "אֲזַ אֵיךְ אֲנִי אַחְזָר?" - "אַל תַּחְזְרִי! תִּשְׁאַרִי לִישָׁן אֲצִלִּי!" - "כְּפִיּוֹת?" - "כֵּן, כְּפִיּוֹת!" - "יֵאלְלָה אֲנִי מְסִימָת פֶּה מִשְׁהוּ וּבָאָה". רוֹת הוֹלְכֶת לְמַכְלַת וּמְבִיאָה שִׁישִׁית הַיִּנְקוֹן [שׁוֹקוֹלָד כְּבָר יֵשׁ]. הִיא שָׁמָּה אוֹתָהּ בְּמַקְרָר וּמְקוּוָה שֶׁתִּתְקַרֵּר עַד שֶׁאֵלָה תִּגִּיעַ. בֵּינֵתִים, הִיא עוֹבְרַת עַל הַרְשִׁימוֹת בְּאַתְרֵי צְפִיָּה יְשִׁירָה וּמַחְפֶּשֶׁת לְהֵן סָרְט. אֵלָה מְתַקְשֶׁרֶת. "אֵת יְכוּלָה לְפָחוֹת לְקַחַת אוֹתִי מִהַכְּנִיסָה לְמִטּוּלָה?" - "בְּטַח! אֲנִי לֹא אֶתֵּן לָךְ לְלַכֵּת בְּגֶשֶׁם! רָגַע אֵיפֹה אֶת, לְמִטָּה?" - "כֵּן..." - "טוֹב אֲנִי כְּבָר בָּאָה". רוֹת נִכְנָסֶת לַגֶּץ הַיִּרְקָה וְנוֹסַעַת לְאֶסֶף אֶת אֵלָה וּבִדְרֶךְ מִשְׁתַּקְפִּים פְּנֵי הָרְחוּב הַכְּתָמִים בְּכָל טְפָה וְטְפָה שְׁעַל הַזְּגוּגִית.

כְּשֶׁהֵן מְגִיעוֹת, אֵלָה מְנִיחָה אֶת הַתִּיק עַל מְטָתָה שֶׁל רוֹת, נֶאֱנַחַת אֲנַחַת רְגִיעָה וְאוֹמֶרֶת "אֵת לֹא מְבִינָה אֵיזָה יוֹם הִיָּה לִי הַיּוֹם" - "הֵה, אֲנִי כֵּן" - "כָּל הַיּוֹם מִשְׁעוֹר לְשַׁעוֹר, וּמָה זֶה כָּל הַמְּטָלוֹת הָאֵלָה, מָה רוֹצִים מֵאַתָּנוּ? זֹאת רַק תַּחֲלַת הַסְּמֶסְטָר! וּבְתוֹךְ כָּל זֶה גִּיא הַסְּפִיק גַּם לְעֶצְבָן אוֹתִי בְּטֶלְפוֹן... בְּקָצוֹר בָּאת לִי מֵהַזֶּה טוֹב" - "מָה הוּא אֲמַר לָךְ?" -

"עזבי, הוא לא סגור על עצמו" - "שוב?" - "איזה שוב, אותה פעם - מתמשכת" אומרת אלה וצחקת.
- "אז איזה סרט אנחנו רואות?" שואלת רות - "אני לא יודעת אם יבוא לך אבל הבאתי פה [היא מוציאה מהתיק דיסקונקי] את צלילי המוסיקה" - "ואו, מתי פעם אחרונה ראיתי את צלילי המוסיקה, כשהייתי פיצית!" - "אז מתאים?" - "ברור!"

80

כאשר הפינג'ן על האש נסנן את הגבינה מהמים, ונפורר אותה בתוך קערה על ידי לינישה של הפרוסות, עד שישארו רק פרורים קטנים. כעת נפזר את הגבינה על שכבת העג'יני בשכבה פחות או יותר אחידה (עבי שכבת הגבינה לפי הטעם). יש להשאיר רוח של ס"מ אחד לפחות בין הגבינה לבין שולי המחבת על מנת שמאחר יותר הגבינה לא תתך ותשרף.

כעת יש לפזר שכבה נוספת של עג'יני על הגבינה, שתכסה את הגבינה וגם את שולי העג'יני שמסביב לגבינה (במרוח שהשארנו). השכבה יכולה להיות דקה יותר משכבת העג'יני הקודמת. סוף סוף ההכנות השלמו ואנחנו יכולים להכין את הכנפיה. יש להכין את המחבת השנייה בהשג יד ולהתאזר בהרבה סבלנות.

בחרים את הפירה עם הלהבה הכי גדולה, אך מדליקים אותה על האש הכי קטנה. כעת, יש לסובב את המחבת הקטנה בתנועה מעגלית מעל האש, כך שכל חלקי המחבת יקבלו חשיפה זהה לאש (גם אם נראה

שהאש אחידה על כל המחבת, וגם אם יש לכם מחבת סופר-מתחכמת שאמורה להעביר חם אחיד - זה לא מספיק, ויש לסובב את המחבת לאט לאט מעל האש). רק לאחר שהעוגה נתקת מהמחבת (כשהסמנה נמסה) ורק אחרי שמתחיל לעלות ריח קלילה עדיו, מתר לבדק את מצב הכנפיה, כל מספר דקות, על ידי הרמה של אחד הצדדים, בעדינות, בעזרת תרוד. אולם כל עוד הכנפיה לא מוכנה אין להגדיל את האש ואין להפסיק את הסיבובים.

81

ערב ששי ויהודה יוצא לטייל בדרך העפר הפונה לכוון תל-גזר. ענני הגשם כבר המשיכו מזרחה אך שביסי עננים במערב נשארו כדי להכין לנו שקיעה מדהימה שתהיה אקורד אחרון בסימפונית הגשמים שחלפה. העורבים על חמשת חוטי החשמל כותבים את תני השיר 'ערב של שושנים' אף שכל אחד מהם מסתפל לכוון אחר. יהודה הולך לבדו וחושב שהוא היה יכול לצאת לטייל הרגוע הזה עם רות וללכת עמה יד ביד, ועצב ממלא את לבו. מתחשק לגשת אליו קרוב ולומר לו - ראה איך השקיעה ורדה והשמים סגלים והעננים שבתוך זוהרים בכתם, או הקשב, בשדותינו עפרוני אומר שירה, או לשעשע את לבו בתובנה ארכאולוגית, למשל, שלום גזר לא היה אלא חוזה העסקה, ובכך להשפיע ולו לרגע את צערו, אך ירח מלא וגדול עולה מעל הרי ירושלים, חומק בין קרעי העננים, ושותק.

הרבה שותים כדי לשכח, אני שותה כדי לזכור, אמר מאיר אריאל בהופעה קטנה במרתף שנבנה כמרתף של היינות של משפחת פרוס על הר הכרמל. ומכל הזכרונות המתוקים של יהודה עם רות הוא רוצה להזכר דוקא ברגע הלא מסבך ההוא, בו ראה אותה לראשונה. הוא מקנה שטעם הויסקי יחיה בו את הזכרון ומוציא את בקבוק ה-J&B מארון המטבח.

יהודה יושב בסלון ומוזג לעצמו כוסית. הוא מביט אל שמי הלילה דרך המרפסת אך החלונות סגורים ולכן פעמון הרוח דומם. הוא לא הבחין שמזג כבר עוד כוס, והנה בכוס השלישית הוא ורות יושבים בפאב, בחקירה של יעקב במטולה, והפאב שקט וריק מאדם, ואפלו יעקב איננו. "אתה יודע", מספרת לו רות, "יש לי חלום שחוזר על עצמו, כל פעם קצת אחרת. בחלום, אני מגיעה למקום יפהפה, וזה מקום כל-כך יפה שהיפי שלו מרגש, ואני רצה לקרא למי שאיתי שיראה, כל פעם זה מישהו אחר, זה יכול להיות אחי, או חברה, או אפלו אנשים שאני לא מכירה במציאות, רק בחלום. ואני מביאה אותו לשם, והמקום נראה סתמי, ולפעמים אפלו מלער, ואני לא מבינה איפה כל היפי שהיה שם קדם".

וכשיהודה משתכר למזכרת, גם אני משתכר למזכרת אתו, וזוכר את העבודה בתוך הסילו, איה גרפנו את גבעות התבואה וראינו את קרני האור באבק הסמיר ונשמנו את האבק עד שחשנו את טעמו ושחינו בים השעורה.

83

בעמק הלילה החשך נמסך
כענן הרווי לא נראה בשמים,
כבהק מבט החתול השחר
מחלון נפתח אט, אט מאד.

עת נסך סגל משתרבט בסיבים
ונוגע בליל כתפלה בלב גשם
טפות מרגיעות את גדרות המרפסת
ואת מתוקה כלילי.

ואת, הבהירה, מסתתרת עדין,
ובי מרטטות אצבעות וחד עט.
שתיקתי מתרפסת בצל הענן
וחלום נצרף אט, אט מאד.

הרוח, אלמה, נדדה בשחקים.
כסות ירח הסטה כהנץ הפרכם.
ולנכח האור הכסוף שהמטר
להטו בי עקצי אצבעות.

הִירַח כָּל-כֶּךָ יָפֵה הַלִּילָה, שְׂאוּהֵבִים רְחוּקִים בְּרַחֲבֵי הָעוֹלָם נוֹשְׂאִים עֵינֵיהֶם אֶל מַסְכֵי LCD שְׂמֵאִירִים אֶת פְּנֵיהֶם בְּגִגָּה בְּהִיר. עַל הָאֲרָבֶל, אֹר הִירַח הֵרָךְ נִמְסָךְ בְּעֵלוֹת הַשִּׁיזָף וּמִשְׁתַּקֵּף בְּאֲדוּוֹת הַכִּנְרֵת. רוּחַ הַלִּילָה מִפְזֵרֵת אֶת הָאֲדוּוֹת עַל פְּנֵי הַכִּנְרֵת בְּצוּרֵת רְצוּעוֹת דְּקוֹת, כֶּךָ שֶׁהַשְׂתַּקְפִּיּוֹת נִרְאוֹת מִלְמַעְלָה כְּמוֹ עֲרַפְלִים זוֹהָרִים, אֲךָ אֵין אִישׁ עַל מִצוּק הָאֲרָבֶל שֶׁיַּחֲזֶה בְּקֶסְמֵי הִירַח. אֲפָשֶׁר לְכַתֵּב עַל כֶּךָ שִׁיר וְלִקְרֹא לוֹ 'אַחֲרִיּוֹת'. אֲפָשֶׁר לְתַאֵר אֲנָשִׁים שְׂנִמְצָאִים בְּקֶרֶבֶת מְקוֹם וּבִשְׁל נִסְבוֹת שׁוֹנוֹת לֹא רוֹאִים אֶת הַמַּחֲזָה. לְמִשָּׁל, זוּג בְּמוֹשָׁבָה 'מִגְדָּל' הַסְּמוּכָה, עֲסוּקִים בְּרִיב בְּצַעֲקוֹת, וְהַתְּקֵרָה מִסְתִּירָה מֵהֶם אֶת הִירַח. בְּבֵית אֹר, וְהִילָדִים אֵינֶם יְכוּלִים לְבָרַח מִן הַצַּעֲקוֹת. מִמֶּשׁ לִידָם, בְּגֵן הַצְּבֹרִי, חֲבוּרֵת נְעָרִים וְנְעֻרוֹת עֲסוּקִים בְּעִשׂוֹן. פְּנִסֵי הָרְחוּב מְסַנְּרִים אוֹתָם וּמִסְתִּירִים מֵהֶם אֶת אֹר הִירַח. אֲבָל לְמַעַן הָאֲמֵת אֵין חֲשִׁיבוֹת רַבָּה לְכֶךָ שְׂאִישׁ לֹא רוֹאֵה אֶת הִירַח עַל הָאֲרָבֶל. הַלְּבָנָה אֵינָה זְקוּקָה לְקַהֵל, וּבְנֵי אָדָם רַבִּים כְּבָר חִיו חַיִּים מְלֵאִים וּמְסַפְקִים מִבְּלִי לְרֹאוֹת אֵיךְ הַכַּדּוּר הַמְּסַתוֹרִי שׁוֹפֵךְ מֵאוּרוֹ הַחֹרֵר עַל טְרָשֵׁי הַגִּיר.

רוֹת מִתְעוֹרְרֵת עִם שִׁחַר, בְּשַׁעָה שְׂאֲפָשֶׁר לְרֹאוֹת אֶת הַדְּבָרִים בְּעֵמִימוֹת הָרְאוּיָה, בְּטָרָם תְּאִיר הַשֶּׁמֶשׁ וְתִנְסַךְ אֲשֶׁלִית בְּהִירוֹת עַל הַכֵּל. פְּדָרִי וְטִלִי עוֹד מְשַׁחֲקוֹת בְּלֹאט בֵּין עַפְאֵי הָאֲזְדַּרְכָּת. הִיא מִתְעוֹרְרֵת וּמְחַכּוֹת לָהּ

בְּמִיל שְׁתֵּי הַזְּמַנוֹת לְרִפְרוּדוֹקְצִיּוֹת. הַעֲבָדָה שֶׁהִגִּיעוּ שְׁתֵּי הַזְּמַנוֹת נִפְרָדוֹת וְלֹא הַזְּמַנָּה אַחַת שֶׁל שְׁתֵּי תַּמוּנוֹת נוֹגַעַת לְלִבָּהּ. הִיא רוֹאֵה בְּעֵינֵי רוּחָה אֶת הַסִּינִי מְזַמֵּן אֶת הַתַּמוּנָה, מִמְּשִׁיךְ לְגִלְשׁ, וּמִתְלַהֵב כָּל-כֶּךָ שֶׁהוּא אֵינוֹ יְכוּל לְעַצֵּר בְּעַצְמוֹ וּמְזַמֵּן תַּמוּנָה נוֹסֶפֶת. בְּמַחְשָׁבָה שְׁנֵי-זֶה לֹא בְּטוּחַ. יְכוּל לְהִיּוֹת שֶׁהוּא פָּשוּט לֹא יָדַע עַל הָאֲפָשְׁרוֹת לְהַזְמִין שְׁתֵּי תַּמוּנוֹת בְּאוֹתָהּ הַזְּמַנָּה. אֵי אֲפָשֶׁר לְדַעַת. הַדְּבָר הַיְחִיד שֶׁוּדְאִי בְּעֵינֵי זֶה הֵם מְאֵה וּשְׂמוּנִים הַדּוֹלָרִים בְּחֶשְׁבוֹן הַפִּיפֵל שְׁלָה. הִיא קָמָה וְהוֹלְכַת לְמַכְלַת לְחַפֵּשׁ קֶרְטוֹן לְאֲרִיזַת הַצִּיּוּרִים.

לְמֵרוֹת שֶׁהִיא יְכוּלָה לְחַשֵּׁב עַל עוֹד עֲשָׂרוֹת הַסְּבָרִים מִדּוּעַ הִגִּיעוּ שְׁתֵּי הַזְּמַנוֹת נִפְרָדוֹת, בְּהַפְרָשׁ שֶׁל שְׁלוֹשִׁים וְאַרְבַּע דְּקוֹת, לְאוֹתָהּ כְּתַבְתָּ, הִיא לֹא בְּאֲמַת מְצַלִּיחָה לְהַשְׁתַּחֲרַר מֵהַסְּבֵר הָרֵאשׁוֹן, וְהִיא חֲשָׂה אֶת הַצְּפִיָּה הָעֵזָה שֶׁל הַסִּינִי (אוֹ אוֹלֵי זֹאת בְּעַצֵּם סִינִית?) לְקַבֵּל אֶת הַתַּמוּנוֹת בְּגִדָל טְבָעִי. הִיא מַחְלִיטָה לְהַסְפִּיק לְשַׁלַּח אֶת הַרְפְּרוּדוֹקְצִיּוֹת בְּדָאָר עוֹד לְפָנֵי שְׂתַסַּע לְסַדְנָה שֶׁהִיא מְעַבִּירָה הַבֶּקֶר בְּתַפְּן.

בְּקֶר בְּמִשְׁרָד בְּבֵית-דָּגָן וְהַמְּשַׁרְד מְלֵא תְּכוּנָה. פְּבַל וְיַהוּדָה בָּאוּ לְקַחַת בְּטָרִיּוֹת לְתַחֲנוֹת הַמְּדִידָה, מוֹרֵן מִדְּפִיסָה מְסַמְכִים, רֵן מִתְהַלֵּךְ רְצוּא וְשׁוֹב וּמְדַבֵּר בְּטֶלְפוֹן וְדַבֵּיר... לֹא בְּרוּר מֵה עוֹשָׂה דַבֵּיר. "תְּגִיד, דַּבֵּיר," פּוֹתַח יַהוּדָה, "בָּא לָךְ לְשִׁים אֲתָנוּ יָד לְהָרִים אֶת הַפְּסַנְתֵּר שְׁלִי לְטַנְדָּר?" – "וַיָּמָה יֵצֵא לִי מִזְּהָ?" שׁוֹאֵל דַּבֵּיר. יַהוּדָה צוֹחֵק – "תְּפַגֵּשׁ אֶת אֲגִי מְשַׁעוֹל" – "מָה?" דַּבֵּיר מְפַתֵּעַ מֵהַתְּשׁוּבָה – "זֹאת שְׂמֵבִיאִים לָהּ אֶת

הפסנתר – משוררת מפורסמת מסביר פבל. – "בחיים שלי לא שמעתי את השם הזה, מה אתה רוצה ממני" – "סתם, לא בשביל זה, בשביל לעזר לחבר" אומר יהודה – "מה אכפת לך עשר דקות לעזר לחבר" פבל מנסה לעזר – "זה לא עשר דקות, הוא רוצה גם לפרק אותו שם" – "זה נכון" מתנדדה יהודה. "עזב, יש לי רעיון אחר" הוא אומר לפבל, ורן נכנס. – "איזה יפי שפלקם פה, הנה הזמנות להשתלמות ביום ראשון הבא שבדיוק הגיעו עכשיו" הוא אומר ומגיש לשלשתם דפי A4 מדפסים. הם מעינים בדפים. ביום ראשון הקרוב יפגשו כל צוותי ההידרומטריה במשרד הראשי בירושלים להשתלמות בנושא קדוחי בצרת והשלכותיהם על עבודתם. – "איזה רעיון?" שואל פבל. – "מה?" שואל יהודה – "אמרת שיש לך רעיון אחר, מה הרעיון?" – "אה, בן-דוד שלי. הוא ישמח לעבודת סבלות תמורת כמה גרושים". – "מאיפה הוא?" – "רחובות. אבל לא נורא הוא יבוא לראשון" – "אה."

87

פבל ויהודה נוסעים למדד את הספיקה בנחל שורק. האמת, עבודה די מסריחה. אמנם הם לא צריכים לדרך ממש בתוך המים כמו במדידת ספיקה רגילה, כי יש תחנות אוטומטיות, אבל המחשבה על מספר שעות בקרבת קלוחי הביוב, יחד עם ההבנה שהם מוודים בעקר ספיקה של ביוב וכמעט לא של מים, מעוררות בחילה קלה. הכביש מתפתל בין הארנים והברושים וברידה נגלים כרמי זיתים על כתפי ההרים, ובכרמים רקמת דרכים פתמות מאדמה. על צלע הר בין

הכרמים ובין החרש נראים בתי חוה קטנה ועל צלע ההר ממול בולטים אסמיה הגבוהים של טחנת הקמח אשר מעל אזור תעשייה הר טוב, והטלפון של יהודה מצלצל. הוא מוציא את הטלפון לראות מי מחיג אליו ולבו הולם כאשר הוא רואה את שמה של רות מהבהב על המסך. הוא לא יכול לענות כיון שהוא נוהג, אבל הם כבר די קרובים לתחנה הראשונה. כשהם מגיעים, יהודה מיד מחיג לרות, אבל עכשו היא נוהגת. לא נורא, הנה היא עוצרת בעקול, בירידה לדרך עפר המובילה לכפר סמיע ומשקיפה על פקיעין.

88

"הי" אומרת רות – "הי" עונה יהודה – "אתה יכול לדבר?" – "כן, אני התקשרתי" (פבל מצליח, אחרי כמה נסיונות, לפתח את דלת המתקן) – "כן... רציתי להגיד שאני מתנצלת על יום חמישי... היו לי כאבי מחזור חזקים [היא מגזימה] ולא יכולתי לבוא" – "אה, זה הכל?" אומר יהודה ולבו מתמלא הקלה – "למה, מה חשבת שזה?" – "חשבת אולי זה הפסוק שההוא אמר לי, שאולי זה הלחיץ אותך, או אני לא יודע..." (פבל מחליף את הבטריה של המכשיר בבטריה הטעונה שהם הביאו, ומחכה ליהודה) – "אה, לא, ממש לא זה" – "הנה שוב, נאמנה לעצמך ולא להצהרות. זה מקסים." היא צוחקת – "איזו דרך יפה להסתכל על זה. מישהו אחר היה כועס, או נעלב" – "היה לי עצוב שלא באת. אבל לא הייתי לוקח את זה אישית בלי לדעת באמת מה הסבה" – "אז תרצה שנפגש השבוע?" – "אני אשמח מאד" – "ואתה לא חושש שאני

שוב אבטל? מקשה רות – "להפך" – "מה להפך?" היא מפתעת – "אני רגוע, שלא תבואי אם לא תרצי, רק בגלל שאמרת". באכזיב הגלים גולשים אל החוף לאט לאט.

89

מה שמבדיל כנפה טובה מכנפה לא טובה הוא העמק (כלומר הגבה) של החלק הקלוי בעג'יני. אם נגביר את האש, החלק התחתון ישרף והחלק העליון ישאר לבן ורף. אבל אם נשמר על אש קטנה ועל חשיפה מאד אחידה לאש, נוכל להגיע למצב שהעג'יני קלוי כמעט עד הגבינה. וזה המצב אליו אנו מנסים להגיע. לכן כשמרימים מעט את הכנפה בעזרת התרוד, יש להציץ מבעד לשערות ולראות עד איזה עמק העג'יני קלוי. כשהוא מגיע כמעט עד הגבינה, הכנפה מוכנה. יש לקחת את המחבת הגדולה ולכסות בה את המחבת הקטנה כשפני המחבת הגדולה כלפי מטה. אז, בתנועה מדיקת יש להפך את המחבתות כך שהכנפה תשאר, הפוכה, על המחבת הגדולה. כשהכנפה נמצאת על המחבת הגדולה יש לשפף, מיד, מהסירוף על הכנפה בתנועות מעגליות מהמרכז לצדדים. הסירוף יבעבע והכנפה תענה בלחישת רנוה. יש למזג את הסירוף לאט לאט כל עוד הכנפה שותה את הנוזל, ולא יותר. זהו, הכנפה מוכנה! נתן לפרס באמצעות התרוד ולהגיש.

והנה כמה וריאציות בדיוקות: נתן להחליף חלק מהמים בסירוף בחלב, ולהקטין מעט את רכוז הסכר בו. התחושה עלולה להיות חזקה מדי, כאלו חברת אל העטינים של העולם, או בדומה למה שאני חש כשאני

לוקח, למשל, ב"אל הפילים" את השורות: "תבל רחומה, / רחומה, עטינית - - / נהמי, נהמי, פי אליה אלה".

וריאציה נוספת: כנפה שוקולד. נתן להחליף את הגבינה בשוקולד מריר, או בשלוב של שוקולד מריר ושוקולד חלב. יש לשבר את השוקולד לפרורים קטנים ולפזר במקום הגבינה. מובן שבמקרה זה יש להקטין מאד את רכוז הסכר בסירוף. בכנפה שוקולד ממלץ להשתמש בחמאה רגילה במקום בסמנה.

90

דרור ואיתמר מנסים כבר זמן מה להפגש, אך כיון ששניהם מרבים בנסיעות הם מתקשים לתאם. הם מחליטים לבדוק היכן דרכיהם מצטלבות, ואחרי תאומים מרכבים מגלים שהם עוברים בערך באותו הזמן בצמת פוריה, שם יוכלו לשתות קפה יחד בשדות, ואיתמר יצטרף לדרור בקריאת המדידות מהעמוד. וזה היה דבר העמוד: החברה שבה דרור עובד היא חברה יזמית שמטרתה להקים טורבינות רוח בישראל. לאחר מחקר הרוח והצלבה עם הנכונות של בעלי הזכויות על הקרקע לשתוף פעולה נבחר אזור רמת פוריה כאזור המתאים ביותר להקמת חוות הטורבינות. אך מכיון שמחקר הרוח התבסס על נתוני השרות המטאורולוגי, שהגיעו מבלוני מדידה שהפרחו לזמנים קצרים, יש להקים עמוד מדידה קבוע במקום על מנת לקבל נתוני רוח רציפים לאורך כל השנה. אולם גם הקמת עמוד המדידה שראשו בשמים היא פרויקט יקר, ולכן החברה התחילה מעמוד מדידה קטן כבדיקת התכונות

ראשונית. וְזֶה הָעֲמוּד שֶׁמִּמֶּנּוּ בָּא דְרוֹר לְקַחַת אֶת הַקְּרִיאוֹת. בְּדֶרֶךְ דְרוֹר
חֵשׁ רָעַב, מְכִיּוֹן שֶׁהוּא בָּא מִדְרוֹם, וְאֵיתָמַר בָּא מִמְעַרְב, הוּא מִתְקַשֵּׁר
לְאֵיתָמַר וּמִבְקֵשׁ שְׂיָבִיא לוֹ אֶכֶל.

92

עָרַב בְּכַרְמֵי יוֹסֵף וַיְהוּדָה הוֹלֵךְ בְּרֶגֶל לִסְפָרָיָה. לְבוּ מְלֵא הוֹקְרָה עַל כָּךְ
שֵׁישׁ גְּדֵרוֹת חַיֹּת. הַשִּׁיחִים מְפִיצִים רִיחוֹת צְמַחִים מְפֹלְאִים וּמְכַל חֶצֶר
עוֹלִים רִיחוֹת אַחֲרֵים. כִּיּוֹן שֶׁכִּמְעַט אִישׁ לֹא הוֹלֵךְ בְּרָחוֹב בְּכַרְמֵי יוֹסֵף
הַגְּדֵרוֹת גְּזוּמוֹת וּמְטַפְחוֹת בְּעֵקֶר כְּלָפִי פָּנִים, וּכְלָפִי חוּץ שׁוֹלְחִים
הַמְטַפְסִים עֲנָפִים רַכִּים וְרַעֲנָנִים. כָּכֵר שְׁלוֹשָׁה יָמִים לֹא יֵרֵד גֶּשֶׁם וְלִכְּן
בְּחֶלֶק מֵהַבְּתִים מְפַעֲלוֹת הַמְמַטְרוֹת. רִיחַ הַיָּמִים מְצַטְרֵף לְרִיחַ הַצְּמַחִיָּה
וְגוֹדֵשׁ אֶת הַרְחוֹב בְּרַעֲנָנוֹת.

יְהוּדָה מְגִיעַ לִסְפָרָיָה מְעַט מִזֵּיעַ מֵהַהֲלִיכָה לְמֵרוֹת שֶׁהָעָרַב קָרִיר, וְצִלָּה
מְחִיכֶת אֵלָיו. "אֵיךְ הִיָּה?" הִיא שׁוֹאֵלֶת אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא מוֹשִׁיט לָהּ אֶת
'מִסְעוֹת בְּנֵימִין הַשְּׁלִישִׁי' שֶׁיָּצָא לֹא מִזְמַן בְּהוֹצָאָה מִחֲדָשֶׁת בְּעַם עוֹבֵד –
"כָּכֵה", הוּא מְשִׁיב "בְּהִתְחַלָּה נְהַיֵּיתִי, הוּא מְצַחֵיק וְזֶה מְרַעֲנֵנִי, הַרְבֵּה
מֵהַסּוֹפְרִים הַיּוֹם לוֹקְחִים אֶת עֲצָמָם יוֹתֵר מִדֵּי בְרַצִּינוֹת. וְגַם, זֶה מִדְּהִים
כְּמָה הַדְּבָרִים שֶׁהוּא כּוֹתֵב רְלוֹנְטִיִּים גַּם הַיּוֹם [יְהוּדָה אוֹמֵר שֶׁהַדְּבָרִים
רְלוֹנְטִיִּים אֵךְ הוּא מִתְכַּוֵּן לֹא רַק שֶׁהַדְּבָרִים מִתְאִימִים לְתִקּוּפָה, אֲלֵא
שֶׁהֵם גַּם מְצַגִּים בְּסִטְרוֹת עֲכָשׁוּיוֹת כְּאֵלוֹ הֵם מִמְּאֻפְיָנִיָּה הַיְחוּדִיִּים שֶׁל
הַתִּקּוּפָה הַנוֹכְחִית] אֲבָל דֵּי מֵהָר הוּא מִתְחִיל לְחַזֵּר עַל עֲצָמוֹ וְנִהְיָה
מִיָּגַע" – "אֲנִי מְצַטְעֶרֶת" אוֹמֶרֶת צִלָּה, שֶׁהַמְּלִיצָה לוֹ עַל הַסֵּפֶר – "אוֹי
צִלָּה! אֵין עַל מָה לְהַצְטַעֵר, נְהַיֵּיתִי מֵהַסֵּפֶר, וְאֵת יוֹדַעַת שֶׁאֲנִי אוֹהֵב אֶת
הַהַמְּלִצוֹת שֶׁלָּךְ" – "טוֹב אֲזַקְחֶךָ אֶת זֶה", הִיא אוֹמֶרֶת וּמוֹשִׁיטָה לוֹ אֶת

91

אֵיתָמַר מְחִלֵּיט לְחַמֵּד לְצוֹן וְלוֹקַח אֶת בְּקִשְׁתּוֹ בְרַצִּינוֹת יְתָרָה. הוּא מִבִּיא
לוֹ מִמְסַעֲדַת יוֹנָס לֹא פְחוֹת מִעֲשָׂרִים וְשִׁשָּׁה סוּגֵי סְלֻטִים, לְרַבּוֹת פְּלֶאפֶּל,
קוֹבָה וּפְתוֹת. כְּשֶׁהוּא מְגִיעַ לְשָׂדֵה הוּא פּוֹרֵשׁ אֶת הָאֲרוּחָה: חוּמוֹס,
טְחִינָה, תְּבוּלָה, סְלֻט יִרְקוֹת, מְטַבּוּחָה, סְלֻט טוּרְקִי, סְלֻט כְּרוֹב לְבֹן, סְלֻט
כְּרוֹב אָדָם, גָּזֵר מְרוֹקָאִי, כְּרוֹבִית בְּטְחִינָה, סְלֻט סְלֵק, סְלֻט פֶּטְרִיוֹת
בְּכַרְפוֹם, חֲצִילִים בְּטְחִינָה, חֲצִילִים בְּמִיוֹנָז, חֲצִיל רוֹמְנִי, פֶּלְפִּלִים חֲרִיפִים
מְטַגְנִים, תִּירָס עִם גַּמְבָּה וְשְׁמִיר, סְלֻט פֶּטְרִיוֹת עִם גַּמְבָּה, מְלַפְפוֹנִים
חֲמוּצִים, כְּרוֹבִית כְּבוּשָׁה, צְנוּנִיוֹת עִם סְלֵרִי, חֲצִיל מְבֻשֵׁל, קֶשׂוּא בְּרִיחֹן,
עֲגֻבְנִיוֹת עִם פֶּלְפֶּל חֲרִיף, עֲגֻבְנִיוֹת שְׂרִי עִם צְנוּבֵר, וְעוֹד.

דְרוֹר מְגִיעַ מִסֵּפֶר דְּקוֹת אַחֲרֵי אֵיתָמַר, רוֹאֶה אֶת סְעוּדַת הַמְּלָכִים, כּוֹבֵשׁ
אֶת צְחוּקוֹ וּמִדְמָה מִבֶּט זוּעִם. "אַתָּה רוֹמֵז שֶׁאֲנִי שְׂמֹן?!" הוּא אוֹמֵר
לְאֵיתָמַר וּמְסַתֵּעַר עַל הַתְּבוּלָה. לְאַחַר שֶׁאֲכַל דֵּיו הוּא נִרְגָּע וְרוֹאֶה
שְׂבִינְתִים הַשְּׂמֵשׁ יְרֵדָה מֵאַחֲרֵי תֵל אֲדָמִי וְעַנְדָּה לְרַמַּת שְׂרוֹנָה עַדִּי כְּתָם
אֲדָמָדָם שֶׁמְעֵלִיו רָקִיעַ סָגֵל עֵמֶק וְבוּ כּוֹכְבִים בּוֹדְדִים. הוּא מְבִיט בְּעֲמוּד
וְרוֹאֶה אֵיךְ הוּא חוֹצָה אֶת הַצְּבָעִים מִשְׁחַר הַהָרִים וְאִשׁ הַשְּׂקִיעָה וְסָגֵל
הַרְקִיעַ הַהוֹלֵךְ וְנִמוֹג. וְכִשְׁהוּא מִתְבוֹנֵן בְּמִדֵּי הַרוּחַ אֲשֶׁר עַל הָעֲמוּד הוּא
חֵשׁ אֶת הַרוּחַ בְּמִתְנִיּוֹ וּבְצִאוֹרוֹ וְהִיא מְעַבֵּרָה בּוֹ זְרָמִים כְּעֵין הַחֲשֵׁמֶל.

'תמונות משפחה' מהדלפק "הגיע כרגע. לא קראתי, אבל נראה לי שתאהב את הסופרת".

93

יהודה ופבל מודדים את המפלט בסך בית-זית. המאגר אמנם ריק אבל על הסכר מתקן מכשיר שמציג גם את המינימום והמקסימום מאז האפוס האחרון. ולמרות שהמאגר יבש, מתחת לסכר לא יושבים בחורים טובים של פעם שלוגמים שעורה ושיפון ושרים 'יהי זה יום מותי'.

יהודה מתקשר לגל, בן דודו, לתאם את הובלת הפסנתר. "הי" אומר יהודה – "הי" עונה גל. – "רוצה עבודת סבלות קטנה?" שואל יהודה – "מה? אני לא שומע יש לך רוח" אומר גל. יהודה מסתובב כך שלחיו תסתיר את הרוח "עכשו יותר טוב?" – "כן" – "שאלתי אם אתה רוצה עבודת סבלות קטנה" – "מה, מתי?" – "מחר" – "אוקיי" – "בסדר רק תוכל לבוא לראשון? אני אאסף אותך משם" – "מה, איפה שלקחת אותי פעם שעברה?"

אני מודה שבכל פעם שאומרים לי על משהו שהוא באותו מקום (confession_bear.jpg) עולה בי הילד המדעיסט שהייתי ואני חושב שזה בכלל לא אותו מקום כי מאז הסתובבנו סביב השמש ומערכת השמש נעה בגלקסיה והגלקסיה טסה אי יודע אן וכלנו נודים בחלל. תאמרו שזאת הגרסה האסטרונומית של 'אי אפשר להכנס לאותו נהר פעמים', אבל לאחר המהפכה הקופרניקאית אנו יודעים שהסבה שלא

נתן להגיע לאותו מקום היא לא שהמקום השתנה אלא שזה לא אותו אדם שמגיע אליו.

ובזמן שאני מקשקש יהודה כבר מתאם עם אגי. – "נוכל להביא לך אותו מחר במקום בשבוע שעבר?" הוא שואל. – "כן, אבל לא אהיה בבית. אשאיר את חדר העבודה פתוח ותוכלו להכניס אותו." יהודה מתאכזב. הוא כבר קנה לפגש אותה, אבל לאחר שהצליח לתאם גם עם פבל וגם עם גל, הוא לא מתכנן לשנות את המועד. "בסדר" עונה יהודה.

94

מנאל, המורה למתמטיקה בבית הספר האזורי בכסיפה, כתבה על הלוח את הגדרת הנגזרת:

$$f'(x) = \lim_{h \rightarrow 0} \frac{f(x+h) - f(x)}{h}$$

נכון. היא הזכרה בפרק 27, אולם שם היא למדה בכיתה י"ב גזירה של פונקציות טריגונומטריות, ואלו כאן היא מלמדת בכיתה ז' את הבסיס: הגדרת הנגזרת. מחוץ לכיתה תלמידים משחקים וצעקוטיהם מסיחות את דעתם של התלמידים בכיתה כך ששוב מנאל חשה שאף אחד מהתלמידים לא מקשיב לה, למרות שיתכן שישנם כמה תלמידים שמקשיבים. אך חמשים מטר מתחת לכיתה שורר שקט מחלט. הספר הזה לא מפריע לשקט משום שאפשר לא לקרא אותו. כשהייתי קטן, אבי היה לוקח אותי לגן אלנבי בחיפה ושם היינו משחקים משחק בו

היינו מקשיבים לקולות מסביב ואומרים כל צליל שאנו שומעים: רוח בברושים, צרצר, עוד צרצר, מכונית נוסעת, כּלֵב נובח, מישהו שומע מוסיקה, צפירת אניה... כך היינו מקשיבים לקולות במעגלים הולכים ומתרחבים עד שהיינו שומעים את השקט שמעבר לקולות. הקוראת מזמנת להאזין לשקט הזה, או לצלילי מנוע דיזל שהוא היפה במנועים.

95

לפעמים מים שאוזלים בשיר אחד מופיעים, שנים לאחר מכן, בשיר אחר. כך למשל, מים שנזלו בהאחזות הנח"ל מלפישוע נמצאים כעת בבטן החר, ועמי, מידענו, שולח אצבעותיו לדגדגם. קראו לזה חק שמור המים בשירה העברית או חק השירים השלובים, אך מי יודע, אולי אלה המים הקדמונים, אלה שהרוח נשקה לפנייהם בחשה. ובבטן החר המים מתפתלים לאטם וזורמים עד בואכה עין שוקק.

למעשה, גם לאותה מערת נטיפים אי אפשר להכנס פעמים. ההנאה שבאטיות רק מתעצמת ככל שגוברת האטיות. וכמו האינטראקציה האינטימית שבין הויסקי ועץ האלון, מעשה האהבה של רות מתחיל כבר בבגית הצפיה. משהו בבטנה מתחיל להתרפר, והרגישות מתחדדת בעורה. ואז באה ניגרה ומניחה את הסנטר על ירכה. "נכון, אני אוהבת אותך! איך ידעת?" היא אומרת ומחבקת את ראשה.

96

פבל מגיע הביתה, לוקח פחית בירה מהמקרר ומפעיל את הטלוויזיה על ערוץ דיסקברי. משדרת תכנית על דולפינים. פתאום נשמעת דפיקה בדלת. פבל מציץ מהעינית ורואה את חברו ולאד. הוא פותח את הדלת ורואה שולאד מחזיק בידו שקית תפוחי אדמה ונראה מרצה במיוחד. ולאד נכנס ישר למטבח, מניח את השקית על השלחן ושואל את פבל "או טביאה יסט קולפן?" [לנוחות הקורא העברי, בפרק הבא מופיעים דבריהם בעברית בתרגום חפשי] – "דא, שטו טי דליש?" הוא שואל ומביא לו קולפן. – "צ'יפסי" – "פוצ'מו צ'יפסי?" – "זחוטלוס' צ'יפסוב" הוא אומר ומתחיל לקלף את תפוחי האדמה. – "פומוי איח סנצ'לה! טם פולנו זמלי!" אומר פבל – "זמליה אטו פולזנו" אומר ולאד וממשיך לקלף.

"או טביאה יסט מסלו?" ולאד שואל – "דא" – "פוסטב' פוקה פוסט פודוגריסטא". פבל מוזג רבע בקבוק שמן לסיר. "בולשה נט?" שואל ולאד – "אטו וסיו שטו יסט" עונה פבל – "אטובו נה חבטיט, יסט מסלו?" – "טי צ'ה אחויל?" – "נט, אטו לוצ'שה ס מסלום" ולאד נגש למקרר, לוקח חבילת חמאה מקלף אותה ושם בסיר. פבל מסתפל בסיר ולא מאמין למראה עיניו. בינתיים ולאד ממשיך לקלף את תפוחי האדמה. – "טי חוצ'ש וסיו פריגוטוביט? טם דו חוניה!" מוחה פבל. – "אטו דליאה נס. טל פרידיוט סוודניאה?" – "נט, און או סבניאי ממי" – "לדנו, אטו דליאה נס דבו'ה".

קשהם מכניסים את הצ'יפס הראשון לשמן עולה ריח הטגון ופבל נזכר שהוא בעצם רעב, וכבר לא יכול לחכות לצ'יפסים שיהיו מוכנים.

כְּשֶׁהֲצִיפֹס מוֹכֵן וְלֹאד אֹמֵר "דִּי קֶטְצוּפ". וְהוֹלֵךְ עִם קַעֲרַת הַצִּיפֹס לְסֻלּוֹן.
פֶּבֶל מְבִיא קֶטְשׁוֹפ וּבִירָה לְוֹלָאד, וּשְׁנֵי הָרַעִים יוֹשְׁבִים בְּסֻלּוֹן, טוֹבְלִים
צִיפֹס בְּקֶטְשׁוֹפ, שׁוֹתִים בִּירָה, וְצוֹפִים בְּתַכְנִית עַל חוֹקֵר עֵכְבִישִׁים שְׁמֻסְכֵן
אֶת חֲיֵיו בְּמַעֲרוֹת בְּלֹאוֹס. – "טִי זְנִישׁ, אָה אֹטוּ דֹקָא וְקוֹסְנוּ סֵּ מְסֻלּוֹם"
אֹמֵר פֶּבֶל.

97

פֶּבֶל מְגִיעַ הַבֵּיתָה, לֹקֵחַ פַּחִית בִּירָה מִהַמְקַרֵּר וּמִפְעִיל אֶת הַטְּלוֹיזִיָּה עַל
עֲרוֹץ דִּי־סִקְבֵּרִי. מְשַׁדְּרַת תַּכְנִית עַל דוֹלְפִינִים. פְּתֹאֹם נִשְׁמַעַת דְּפִיקָה
בְּדֻלַּת. פֶּבֶל מְצִיץ מִהַעֲיִנִית וְרוֹאֶה אֶת חֲבֵרוֹ וְלֹאד. הוּא פּוֹתֵחַ אֶת הַדְּלַת
וְרוֹאֶה שְׁוֹלָאד מִחֲזִיק בִּידוֹ שְׁקִית תַּפּוּחִי אֲדָמָה וְנֹרְאָה מְרָצָה בְּמִיחַד.
וְלֹאד נִכְנָס יִשְׂר לְמִטְבַּח, מְנִיחַ אֶת הַשְּׁקִית עַל הַשֻּׁלְחָן וְשׁוֹאֵל אֶת פֶּבֶל
"יֵשׁ לָךְ קוֹלְפֹן?" – "כֵּן, מָה אַתָּה עוֹשֶׂה?" הוּא שׁוֹאֵל וּמְבִיא לוֹ קוֹלְפֹן. –
"צִיפֹס" – "לְמָה צִיפֹס?" – "בָּא לִי צִיפֹס" הוּא אֹמֵר וּמְתַחִיל לְקַלֵּף אֶת
תַּפּוּחִי הָאֲדָמָה. – "תִּשְׁטֹף אוֹתָם קֹדֵם! זֶה מְלֹא אֲדָמָה!" אֹמֵר פֶּבֶל –
"אֲדָמָה זֶה בְּרִיא" אֹמֵר וְלֹאד וּמְמַשִּׁיף לְקַלֵּף.

"יֵשׁ לָךְ שְׁמֹן?" וְלֹאד שׁוֹאֵל – "כֵּן" – "שִׁים בֵּינֵתִים שְׂיִתְחַמֵּם". פֶּבֶל מוֹזֵג
רֶבַע בְּקַבּוּק שְׁמֹן לְסִיר. "אֵינְךָ עוֹד?" שׁוֹאֵל וְלֹאד – "זֶה מָה שֵׁישׁ" עוֹנֶה
פֶּבֶל – "זֶה לֹא יִסְפִּיק, יֵשׁ לָךְ חֲמָאָה?" – "הַשְּׂתַגְעֵת?" – "לֹא, זֶה יוֹתֵר
טוֹב עִם חֲמָאָה" וְלֹאד נִגָּשׁ לְמַקְרֵר, לֹקֵחַ חֲבִילַת חֲמָאָה מְקַלֵּף אוֹתָהּ
וְשֵׁם בְּסִיר. פֶּבֶל מְסַתְּכֵל בְּסִיר וְלֹא מְאָמִין לְמַרְאֵה עֵינָיו. בֵּינֵתִים וְלֹאד
מְמַשִּׁיף לְקַלֵּף אֶת תַּפּוּחִי הָאֲדָמָה. – "אַתָּה מְתַכֵּן לְהַכִּין הַכֵּל? זֶה

הַמּוֹן!" מוֹחָה פֶּבֶל. – "זֶה בְּשָׁבִיל שְׁנִינוּ. טַל בָּא הַיּוֹם?" – "לֹא, הוּא אֲצֵל
אֲמָא שְׁלוֹ הַיּוֹם" – "טוֹב, אֲזַז זֶה בְּשָׁבִיל שְׁנִינוּ".

כְּשֶׁהֵם מְכַנְסִים אֶת הַצִּיפֹס הָרֹאשׁוֹן לְשִׁמּוֹן עוֹלָה רִיחַ הַטְּגוֹן וּפֶבֶל נִזְכָּר
שֶׁהוּא בְּעֵצָם רָעַב, וּכְבָּר לֹא יְכוֹל לְחַכּוֹת לְצִיפֹסִים שִׁיְהִיו מוֹכְנִים.
כְּשֶׁהֲצִיפֹס מוֹכֵן וְלֹאד אֹמֵר "תְּבִיא קֶטְשׁוֹפ". וְהוֹלֵךְ עִם קַעֲרַת הַצִּיפֹס
לְסֻלּוֹן. פֶּבֶל מְבִיא קֶטְשׁוֹפ וּבִירָה לְוֹלָאד, וּשְׁנֵי הָרַעִים יוֹשְׁבִים בְּסֻלּוֹן,
טוֹבְלִים צִיפֹס בְּקֶטְשׁוֹפ, שׁוֹתִים בִּירָה, וְצוֹפִים בְּתַכְנִית עַל חוֹקֵר
עֵכְבִישִׁים שְׁמֻסְכֵן אֶת חֲיֵיו בְּמַעֲרוֹת בְּלֹאוֹס. – "זֶה דֹקָא דִּי טְעִים עִם
הַחֲמָאָה, אַתָּה יוֹדֵעַ?" אֹמֵר פֶּבֶל.

98

"אִם לֹא נָאֵט לֹא נְבִיט לֹא נָשִׁים לֵב לְפָרְטִים לֹא נִגִיעַ לְאַרְץ חֲדָשָׁה" שֶׁר
שְׁלֵמָה אֲרָצִי לִיהוּדָה כְּשֶׁהוּא נוֹסֵעַ הַבֵּיתָה. 'זֶה דִּי דוֹמָה לְמָה שְׁהַרוּעָה
אָמַר', הוּא חוֹשֵׁב, 'רַק שֵׁ...' הוּא מְנַסֶּה לְחַדֵּד לְעַצְמוֹ אֶת הַהֶבְדֵּל, 'רַק
שְׁכָאן הוּא פְּסִימִי וְהַרוּעָה הִיא אוֹפְטִימִי'. הוּא מְתַכֵּן שְׁבִישִׁיר שֶׁל אֲרָצִי
לֹא נָאֵט, וְלִכֵּן לֹא נִגִיעַ, וְאֵלּוֹ בְּדַבְרֵי הַרוּעָה הַיא כְּבָר רַחֲבָה וְנוֹתֵר רַק
לְרֹאוֹת זֹאת. אֲבָל כַּעַת יְהוּדָה חוֹשֵׁב הָאֵם לְעַצֵּר בְּדַרְךָ לְקִנְיּוֹת אוֹ
לְהַסְתַּפֵּק בְּקִנְיַת הַשְּׁלָמוֹת בְּכַלְבוֹ, וְהוּא לֹא שֵׁם לֵב שְׂבִינֵתִים הַתַּחִילוֹ
חֲדָשׁוֹת. הַרְדִּיו מְסַפֵּר מִשְׁהוֹ עַל חֲסוּל אֶלְפָרוֹן בְּתֵל-אָבִיב. אוֹלְמֶרֶט
הַבְּטִיחַ לְאֲבוֹ-מֵאֲזֵן שִׁישְׁחָרְרוּ מְאֵתִים וְחֲמִשִּׁים אֲסִירִים נוֹסְפִים. יִשְׂרָאֵלִי
נוֹרָה בְּכַפֵּר אֶל-פְּנֵדֵק בְּשׁוּמְרוֹן וּמְצַבּוֹ בִּינוֹנִי. שְׁתֵּי רַקְטוֹת קְסָאֵם נוֹרוּ
מְצַפּוֹן רְצוּעַת עֲזָה. לֹא הָיוּ נִפְגָּעִים, נִזְקָ נִגְרַם לְחֲמָמוֹת. רַקְטָה נוֹסְפַת

נפלה בשטח הפלסטיני. כלכלה: מדד המחירים לצרכן בארה"ב צנח באוקטובר באחוז. זוהי הירידה החדשית החדה ביותר מאז החלו הרשומים בשנת 1947. התחלות הבניה במדינה ירדו ב-4.5% בחדש שעבר. באירופה, גוש האירו נקלע למתון הראשון בתולדותיו. מחר עליה נכרת בטמפרטורות ויהיה חם ויבש מהרגיל. ברביעי מענן חלקית ועדין חם מהרגיל. אף על פי שהתחזית מדברת על יבש, הרי היא כמים צוננים לעמת הידיעות שלפניה. ועוד יותר מרעננת המפוחית של אהוד בנאי בפתיחת השיר 'ענה לי' שמתחיל להתנגן אחרי החדשות, ואורות הפנסים המרצדים עד האפק ממשיכים להחליף את אורות הכוכבים שכבר מזמן נבלעו בהלה הכתמה.

בבית רשת גדול, ליד קבוץ רביבים, סיעתי בבנית מתקן לגדול שרשים באויר. וזה היה דבר המתקן: כאשר מגדלים שרשי פיקוס באויר הם מתארכים אך נשארים גמישים ונתן לעצב אותם בקלות, וכאשר שותלים את קצה השרש באדמה, חלק השרש שנשאר בחוץ הופך לגזע ומתקשה. התופעה המיוחדת היא שהוא לא יתארך אלא רק יתעבה באותה צורה שקבל בעת השתילה. כה, נתן לעצב רהיטי גן שונים מעץ חי או עצים בצורות מיוחדות לנוי. וכדי לגדל את השרשים באויר בנינו מעין מעלית, שעליה יגדלו העצים בעציצים שבתחתיתם חר, והשרש ישתלשל דרך החר אל חלל סגור ואפל מתחת למעלית, שיירסס כל העת

בתערבת של מים ודשן שמאפשרת לצמח לקבל את כל החמרים להם הוא זקוק למרות שהשרש באויר. ובכן, על מנת לצקת את היסודות למתקן היה עלי לחפר שמונה בורות באדמה, ואדמת הלס של צפון הנגב עקשנית וגמישה, וכאשר הנפתי עליה את המקוש היא הדפה אותו בחזרה וחר לא נפער בה. מה עשה אפי, אפי לקח צנור 3/4 צול בארך מטר וחצי, והחל לרתך על קצהו במעגלים הולכים וקטנים כשם שכאשר בונים ארמון מטפטופי חול, אם יש מספיק סבלנות נתן ליצר ארמון בצורת חרוט חלול שלא יתמוטט! אם כן, אפי רתך חרוט פתוח בקצהו כך שנוצר שפריצר, ואני הזרקתי לאדמה מים שרפכו אותה, וכל מה שנשאר היה לפנות את הבץ הרך בעזרת האת.

התחזית צדקה ואכן יש שרב, ויהודה מעדיף לעשות ביום כזה עבודה משרדית. הוא מקליד למחשב את נתוני המדידות מהימים האחרונים ועוזר בחשובים של אגני נקוז של תעלות שונות בשדות באזור לוד ואזור. פבל היחידי שיודע לרתך ולכן הוא יוצא עם רן לתקן דלת של בית-באר שנשברה ליד נטעים. אדם יכול לכתב ספורים ופיוטים על אהבה או מאמרים מדעיים על אנרגיה מתחדשת אבל בהוד השרון עובדי הגנון של העיריה יושבים על המדרכה ואוכלים ארוחת צהרים עם לחם ודג מעשן וחומיס וחמוצים וזיתים והלב נשבר.

היָבֵשׁ מְגִיעַ גַּם לַמִּשְׁרָד וַיהוּדָה מוֹזַג לְעַצְמוֹ מִיָּם בְּכוֹס פְּלִסְטִיק מִבַּר הַמַּיִם. "יו, תביא לי גם" מְבַקֶּשֶׁת מוֹרֵן וְהַדְּלַת נִפְתַּחַת וּפְבֵל וְרָן נִכְנָסִים מִיִּזְעִים. יָדָיו וְחִלְצָתוֹ שֶׁל פֶּבֶל מִכְתָּמוֹת בְּחִלּוּדָה. יְהוּדָה, שֶׁכָּבֵר עוֹמֵד לַיָּד הַמְתַקֵּן מוֹזַג וּמוֹשִׁיט לָהֶם כּוֹסוֹת מִיָּם צוֹנָנִים (וְלֹא שׁוֹכֵחַ לְהַבִּיא גַּם לַמּוֹרֵן).

אַחֲרֵי שֶׁפֶּבֶל מְשִׁיב אֶת נַפְשׁוֹ תַּחַת הַמַּזְגָּן, אֹמֵר לוֹ יְהוּדָה "יֵאלֶלֶה, נִסְעֵ?" – "תִּגִּיד אֲנִי יוֹכֵל לְהַתְקַלַּח אֲצִלְךָ? שֶׁהִיא לֹא תִרְאֶה אוֹתִי כִּכֶּה" – "בְּכִיף, אִיזוֹ שְׂאֵלָה," מְשִׁיב יְהוּדָה, "אֲבָל הִיא מְמִילָא לֹא תִהְיֶה". בְּהַר חֲרִיף לְהַקֵּת פְּרָאִים יוֹרְדַת מַעַל קוֹ הָאֶפֶק מַעֲרָבָה.

101

יֹאֵל הוֹפֵמָן אֹמֵר שֶׁכִּשְׁנָחָה עַל הַמוֹזוֹת רוּחַ רָעָה הֵן צוֹנְחוֹת וְהָאָדָם כּוֹתֵב "וְהִיא הִלְכָה", "וְהֵטְלָפוֹן צִלְצֵל" וְכִדוּמָה, עֲבָדוֹת שֶׁהֵן עוֹכְרוֹת הָאֲמָנוֹת, כְּאֵלוֹ הַמוֹזָה פִּתְתָה אֶת הַסּוֹפֵר לְהַתְחַתֵּן אֶתָּה וְאֵז הִיא מְבַקֶּשֶׁת מִמֶּנּוּ לְתַקֵּן אֶת הַבְּרֵז. אֲבָל תַּקּוֹן הַבְּרֵז הֵלֵא הוּא אֶהְבֶּה, אַחֲרֵת אִיךָ יָדַע בְּאִיזוֹ עֲצָמָה לְדַחֵף אֶת מִפְתַּח הַצְּנֹרוֹת כְּדֵי שֶׁהָאֵם יִפְתַּח, מִחַד, וְלֹא יִשְׁבֵּר, מֵאִידֵךְ? אֲנָשִׁים מְשִׁתְּמָשִׁים בְּבִטּוֹי "לְעֵשׂוֹת אֶהְבֶּה" וּמִתְכַּנְּנִים לְסָקֵס. אֲבָל סָקֵס יְכוֹל לְכָל הַיּוֹתֵר לְבִטָּא אֶהְבֶּה. בְּבִטּוֹי "לְעֵשׂוֹת אֶהְבֶּה" הַכּוֹנֵה לְעֵשׂוֹת אֶהְבֶּה שֶׁלֹּא הִיָּתֶה שֶׁם קֵדָם, כְּמוֹ לְהַכִּין אֲבוּקָדוֹ. נִסּוֹ לְהַתְגַּבֵּר עַל הַפְתּוֹי לְשִׁים לִימוֹן בְּאֲבוּקָדוֹ, וּבְמִקּוֹם זֹאת לְשִׁים רַק מְעַט מֶלֶח, מְעַט מִיּוֹנָז (כְּתַבְלִיּוֹן), מְעַט שׁוּם גְּבִישִׁי וּמְעַט פֶּלְפֵל לְבָן, לְהַגִּישׁ עִם טוֹסֵטִים מִלְחָם חֲטָה מְלֵאָה וְסִלְמֵי פִּין שֶׁל מִזְרַע.

102

יְהוּדָה וּפְבֵל וְגַל מְגִיעִים עִם הַפְּסַנְתֵּר עַל הַטְּנָדֵר לְחֻצֵר שֶׁל אָגִי מְשַׁעוֹל. יְהוּדָה מְזַהֶה אֶת חֵדֵר הָעֲבוּדָה לְפִי הַהֶסְבֵּר בְּטֵלְפוֹן וְהַדְּלַת אֲכָן אֵינָה נְעוּלָה, אֶךְ לֹא בְּרוּר לוֹ אִיפֹה אָגִי הַתְּכֹנֶנָה שִׁינִיחוּ אֶת הַפְּסַנְתֵּר. פְּבֵל וְגַל מְשַׁקִּיפִים עַל הַשְּׂדוֹת וְגַל מְנַסֶּה לְזַהוֹת אֶת בֵּיתוֹ בְּרַחוּבוֹת הַנִּרְאִית מִרְחוּק. יְהוּדָה מְתַקֶּשֶׁר לְאָגִי לְשַׁאל אוֹתָהּ הֵיכֵן לְהַנִּיחַ אֶת הַפְּסַנְתֵּר, אֲבָל אֵין תְּשׁוּבָה. הוּא מַחְלִיט לְנִסּוֹת בְּעוֹד מְסַפֵּר דְּקוֹת, וּבִינְתִים מְבִיט סְבִיבוֹ בְּסִקְרָנוֹת. אֲכָן חֵדֵר מְלֵא הַשְּׂרָאָה, הוּא חוֹשֵׁב. עַץ הַזֵּית בְּחִלּוֹן וּפְרוֹתָיו הַסְּגָלִים, הַמְטַע וְהַשְּׂדוֹת הַנִּשְׁקָפִים מֵאַחֲרָיו, הַסְּפָרִים עַל הַמְּכַתְּבָה... הַפְּסַנְתֵּר אֲכָן יִשְׁלִים אֶת הָאִוִּירָה וַיִּפְרָה אֶת הַמוֹזוֹת. עֵינוֹ נִתְקַלַּת בְּקִבְץ סִפְרֵיהַ שֶׁעַל הַמַּדְפָּה. הוּא לּוֹקֵחַ סִפֵּר בְּשֵׁם "רְאֵה שֵׁם" פּוֹתַח בְּעַמּוּד אֶקְרָאִי, וְקוֹרָא:

מְחוּץ לְבֵית הַכֹּל גְּלוּי:

תְּאוֹנוֹת הַדְּרָכִים

בְּעֵרְמוֹת יְהוֹלָמִים בְּצַד הַדְּרָךְ,

הַמְּסֻבּוֹת

בְּמַצְבּוֹרֵי כּוֹסוֹת חֵד פְּעֵמִיּוֹת.

אגני מתקשרת חזרה ליהודה ומסבירה לו היכן להניח את הפסנתר. השלושה מורידים את הפסנתר מהטנדר ומכניסים אותו לחדר. כיון שהפסנתר כבד, את הדרך בתוך החדר הם מנסים לעשות בגרירה, אך רצפת החדר, שעשויה מלינולאום דק, נשרטת מכבדו. יהודה מבחין בכך במהרה ומצוה לעצר את הגרירה, והשלושה מרימים את הפסנתר ומניחים אותו במקומו. ואף כי השריטה קטנה, ואף כי השטיח מכסה, יהודה יוצא בתחושה לא נעימה כי בא להועיל ויצא מזיק.

השיחה הקלילה עם פבל ועם גל בדרך משפרת את הרגשתו. "תודה" אומר יהודה לפבל כשהם מתקרבים לראשון לציון. – "בכיף" עונה פבל – "באמת, אם תצטרך משהו, תרגיש חפשי לבקש" יהודה מרגיש אסיר תודה – "אני ירגיש חפשי, אבל אין לי פסנתרים להעביר" משיב פבל והשנים צוחקים.

עמס החם ירד מעט ובשמים תלוי אבה אפר. יהודה עובר את מושב לכיש בדרך למדד בבאר עזר. הרגע הזה, בו אתה יורד מהאספלט אל דרך העפר. משהו בנהיגה משתחרר. הקצב יורד. המתח מעצבנותם של נהגים אחרים שוכך ובמקומו אתה נעשה מודע לאבנים הקטנות אשר על הדרך. הדרך בין הכרמים נראית כעולה אל האפק, אך כשהוא מגיע למעלה נגלים לעיניו שדות חטה אינסופיים שרק עתה נבטו, פרושים כגלים עד אפקים, ופה ושם חרשה קטנה נסתרת בחיק הגיא. יהודה פונה ימינה לכיוון באר עזר והנה ליד החרשה הוא רואה ואן חונה לבדו על אם הדרך, והחלון שבצדו פתוח. יהודה מאט ליד הזמן על מנת להבין את פשר המחזה אך בהתקרבו התריס נסגר באחת, והוא מספיק לראות רק משהו שנראה כמו מטבחון, אולי כירה ועליה פינג'ן ומדף תבלינים. הסגירה הפתאומית של החלון גורמת לו להרגשה לא נעימה. הוא ממשיך להפליג על גלי השדות כשבעים וחמשה מטר מעל מי התהום, והעליות והירידות המתונות של הגבעות מרגיעות אותו ומשפיעות ממנו את אותה תחושה. ומבדד לשכל האבק שפורע האיסוזו, הקרקע הולכת ונעשית שקופה ומתחילים לראות את הלונתנים.

יהודה מודד את המפלס בקדוח בנחל לכיש ולא שוכח להודיע למקורות שהוא סיים למדד. כיון שהגיעה שעת צהרים, הוא מוציא את הלחם

והחומוס וסלט הכרוב האדם ואת הגבינה הצהבה ומתישב לאכל. לפתע המשאבה מתחלה לפעל בשריקתה העמומה. 'מוזר', הוא חושב, 'אני עובד כל היום ליד משאבות ובקשי יצא לי לשמע אחת פועלת'. נסביר: השאיבה מורידה את המפלס בצנור. כדי שהמפלס בתוך הצנור יתאזן עם המפלס באקוויפר, יש להפסיק את השאיבה לפחות שש שעות לפני המדידה. אחרי המדידה נתן להמשיך לשאב, וזאת הסבה שיהודה מודיע למקורות בכל פעם שהם סימו למדד. בדרך כלל, מקורות מחדשים את השאיבה כשיהודה כבר מתרחק, ולכן כמעט ולא יוצא לו לשמע את המשאבות פועלות. 'כאלו פורשים לפני שטיח אדם של שקט' הוא חושב, וגחלילית נכנסת מהחלון ועפה לכיון המחשב עליו אני כותב. כאן שעת ערב ולכן הגחלילית עדין לא מאירה, אלא רק מרחפת סביב המסך. איפה אני ואיפה יהודה. אני בצד השני של השנה. שם חשון וכאן הכל סיון. ובחלון ממנו באה הגחלילית הכל כחל: השמים, הברושים, הכרפר, עלות האלון, הכל כחל. זו השעה הפחלה שבין שקיעה וחשכה, היא דממת מצולות, כשגלי יום וליל שוצפים אי מעל.

106

ליל סיון.

איני יודע

אם התנשמת החישה קריאותיה

או שמחי האט את מהלכו

107

מקורות משתיקים את המשאבות, אך לא את הציקדות. הציקדות מוסיפות לזמזם את כמיהתן והארץ זבת זמזום, ורק הגשם ירגיען. יהודה ממשיך בדרך בין גבעות ללא שם, אותן גבעות שבקמוריהן המתפתלים חמקו מקטלוג ולא נודעו לרשות. ואף על פי כן ביניהן בורות מים ובארות ושקתות וגתות ויהודה יוצא אל כביש ארבעים בדרך צפונה. ומתחת לאספלט מצע, ומתחת למצע שרידי אספלט של הכביש הישן, ומתחתיו עוד שכבת מצע ותחתיה אדמה וסלע גיר ומתחתיו שלושה ארגזי תנובה שעליהם העולם עומד ומשם צבים כל הדרך למטה. ובכרמי יוסף לעת ליל נושבת רוח מזרחית חמה אך ריח לחות כבד מעיד שהשרב קרוב לשברו.

108

הקיץ היום משברונו של ליל שרב, ויהודה מתעורר מחלום בו הוא נמצא בבונקר בהר שלמה. הוא יורד במדרגות הברזל והולך במנהרה ומתחת לרצפה נשמע שאון מים רבים. והנה אחת מפלטות הפח שמיהן עשויה הרצפה רופפת. זה מסכן, הוא חושב, ומבחין שהברגים שחברו את הפלטה למקומה החלידו כליל, והיא רק מנחת במקומה ללא כל חזק. הוא מזיז אותה ורואה מתחתיה מים זורמים בשצף בתעלה מאבן גיר. מוזר, הוא חושב, הרי הר שלמה עשוי משחם אדם. הוא חוזר למעלה וממשיך מזרחה במנהרה ורואה את האור הפחל הבוקע מהציאה. הוא

מתקרב לפתח ומשקיף ממנו על מפרץ אילת ועל הערבה. איך זה יתכן, הוא חושב, אם הבונקר כל-כה גבוה, מאיפה כל המים? הכל כבר נראה מוזר ויהודה מבין שזה חלום ומתעורר ואור השחר התכול נגה מחלונו המכסה טפות, ובחוף נשמע קול המון הגשם. ולמרות שהוא יודע שזה היה חלום, בהמשך היום נשארת בו דריכות מסימת, מין קשב, כאלו יתקל בטעות בפלטת הפח הרופפת והוא עלול להחליק. "היום רות באה!" הוא נזכר, והולך, מלא שמחה, להכין לעצמו קפה.

109

לא רק לחרף התשנ"ד מגיע תקציר לשיריו, גם לחרף התשס"ט ראוי שיהיה תקציר כזה. להלן, תקציר שירי החרף הבא, בחסות הרוח והחשך והמים:

למעשה כף הדמיון היא ילדה המקפצת בשלוליות, שהן הגשמת המשתקף בן, על פי חשק רגעי. השלולית כל-כה נפעמת מן ההפתעה ומכף רגלה היפה, שמים נתזים אל השלוליות הקרובות והשתקפיות מתערבות. אך מכיון שחקי האופטיקה מוסיפים לתפקד כשהיו, מתערבבים גם יצוגי ההשתקפיות אשר במציאות.

שם השיר: "אל תשאיר את הניר בגשם, הי, אתה חושב שמישהו עוד יסדר אחריך?!"

לקוח קרב אל קיוסק שכותרתו "קלבו". הוא שואל את המוכר: "יש מיץ רמונים?" והמוכר משיב: "יש". הוא רואה בעיני רוחו את המוכר סוחט רמונים במסננת גדולה. ומכיון שההתרגשות אינה אלא חמרים כימיים המפרשים במח וזרמים במחזור הדם, היא עוברת מן העסיס האדם [בשיל המגע הישיר] ומפעפעת דרך אצבעותיו אל דמו.

שם השיר: "מה זה, מי כתב את זה"

הערב בא מאד, עדין, חודר ורח. את צבעו הקר והמשגע פרש לאט על מדרונות ולב. אין קץ לעמק ואין גבולות לשקט – כל שיר וכל אונת עלה יכיל. גם אם הנגון סוחף, גונז כל עצב, גם אם ההרמוניה כמרונה: עולה הניחוח שקוץ כמו הקצב; עדין יכיל הערב, ובלבו פועם השקט, ובעצמו עיניו – יגאו שמים וכל חלונותיה יתגשמו.

שם השיר: A felicidade

110

בעודי מזריק מים לאדמת הלס באמצעות המתקן שבנה לי אפי, נזכרתי בשיחה שהייתה לי עם חסן, אבל היא לא מעניינת, ולכן אספר על אחיו, רג'א ז"ל. רג'א היה הוגה דעות שאמר "מה בסך הכל הבנאדם עושה: אוכל, שותה," כאן רג'א היה עושה פאוזת ארכה, כאלו היה עוד משהו,

והוא מנסה להזכר מה הוא הדבר, ואחרי שניזות ארכות מוסיף: "ורעש".
כלומר אליבא דרג'א, לא רק שהאדם מכלה משאבים (אוכל, שותה),
אלא גם תפוקתו מהם היא תוצר שלילי (רעש).

זה לא סוד: הספר קרוב לסיומו ועוד לא דבר בקדוחי החדרה. המיחד
בקדוחי החדרה הוא שהם מאד יפים. קדוחי שאיבה נראים על פי רב
כשטח נרפר מגדר, ובו מתקן ברזל צבוע כחל מעל הקדוח עצמו,
צנורות צבועים בלבן, ומבנה בטון קטן למשאבה, עליו בדרך כלל יופיע
סמל "מקורות". קדוחי תצפית הם בסך הכל חבית מלאה בטון ממנה
יוצא צנור פקוק. ואולם קדוחי החדרה נראים במבט ראשון כמחצבה
נטושה שנתמלאה מים. קצב החלחול דרך הקדוח אטי, ולכן חוצבים
סביב הקדוח אגן זמני שיקבל אליו את המים כשיש משקעים, וממנו
יחלחלו לאטם. בינתיים, האגן מתפקד כשלולית ומושך אליו צמחייה
מיחדת ונראה כברכה סודית, וילעת ליל יזמרו בו הצפרדעים. אל דאגה.
למרות שלטי האזהרה שעל פי רב מצבים שם, לא תשאבו עם המים אל
תוך התהום.

111

בגץ הירקה המושב האחורי עמוס בציד וניגרה יושבת ליד רות. היא
מעבירה סדנה באניעם בבקר יום ראשון, ורצתה לאפשר לעצמה
להשאר אצל יהודה גם במוצאי שבת, אם תרצה, לכן העמיסה את כל
הדברים כבר בצאתה.

בירידה מעפולה עלית מתנגן שיר ללא שם מדיסק mp3 שהכינה לה
חברתה שירה. אך למרות שהשיר מתנגן בבצוע של יהודית רביץ, רות
שומעת דרך המלים את קולו של שלום חנוך, והקול מחלחל עד חלל
חזה והיא מרגישה כאלו היא עצמה שרה. הדיסק קצת קופץ, אבל
לפעמים אם מוציאים אותו ומכניסים בחזרה הוא ממשיך לנגן לזמן מה.
בעליה לואדי ערה מתחיל לרדת גשם ורות מפעילה את המגבים. מזל
שהנגן על שאפל, כי הנה מתחיל להתנגן Dance me to the end of
love. למרות שהחלונות סגורים והחמום פועל, רות מריחה את ריח
הסקת הגפת של בתי הבד החלוצים באם-אל-פחם. ובפזמון, כשלאונרד
מגיע עם קולו למעמקים, הוא מרטיט את קרבה במאה ששים וארבעה
הרץ.

112

"אז מה את רוצה לשותות?" שואל יהודה כשרות מגיעה, "קפה או
ויסקי?" – "קדם כל מים לניגרה, היא לא שתתה מאז שיצאנו. יש לך
קערה?" – "כן, בטח", אומר יהודה, מוציא קפסת פלסטיק, ממלא בה
מים לניגרה, ובינתיים מציץ בפלבה שמתבוננת סביבה בסקרנות אך
נשארת צמודה לרגלי בעליה. – "דבר שני, אתה תמיד מציע ככה ויסקי
לבחורות מיד כשהן מגיעות?" – "מה פתאום", אומר יהודה ומשים
עצמו נפגע, "אני מציע להן יין" הוא מחיך והיא צוחקת והם מתחבקים
דקה ארכה בה הוא נושם את שערה ואת צוארה עד שהיא אומרת, "כן,

ויסקי". יהודה פותח את בקבוק הגרין-ליבל שקנה לכבוד בואה ומוזג לשניהם.

וכשהוא נוגע בה היא נזכרת במים שאפפו את חושיה במאגר דבש, ובחשבה אודות מים תחושת התנועה בין המ"ם אל היו"ד מציפה את גופה. והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה חלב וכל אפיקי יהודה ילכו מים ומעין מבית יהוה יצא והשקה את נחל השטים. ותהום בטנה עליו וכל גליה ומשבריה עליו עברו ויהיו שפתיה כשכר רמונים.

113

יהודה ורות שוכבים מחבקים תחת הפוך ובחויץ הפוגה בגשם. היא מתהפכת על גבה אך אינה משתחררת מזרועותיו. – "איך אני יכולה לדעת שזה שאתה זורם עם כל הגחמות שלי זה באמת נאמנה לעצמך ולא להצהרות שאתה אומר, ולא מתוך אדישות?" שואלת רות – "איך אני אסביר לך את זה... אם אני מקבל קריאה 136, אבל צפיתי ל-138, אני לא אומר לה 'את אדמה לא צפויה! אני לא מודד אותך יותר!' כי מה שיש זה 136, ולא יעזר." – "אז?" – "אז אדישות זה לא להתעניין מלכתחלה" – "אה, אז זה בכל זאת לא רק בגלל 'נהול משאבי המים' ו'נטור סדיר' שאמרת לי בגולן..." – "בטח שלא, זה מרתק אותי איך בתוך האפלה, בתוך האדמה, יש כמו ים, והתהום נעה ומתפתלת ממש כמו שאת התפתלת כאן לפני כמה דקות" – "אז אתה משורר!" – "אני? זאת את מוציאה את זה ממני, או הויסקי... בחיים לא אמרתי את זה

לאף אחד. בקשי העזתי להגיד את זה לעצמי" – "למה לא אמרת?" – "חשבת ששלא יבינו. את צריכה להבין איזה תגובות אני מקבל. כשאנשים שומעים שאני מודד מי תהום הם שואלים [הוא משנה את קולו בלעג] 'אז מה יהיה עם המים, יביאו מטורקיה?'" היא צוחקת ומנשקת אותו ובדעתו תהומות נבקעו ושחקים ירעפו טל.

114

יהודה ורות קמים מאחר ביום ששי, ובחויץ אור לבן בהיר וגשם שוטף את החצר. "בוא נכין חומוס!" קוראת רות, – "אבל אין לי את המצרכים" – "בוא נלך לקנות" – "יום ששי היום, יהיו תורים" – "מה, אין לכם פה צרכניה?" – "יש" – "איזה תורים כבר יהיו בצרכניה! כרמי-יוסף-סיטי!" יהודה ורות עולים לרחוב ועוברים בין האיסוזו והגץ. איזה מזל שהוא אפלו לא הציע לקחת את האוטו, היא חושבת, ואף הוא שמח מאותה סבה. הם הולכים בגשם והגשם מרטיב את שערה ואת פניה והיא נראית יפה אפלו יותר. גשם שוטף את הרחוב אף על פי שיואל הופמן טען שעבודות מסוג זה הן עוכרות האמנות. תעכר האמנות, ויהודה ורות ילכו בגשם על אפו ועל חמתו של יואל הופמן. והרחוב צלול מאד. הרחוב כה צלול, שיהודה קוטף שני פרחי יסמין ומגישם לרות והיא מריחה אותם מידו. אז יקלע את הפרחים בשערה, שנראה שחר כשהוא רטב, וכאשר גבעול הפרח נוגע מאחרי אזנה צמרמרת עוברת בגופה.

בְּכַלְבּוֹ הֵם שְׂמִים בְּסִלְסֵלָה חוּמוֹס וְסוּדָה לְשִׁתְיָהּ (טְחִינָה וְלִימוֹן וְתַבְלִינִים כְּבָר יֵשׁ). "וְאֵי יֵשׁ רִמּוֹן! מָה אַתָּה אוֹמֵר, נִקְחָ?" – "לְמִי יֵשׁ סִבְלָנוֹת ל... אַה, שְׂכַחְתִּי, אֵת עִם הַסִּבְלָנוֹת..." – "אֵיזָה סִבְלָנוֹת, לְקַלֵּף זֶה הַחֶלֶק הַכִּי כִּיף" הִיא אוֹמֶרֶת וּמְנִיחָה בְּסִלְסֵלָה רִמּוֹן גָּדוֹל. אֵין דְּבָר יוֹתֵר רוֹמְנְטִי מִלְעֵמֶד בְּתוֹר בְּצֶרְכְנִיָּה. פֶּעַם הֵייתִי בְּדִיט, וְלִשְׁנִינוּ לֹא הִתְחַשֵּׁק לְלַכֵּת לְמִסְעָדָה, אֲבָל שְׁנִינוּ רְצִינוּ סְטִיק סְלִמּוֹן. אֲזַ קְנִינוּ בְּטִיב טַעַם, וְכִשְׁעִבְרָנוּ בְּקֶפֶה חֲשַׁבְנוּ – אֵיזָה כִּיף לָנוּ. הִכְנוּ אֵת הַסְלִמּוֹן אֲצָלִי, עִם חֲמָאָה וּמְלַח וְעִשְׂבֵי תַבּוּל וּפְלִפֶּל אֲנָגְלִי, וַיֵּצֵא מְדָהִים, כִּי כִשְׂמִכִּינִים לְבַד יֵשׁ שְׁלִיטָה מְלָאָה עַל מֵדַת הָעֵשִׂיָּה. אַחֲרֵי הַסְעוּדָה הִיא סִפְרָה שֶׁהִיא לוֹמֶדֶת תְּטֹא הִילִינֵג וְשִׁאָלָה אִם מִשְׁהוּ כּוֹאֵב לִי. בְּאוֹתָהּ תִּקְוָפָה כָּאֵב לִי הַקְרִסֵּל. בְּמִשְׁךָ שְׁלוֹשָׁה חֲדָשִׁים הַכָּאֵב הָיָה פּוֹחַת וּמְחַמֵּר לְסִירוּגִין וּבְשִׂיאוֹ כָּאֵב לִי עַד כְּדִי כֹּךְ שֶׁהִתְקַשִּׁיתִי לְלַכֵּת. אַחֲרֵי הַטְּפוּל הַכָּאֵב פָּחַת, אֲךָ לֹא יַחֲסֵתִי לְכֹךְ חֲשִׁיבוֹת כִּיּוֹן שְׂמִמִּילָא הַכָּאֵב הָיָה בָּא וְהוֹלָךְ. אוֹלָם בְּבִקְרָה שְׁלִמְחָרֶת כְּבָר לֹא זְכַרְתִּי בְּאִיזוֹ רֶגֶל הָיָה הַכָּאֵב. כֹּךְ, אָדָם יְכוּל לְהִסְתַּוֵּבֵב עִם כָּאֵב שְׁלוֹשָׁה חֲדָשִׁים, וּבִקְרָה אֶחָד לֹא לְזַכֵּר בְּאִיזוֹ רֶגֶל הוּא הָיָה?

בְּהִגִּיעַם, רוֹת מְשַׁרָּה אֵת הַחוּמוֹס בְּקַעֲרַת מַיִם וּמְנִיחָה אֵת הַקַּעֲרָה עַל הַמְּקַרָּר. "וּמָה עִכְשׁוֹ?" שׁוֹאֵל יְהוּדָה. – "עִכְשׁוֹ מְחַכִּים" עוֹנֶה רוֹת. – "עַד מֵתִי?" – "עַד מְחָר" – "אַה, זֶה לְמַחֲרָ?" – "כֵּן, מָה חֲשַׁבְתָּ" – "חֲשַׁבְתִּי שְׂזָה לְהַיּוֹם" – "לֹא, מָה קָרָה לָךְ, צְרִיךְ לְהַשְׁרוֹת אוֹתָם עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע

שְׁעוֹת" – "טוֹב, אֲנִי לֹא יוֹדַע, בְּחַיִּים לֹא הִכְנַתִּי חוּמוֹס! אֲנִי אוֹכֵל כָּל יוֹם חוּמוֹס וּבְחַיִּים לֹא הִכְנַתִּי חוּמוֹס!" – "אֲזַ הִגִּיעַ הַזְּמַן!" – "מְסַפִּים! רַק מָה נֹאכֵל הַיּוֹם?" – "מָה שְׂאֵתָה תִּכְנַנְתָּ" עוֹנֶה רוֹת בְּחִיזָה – "אַה! טוֹב, אֲנִי לֹא אֵיזָה בְּשִׁלְן גָּדוֹל, אֲבָל יֵשׁ כְּמָה דְּבָרִים טְעִימִים שְׂאֲנִי יוֹדַע לְהַכִּין" אוֹמֵר יְהוּדָה, וּמְכִין לָהֶם חֲבִיתָה עִם שְׁלוֹשָׁה סוּגֵי גְבִינָה וּפְטָרִיּוֹת. וְכִשְׁיְהוּדָה חוֹתֵךְ אֵת הַסֶּלֶט רוֹת נֹצְמֶדֶת אֵלָיו וּמְתַבּוֹנְנֶת בְּאַצְבָּעוֹתָיו. הִיא רוֹאָה שֶׁהוּא חוֹתֵךְ אֵת הַגְּמֵבָה דֶּק-דֶּק וְאוֹמֶרֶת: "אֲזַ אֲנִי רוֹאָה שְׂגָם לָךְ יֵשׁ סִבְלָנוֹת" – "עִכְשׁוֹ אֲנִי מְבִין עַל מָה אֵת מְדַבְּרָת", אוֹמֵר יְהוּדָה "מִהֲצַד זֶה נִרְאָה כְּמוֹ סִבְלָנוֹת, אֲבָל כִּשְׂאֲנִי חוֹתֵךְ דֶּק אֲנִי רַק חוֹשֵׁב כְּמָה טְעִים זֶה יְהִיָּה".

דָּוִד עוֹמֵד בְּחֶדֶר בְּרֹאשׁ הַמְּגִדֵּל וּמְשַׁקִּיף מִהַחֲלוֹן עַל יְרוּשָׁלַיִם, עַל הַהָרִים אֲשֶׁר סְבִיבָה וְעַל תְּכוּל הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר מַעֲלִיָּה. הוּא מְחַבֵּר שִׁיר. (דָּוִד מְחַבֵּר אֵת הַשִּׁיר עַל-פֶּה, וְכִשְׂשִׁלְמֵם יְכַתִּיב אוֹתוֹ לְשִׁרָה הַסּוֹפֵר).

תִּגְעַשׁ וְתִרְעַשׁ הָאֶרֶץ וּמוֹסְדֵי הָרִים יִרְגְּזוּ,
עֲלֵה עֵשֶׂן בְּאִפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכַל.
וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרְד, וְעֶרְפֶּל תַּחַת רִגְלָיו,
וַיִּרְכַּב עַל כְּרוֹב וַיַּעֲפֵ, וַיִּדָּא עַל כְּנָפֵי רוּחַ...

אך כִּאֵן דָּוִד נִתְקַע וְאִינוּ יוֹדְעֵי אֵיךְ לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַשִּׁיר. הוּא נוֹשֵׂא עֵינָיו אֶל הַהָרִים, אֶךְ הַהָרִים שׁוֹתְקִים וְאִינָם מְגַלִּים לוֹ אֶת הַמְּשָׁךְ שִׁירוֹ. דָּוִד מְשׁוֹרֵר מִיָּמֵן וְאִינוּ נִבְהֵל מֵאֲלֵם הַדָּף הַלְבָן. הוּא חוֹלֵץ סִנְדְּלִיו, נוֹשֵׂאם בְּיָדוֹ, וּמִתְחִיל לָרֶדֶת בְּמַדְרָגוֹת הָאָבֶן.

118

בְּלִילָה הַדְּאוּג'וֹנְסוֹ עוֹלָה, וְסוּגָר קָרוֹב לְגְבוּהַ הַיּוֹמִי (כְּלוֹמֵר, הַלִּילִי) וּבְשָׂמִים שְׂמֵחַת יָרֵחַ מִתְרוֹקֵן. רוּחַ מִתְעוֹרְרֶת מִחִלּוֹם בּוֹ הִיא בְּמַעֲיַן מַעְרָה, וְרוּחָהּ מַעְלִיָּה שְׂרָשִׁים מְשִׁתְּרָגִים עַל תְּקֵרַת הַמַּעְרָה, וְהַשְּׂרָשִׁים מְגַשְׂשִׁים דְּרָכָם מִטָּה. "יֵשׁ מְקוֹם כְּזֶה בְּתֵל-גִּוּדָד" אוֹמֵר יְהוּדָה כְּשֶׁהִיא מְסוּפֶרֶת לוֹ אֶת הַחִלּוֹם, "רוּחָהּ לְנִסֵּעַ לְשָׁם?" – "בְּטַח!" מִתְלַהֶבֶת רוּחַ מִהַהֲזַדְמָנוֹת לְטִיּוֹל בְּגִשָּׁם.

שֶׁבֶת גְּשׁוּמָה וְהַכְּבִישִׁים רִיקִים. יְהוּדָה נוֹהֵג וּבְהֶסֶח הַדַּעַת חוֹשֵׁב מָה אֶגִּי מְנַגֵּנֶת בְּפִסְטָנֶתֶר שֶׁקְבֵּלָה. רוּחַ מִלְטָפֶת אֶת רֵאשֶׁה שֶׁל נִיגְרָה וּמִתְפַּעֶלֶת מִהַנּוֹף. מָה הוּא הַכֶּפֶר הַפִּסְטוֹרְלִי הַזֶּה הַמְצִיץ בְּגִגּוֹתָיו הָאֲדָמִים בֵּין הַהָרִים? וּמָה צוֹפֵן הַהָר הַיָּרֵק הַזֶּה מִיָּמִין, שֶׁנִּרְאָה כְּמַגְלָה טַפַּח וּמְכַסֶּה טַפְחִים מְשִׁלּוּחוֹתָיו הַמְתַקְמְרוֹת, מָה נֶאֱדָר אֲרֹן זֶה הָעוֹמֵד בּוֹדֵד מֵעַל דֶּרֶךְ הָעֶפֶר, וְהַשְּׂדוֹת אֲשֶׁר בֵּין הַכְּבִישׁ וּבֵין הַתֵּל הַזֶּה שֶׁשְּׂבִילִים שׁוֹרְטִים בּוֹ עַד לְבֵן הַסָּלַע, אֲבָל אֶת צִמְתַּת הָאֵלֶּה הִיא מְזֵהָ. "אָה, הַבְּנֵתִי אֵיפֹה אֲנַחֲנוּ" – "כֵּן, אֶת בְּטַח רְגִילָה לְהַגִּיעַ לְפָה דֶּרֶךְ מְחֻלָּף שֶׁעַר הַגִּיא, אֲנַחֲנוּ נִסְעֵנוּ דֶּרֶךְ צִמְתַּת שְׂמִשׁוֹן" הוּא מְסַבֵּיר – "אֶפְשָׁר לְחַשֵּׁב כְּמָה פְּעָמִים הֵייתִי פֹה,

פְּעָם נִסְעֵתִי מִפָּה לְבִקְרַת חֲבָרִים בְּמַטֵּעַ. בְּשָׂאֵר הַפְּעָמִים שֶׁבִּקְרַתִּי אוֹתָם הִגַּעְתִּי מְכוּוֹן יְרוּשָׁלַיִם".

119

בְּהַגִּיעַם אֶל הַמַּעְרָה יְהוּדָה מְצַבִּיעַ לְמַעְלָה וְאוֹמֵר "הִנֵּה, שְׂרָשִׁים עַל הַתְּקֵרָה" – "וְאוֹ, אוֹמְרַת רוּחַ, אַתָּה צוֹדֵק! אֵיךְ זָכַרְתָּ אֶת זֶה?" – "יֵשׁ לִי תַמוּנָה שְׂאֵנִי קֶטֶן וּמְצִיץ מִהַחֵר הַזֶּה [הוּא מְצַבִּיעַ עַל חֵר בְּתֵקֶרֶת הַמַּעְרָה], אִזּוֹ הַמְרָאָה נִחְרַט בְּזַכְרוֹנִי. נִרְאָה לִי שֶׁלְכָל יֶלֶד שְׁנֵי בְּאָרֶץ יֵשׁ תַמוּנָה כְּזֹאת" – "גַּם אֲנִי רוּצָה תַמוּנָה כְּזֹאת! יֵשׁ לְךָ מְצַלְמָה?" – "לא, לָךְ?" – "הַמְצַלְמָה שְׁלִי בְּטֵלְפוֹן לֹא טוֹבָה... אֵיךְ יִצְאֵנוּ לְטִיּוֹל בְּלִי מְצַלְמָה!" – "לא נוֹרָא, הוּא יִשְׂאֵר בְּתוֹר חַיּוֹת" – "אֲבָל זֶה לֹא כְמוֹ בְּחִלּוֹם שְׁלִי, בְּחִלּוֹם הֵם נִסּוּ לְהַגִּיעַ לְמַטָּה, וְכֵאֵן לְהַפִּיךְ, נִרְאָה שֶׁהֵם שׁוֹמְרִים עַל הַתְּקֵרָה שֶׁלֹּא תִפֹּל" – "רוּצָה לְהַכְנִיס?" שׁוֹאֵל יְהוּדָה – "מָה?" הִיא מְפַתַּעֶת. הוּא צוֹחֵק. - "זֹאת רַק הַמְבֹאָה, הַמַּעְרָה הָאֲמִתִּית הִיא שֵׁם" הוּא מְצַבִּיעַ עַל שְׁתֵּי מַחְלוֹת קְטָנוֹת, שֶׁנִּרְאֹת צְרוֹת מִדֵּי לְזַחִילָה אֶפְלוֹ שֶׁל יֶלֶד. – "אָה, עֲכָשׁוּ אֲנִי נִזְכַּרְתִּי, הֵייתִי פֹה! יֵשׁ בְּפָנַי מַחְלוֹת כְּאֵלֶּה, נִכּוֹן? הֵייתִי פֹה עִם הַמְשַׁפְּחָה כְּשֶׁהֵייתִי קְטָנָה וּפְחָדְתִּי לְהַכְנִיס" – "אֶת פְּחָדְתְּ לְהַכְנִיס!?" – "כֵּן, וְאִמָּא שְׁלִי נִשְׂאָרָה אִתִּי בְּחוּץ וְשִׁתִּינוּ מִיץ תְּפוּזִים טְמוּן מִבְּקָבוֹק שֶׁל שְׁנֵי לִיטֵר...". - "מִמָּה פְּחָדְתְּ?" – "פְּחָדְתִּי שֶׁאִם יָבוֹא שְׁטֶפּוֹן לֹא יִהְיֶה לָנוּ מְסַפִּיק אוֹיֵר כְּדֵי לְשַׁחוֹת אֶת כָּל הַמְּחֻלָּה הַזֹּאת הַחוּצָה, טוֹב זֶה לֹא פְּחָד הַגִּיוֹנִי, פְּחָד שֶׁל יֶלְדָה קְטָנָה. אִזּוֹ נִכְנָסִים?" הִיא שׁוֹאֵלֶת וְהַשְּׂנִים נִשְׁכָּבִים עַל הָעֶפֶר הַלְבָן וְזוֹחֲלִים פְּנִימָה.

יהודה ורות זוחלים במחלה ארכה העולה ויורדת בתוך הסלע, נכנסים לחדר ומזדקפים אל תוך הדממה. שורר חשך מחלט ולכן רות אינה יכולה לאמד את גדל החדר אך ההד הקלוש ומשב האויר הקריר רומזים לה שהחדר מארך. כדי להשיג דממה כזאת על פני הקרקע עליה ללכת עד אמצע המדבר, וגם לשם יגיעו זבובים ויזדמזמו להם עם זמזום הדממה, ואולם כאן כל קירות הקרטון נוטפים דממה. יהודה מגשש ואומר "יפי, הסלם פה", ובשל החשך המחלט, וכיון שהקול חוזר באפן אחיד מקירות המערה, היא מרגישה שקולו בתוכה וצמרמרת קלה עוברת עד כפות ידיה. הוא נותן לה יד ומכון אותה אל הסלם.

הם עולים בסלם אל פתח מחלה נוספת וזוחלים בדרך חשך אל חדר בו יש חשך סתרו. "חבל שלא הבאנו נרות" אומר יהודה – "לא חבל, נעים כן בחשך" – "את לא מבינה, יש פה את הקולומבריום, זה מרהיב עם נרות" – "מה זה קולומבריום?" – "זה חרים בקירות בצורת משלשים, מסדרים זה מעל זה" הוא אומר ומוביל את ידה לגעת בגמחות "וזה מקיף את כל החדר שהוא בצורת פעמון. וכשמדליקים נרות בתוכם זה מהפנט".

"ארכאולוגים מתוכחים על השמוש של החציבות האלה, יש שאומרים שזה היה לגדול יונים, יש שאומרים שזה שאריות של מחצבה, אבל אלו סבות טפשויות, ברור שזה היה לתאורה, הם בדייק בגדל של נר, רק צריך לנסות בשביל להבין. הרי הם ישבו פה, אלו היו מערות מסתור,

והם היו צריכים תאורה... אני חופר לה?" שואל יהודה כשהוא מרגיש שרות משתתקת – "אתה לא מבין" – "מה אני לא מבין?" – "אתה באמת לא מבין" – "מה?" – "זה לא משנה מה אתה אומר, רק תמשיך לדבר..." אך יהודה כבר נבוכ ואל יכול להמשיך לדבר אז הוא מחבק אותה ומנשק את שפתייה ומלטף את גבה הרך מתחת לחלצתה המאבקת.

רז ונעמה חונים ליד האיסוזו, עוברים את שער הבקר והולכים בשביל אל המערה. כשהם נכנסים, ניגרה קמה ממרבצה בחסר רצון ומתבוננת בהם, ואז הולכת לכיון פתח המחלה ומרחרת אותו. קול צחוקם ושיחתם של רות ויהודה מתחיל להדהד מתוך המחלה. רז ונעמה ממתינים ואינם נכנסים, כיון שהמחלה כה צרה שלא יוכלו לחלף על פניהם של רות ויהודה בתוכה. רות ויהודה יוצאים מאבקים, ומפתעים לראות מעליהם זוג נוסף. בעברם הם מחיכים אליהם חיוך נבוכ ואלה מתבוננים בהם בחיוך בישני ונכנסים למחלה. "לא ידעתי שיש עוד משגעים שמטיילים בגשם" אומרת רות כשהם מתרחקים.

על התל, גשם קל יורד, ויהודה ורות משקיפים מזרחה על הגבעות הירקות. - "כמה מהר משתנה פה," מתפעל יהודה "רק לפני שבוע הכל היה פה אפר וצהב".

"יפי, אפֿשֿר להֿכִּין אֶת החומוס!" קוראת רות בְּשׁוּבָם לְבֵיתוֹ. – "מַעֲלָה, אֲנִי מֵת מֵרַעֲב!" רות שׁוֹטֶפֶת אֶת גִּרְגָרֵי החומוס ומַעֲבִירָה אוֹתָם לְסִיר. היא מוֹסִיפָה לְסִיר מִים וּבְצֵל וְשׁוּם וְסוּדָה לְשִׁתְיָהּ, וּמִשְׁאִירָה אֶת הַסִּיר עַל אֵשׁ קִטְנָה. יְהוּדָה פּוֹתַח אֶת מַכְסֵה הַסִּיר, מִתְבּוֹנֵן בְּחוּמוֹסִים וְשׁוֹאֵל "כִּמָּה זְמַן זֶה לּוֹקֵחַ?" – "עַד שֶׁהֵם רְכִים" עוֹנָה רות בְּחִיוָהּ "מָה, תַעֲמַד עִכְשָׁו וְתִסְתַּכֵּל? תֵּן לָהֶם לְהִתְבַּשֵּׁל" יְהוּדָה מִבִּין שֶׁהוּא נִקְלַע לְתִרְגִּיל בְּהִתְאַפְקוּת וְשִׁמוּטָב שִׁיתְרַגֵּל לְצָרִיבֵת הָרַעֲב, וּבָא לְשִׁבְתָּהּ עַל הַסִּפָּה לְיַד רות. "כִּאֵן הִיָּה הַפְּסִנְתָּר?" שׁוֹאֵלֶת רות וּמַחְוָה בְּיָדָהּ עַל הַמְּקוֹם בּוֹ עֲמַד הַפְּסִנְתָּר. – "כֵּן..." – "מָה תִּשִּׁים בְּמִקְוֵמוֹ?" – "לֹא יוֹדַע, עוֹד לֹא חֲשַׁבְתִּי עַל זֶה" הוּא אוֹמֵר וּמִתְבּוֹנֵן בְּקִיר הַלָּבֶן. היא מִנִּיחָה אֶת רֹאשָׁהּ עַל כִּתְפוֹ. כְּאִשֶׁר הַגִּרְגָרִים רְכִים רות מְבַקֶּשֶׁת כֶּף עִם חֲרִים. – "אֵין לִי" אוֹמֵר יְהוּדָה – "וְאֵי אֵיזָה בֵּית שֶׁל רוֹקִים, אֵל תִּגִּיד לִי שֶׁגַּם מַעֲבֵד מְזוֹן אֵין לָךְ" – "מַעֲבֵד מְזוֹן דּוֹקָא יֵשׁ, לְמָרוֹת שֶׁלֹּא נִרְאָה לִי שְׂאֵי פַעַם הִשְׁתַּמְשַׁתִּי בּוֹ" אוֹמֵר יְהוּדָה וּמוֹצִיא מֵהָאָרוֹן מַעֲבֵד מְזוֹן חֲדָשׁ לְמִרְאָה. רות מַעֲבִירָה אֶת הַגִּרְגָרִים, שְׁבִינְתִים הָאֶפִּירוֹ, לְמַעֲבֵד הַמְּזוֹן, מוֹסִיפָה לִימוֹן, מְלַח וּפְפָרִיקָה מְתוֹקָה, וּמַפְעִילָה אֶת הַמַּעֲבֵד. לְאַחַר שֶׁהַגִּרְגָרִים הוֹפְכִים לְמִשְׁחָה היא מוֹסִיפָה טְחִינָה וּמַעֲט מִים, מַעֲרַבֶּלֶת שׁוּב, וּמַגִּישָׁה לְשִׁנֵּיהֶם חוּמוֹס חָם וְטָרִי. – "הֲרִסְתָּ לִי אֶת הַחֲיִים" אוֹמֵר יְהוּדָה כְּשֶׁהוּא טוֹעֵם אֶת הַחוּמוֹס – "מָה?" – "אֲנִי לֹא אוֹכֵל לְאָכֵל יוֹתֵר חוּמוֹס צָבֵר עִכְשָׁו!"

[אֲגִדָּה]. בּוֹלְקֵם-סִנְטֵר בְּנַחַל גְּמִיָּה לֹא נִשְׂאָר אֶף אָדָם לַעֲת לַיִל, וְרַק לְהִבָּה קִטְנָה נוֹתְרָה בּוֹעֶרֶת מִתַּחַת לְקוּמְקוּם הַתְּהָ, רוֹעֵדֶת בְּרוּחַ הַמַּדְבָּר. וְהַלְהָבָה רוֹעֵדֶת שְׁעָה אַרְכָּה עַד שֶׁמַּגִּיעַ אֵהָד מִכּוּחַ הַגְּדִרִינֵג וְצִיּוּדוֹ בְּיָדוֹ. הוּא מִנִּיחַ אֶת הַתִּיק וּמִתִּישֵׁב לְיַד הַמְּדוּרָה בְּתַקּוּהָ שִׁימְצָא טְרַמֶּץ לְמִרְכָּזוֹ. וְהִנֵּה, מִכּוּחַ הַכְּבִישׁ דּוֹקָא, מִתְקַרְבֶּת בְּחִשָּׁךְ דְּמוֹת עֲמוּסֵת צִיּוּד גַּם הִיא. "וְלִקְּם הוּם" אוֹמֵר אֵהָד. – "וְלִקְּם הוּם" מִשִּׁיב זִיו. – "מָה עוֹשֶׂה בְּחֲיִים?" שׁוֹאֵל זִיו כְּשֶׁהוּא מִתִּישֵׁב לְיַד הַמְּדוּרָה – "אֲנִי מִתְכַּנֵּת" עוֹנָה אֵהָד, "וְאַתָּה?" – "אֲנִי מְשׁוֹרֵר" מִשִּׁיב זִיו. – "אֲנִי כְּתַבְתִּי קוֹד, שֶׁמְחוֹלֵל שִׁירִים אוֹטוֹמָטִית." מְסַפֵּר הַמְּתַכַּנֵּת "הוּא עוֹד לֹא מְשַׁלֵּם", הוּא מוֹסִיף, "רַק אֶחָד מִכָּל תְּשַׁעָה שִׁירִים, בְּמַמְצָע, יוֹצֵא טוֹב, וְלְמִשְׁוֹרֵר נִשְׂאָר לְבַחַר מִבֵּין הַשִּׁירִים." – "אֵז בְּשִׁבִיל מָה הַקוֹד, אִם עֲדִין צָרִיךְ אֶת הַמְּשׁוֹרֵר?" שׁוֹאֵל הַמְּשׁוֹרֵר – "בְּבִדְיוֹת שֶׁעֲרַכְנוּ עַל גְּרִסֵּת הַבֶּטָא גְּלִינוֹ שְׁעַם הָאֶלְגוֹרִיתֵם, הַמְּשׁוֹרֵר חוֹסֵף בְּמַמְצָע חֲמִשִּׁים וְשְׁלוֹשׁ דְּקוֹת לְכָל שִׁיר". 'אִם הִיוּ לִי חֲמִשִּׁים וְשְׁלוֹשׁ דְּקוֹת פְּנוּיּוֹת, חוֹשֵׁב בְּלִבּוֹ הַמְּשׁוֹרֵר, 'הֵייתִי יוֹרֵד בְּנַחַת אֶל הַמַּעַן'.

בְּקֵר יוֹם רֵאשׁוֹן סוֹאֵן וְיְהוּדָה נוֹסַע לְהִשְׁתַּלְמוֹת בִּירוּשָׁלַיִם. בְּשַׁעַר הַגִּיא חוֹלְפֶת עַל פְּנֵיו, בְּרִדְתָּהּ מְטָה, מִשְׁאִית נוֹשֶׂאת עֲצֵי זֵית עֲתִיקִים. יְהוּדָה מִבִּיט בְּזִיתִים קְצוּצֵי הַשָּׁרְשִׁים וְהַעֲנָפִים וְחוֹשֵׁב אֵיךְ לֹאט לֹאט, שְׁנָה אַחֲרֵי שְׁנָה, פֹּלַח הַזֵּית בְּשִׁרְשֵׁיו אֶת הָאֲבָנִים, וְאֵיךְ תוֹךְ דְּקוֹת חֶפֶר הַדְּחָפוֹר

סביבו ועקרו. וגם נהג הדחפור, כמו כלנו, עצר להפסקת צהרים וישב לאכל בצל אחד הזיתים, ואולי אף הזיז אבן שהפריעה לישובנו על מנת להתרווח במנוחתו, או הטיל את מימיו על גזעו הנפתל של עץ זית, ראשו מטה הצדה מחמת הענפים הנמוכים. ומחשבה זו מביאה אותו לפקק בעליה לשרש. 'מה אכפת לי' חושב יהודה, 'יש לי עוד זמן' [ההשתלמות נקבעה לשעת בקר מאחרת כדי שייספיקו להגיע גם הגרים רחוק], ומדליק את הרדיו. אך לפני שהרדיו מספיק להתעשת הוא נזכר בשעה ולוחץ שנית על הכפתור.

125

את ההרצאה בנושא קדוחי בצרת מעביר להם גדי, מנהל השרות ההידרולוגי. אחרי ההרצאה יהודה נשאר בחדר. גדי מביט בו בעודו אוסף את חפציו, ומבין שיהודה מבקש דבר מה. – "תגיד, גדי, מה הספור עם מעין הגיחון" שואל יהודה – "מה אתו?" שואל גדי – "שהוא מפיק יותר מים מאגן הנקוז שלו, וזה ממשיך למרות האורבניזציה של האזור" – "זה נכון, תראה, אף אחד לא יודע מה מקורותיו של מעין הגיחון. כמובן שהירחונים המקצועיים מלאים בהסברים, אבל הם סותרים אחד את השני, ואף אחד מהם לא מבסס. לפעמים ההסברים המיסטיים כבר נראים יותר הגיוניים" גדי מצחקק – "מה ההסברים המיסטיים?" – "אתה לא יודע? לפי הזהר אבן השתיה נמצאת שם, כי זה מתחת לאיפה שהיה בית המקדש, אבל בוא אני אספר לך ספור. בשנת 2001 מי הגיחון הזדהמו, והתחלנו לחפש במעגלים הולכים

וגדלים את מקור הזהום, ומצאנו צנור ביוב שהתפוצץ בצפון רמאללה. צפון רמאללה! פעלנו מול עיריית רמאללה שיתקנו את הצנור, ובאמת אחרי כמה חדשים הזהום נפסק. – "אבל זה מטרף! אם המים מגיעים מצפון רמאללה אתה יודע מה הם צריכים לעבר?" – "אני יודע בדיוק", אומר גדי שכבר סיים לארז את חפציו ונשען על משקוף הדלת, "הם צריכים לעבר מתחת לנחל צופים ואז לעלות חזרה. ההסבר אפשרי מבחינה תאורטית אבל לא סביר. בינינו, הדגמאות של הזהום גם לא התאימו לדגמאות שנלקחו מהביוב. בקצור, לא יודעים. תגיד, אתה רעב?"

126

כמו שכבר קרה בעבר, השקט שוב צונח כאן משמי הערב, אך לפני שהוא מספיק להגיע לקרקע הוא מירט על ידי שיר חדש של 'הדג נחש' שצועק מתוך הפצועיות. הגשם שירד בימים האחרונים נקה את האויר וקעת הוא שקוף לריחות הצליה העולים מהמסעדות נקטרת אשה. בג'נין כשאדם נכנס למסעדה, עוד לפני שהוא מקבל תפריט, מגישים לו מים קרים בכוס נירוסטה ונתן לראות את מפלס המים בכוס לפי קו האדים המתעבים על הכוס מבחוץ. אצל ציון בתל-אביב מי שקונה שניצל בפתה מקבל בקבוק מיץ קטן. גדי ויהודה נכנסים לשוארמה ברחוב יפו.

כאשר מוכר השוארמה שואל את יהודה "מה לשים?", ומחווה בידו על מקרר הסלטים, הוא מבחין שיהודה מהרהר. הוא מחליט לבדק את

הרכוז שלו, ולכן אומר "עגבניות, בצל, ניסים, ברגים, אומים, אמה".
יהודה מתעשת, מחיך לנכח הבדיחה האילית ומבקש עגבניות
וקמוצים. למרות שיהודה קנה להמשיך את השיחה עם גדי במהלך
הארוחה, הם אוכלים את השוארמה בשתיקה, ושומעים את נהגי
המוניות הקוראים שמות ערים כאלו היו ירקות במרקלתם.

אפילוג:

קשאנשים שומעים במה יהודה עובד, הם בדרך כלל שואלים: "אז מה
יהיה עם המים?" יהודה עונה – "תהיה התפלה". יהודה רואה במו
עיניו את המפלסים יורדים, ואת הדגמאות ממליחות. קצב השאיבה
גובר על קצב החלחול, השאיבה רק גוברת וכמות המשקעים נשארת
זזה בממצע. קדוחי החדרה הם פתרון לטוח הקצר, אבל הוא מבין
שבטוח הארך אין בררה מלבד התפלה.

תיאמת כנראה גם חשה בכך, כי בשנת 2010 נמצא נפט בקדוח "מגד
5" שנאמר: "מברכת יהוה ארצו ממגד שמים מעל ומתהום רבצת תחת
וממגד תבואת שמש וממגד גרש ירחים ומראש הררי קדם וממגד
גבעות עולם וממגד ארץ ומלאה". המגד החמישי הוא מגד 'ארץ
ומלאה' ולכן בו, במגד 5, מלאה הארץ במגד הוא הנפט. אבל כשלא
נמצא גז טבעי בקדוח שרה, מדורי הפלכלה באתרי החדשות דוחו
שהקדוח יבש, כיון שהחול, בו צפו למצא את הגז, היה מלא במים.

אז מה עם יהודה? אם אתם רוצים לפגש אותו ארבו לו בשבילים או
בסבך ליד נקדות המדידה ואולי תראו אותו מחנה את האיסוזו ומודד
את המפלס. אם יתמזל מזלכם אולי תראו גם את פבל. ורות? זה סוד.
אבל בתוך טעמיו של הויסקי נפרשים שדות שעורים, ובהם אולי אשה
מלקטת בסבלנות אין קץ. וכשיהודה חוזר מירושלים כל הרי יהודה
חולפים כבהשתחוויה, ומסך השקיעה יורד.

רשימת מקורות

פרק	סוג	טקסט בטובה ורחבה	מקור
פרולוג	2	לילה, הוא חושב בלב, הרוח גוברת	נתן אלתרמן / לילה לילה
פרולוג	3	הרוח גוברת	אביטל גלורמן / נגזרת אתר "כרמי יוסף"
2	3	[שמות לאורך הפרק]	יואל הופמן / ברנהרט, פרק 3
3	2	על אף רוקותו... כיצד יתכן, הוא חושב,	רחל שפירא / שיר של יום חולין
4	1	הרוח משנה תכופות את כוונה	יוסף הדר / עץ האפרסק
4	2	[תוים]	רחל שפירא / בוא בשלום
4	1	ואנחנו צמאים לאות	נעמי שמר / התחדשות
5	1	הכלים שהשאיר בחצר: הפטיש, הסלם, המעדר	יורם טהרלב / עוד לא תמו כל פלאיך
6	3	עוד לא תמו כל פלאיך	יורם טהרלב / עוד לא תמו כל פלאיך
6	1	קבליני אל שיריך	יורם טהרלב / עוד לא תמו כל פלאיך
6	1	אל בארות התום	יורם טהרלב / עוד לא תמו כל פלאיך
6	1	ולחש לו בלאט	אחוי טלי
3	2	השמים במערב ... אך עוד אינה נראית	אסתר שמיר / ציפיה לאושר
6	3	ציפיה לאושר	בחק פלדמן / כמו שזה היה
7	3	כמו שזה היה	סמי מיכאל / מים נושקים למים
8	3	סמדר מהספר של סמי מיכאל	מאיה ערד / מקום אחר ועיר זרה
9	1	הן כל הניתו היא פלא ... צריך היה לפברקו	שמואל א' ט"ז 17-18
10	3	דוד מרביץ סולו מהפנט	שמואל ב' כ"ג
10	3	עדינו קורא מפניו ... של שמה ואלעזר	שיר השירים ז' 2
10	2	כי יפו בנגעלים פעמך	יונתן רטוש / מיתר
10	1	כי יפו בנגעלים פעמך ... ומיתר אל מיתר מדנדן	יונתן רטוש / מיתר
10	1	כי יפו בנגעלים פעמך ... ומיתר אל מיתר יחלחל	יואל ג' 3
15	1	תמרות עשן	שיר השירים ג' 6
15	1	תמרות עשן	נח סטולמן / תמרות עשן
15	3	תמרות עשן	איתן גלס / אור הירח
16	3	אור הירח	איתן גלס / אור הירח
16	1	בקצה הלילה, אהב את רגעי	שלמה פיינטוך אפרת / צל עץ תמר
16	3	צל עץ תמר	שלמה פיינטוך אפרת / צל עץ תמר
16	1	מערפלי עפר תופיע דמות אהובה תי פנים מכרים	אחוי טלי
18	3	כשהיא מצירת מבשילה בה מערת נטיפים	רות ב'
18	3	אשה המלקטת זרעי שעורים אחד לאחד בשדה	kerenorbenafshi.com
18	2	קרן אור בנפשה	שמואל ב' כ"ג
19	2	המלך רוצה לנסך לתהום אז הוא שלח אתכם להביא לו מים	גביע הכסף מעין סמיה
19	3	גביע הכסף המעטר בעלילות תיאמת	גיא רון גלבע / מלילות
21	2	ולעת ערב ... עודה בהקת מאד	שמואל ב' כ"ג
22	3	משימה פשוטה כמו הבאת מים היא מעשה גבורה של ממש	מלכים א' י"ג 9
22	2	כי לא נשוב בדרך אשר הלכנו בה	דוד פוגל / בלילות הסתיו
22	2	הלכו ונעלמו דהרות הסוסים	יהושע רבינוב / ירדה השבת
23	1	יהי הדרך לשרביט של מלכות	בבלי, מגילה ט"ו א'
24	1	כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאלה לעולם	בבלי, מגילה ט"ו א'
24	1	כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאלה לעולם	בבלי, מגילה ט"ו א'
24	1	כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאלה לעולם	שמואל א' ג' 19
24	1	ויהוה היה עמו ולא הפיל מכל דבריו ארצה	יונתן רטוש / ואמר המחבר
24	1	ומכין שדהברים ... הדברים המעטים האלה.	נתן אלתרמן / צור צפורנים
27	2	ובתל-אביב רחובות עולים על גדותיהם במרפלות צבעוניות	אביטל גלורמן / נגזרת
27	3	לגזר פונקציות	ג'ון קייג' "4'33"
27	3	"4'33" של ג'ון קייג'	רביד פלג / מנדלת מגן הדוד
28	3	זה אפילו לא סימטרי ... ששלי לא סימטריות	קרן אור בופשי / Lovers vibrations
28	3	הנה כאן הנקודות מסודרות ... כל הנקודות האלה	סמי מיכאל / מים נושקים למים
30	3	אבל לא בכל מידדה ... הרקב לבולען בחולות	מאיר אריאל / קוצים א'
30	3	קוצים א'	שמואל ב' י"ח 8
31	1	יָרֵב הַעֵר לְאָלֵל בְּעַם מְאֹשֵׁר אֲכֵלָה הַחֶרֶב בַּיּוֹם הַהוּא	דוד פוגל / בלילות הסתיו
31	2	וְשָׂרִים עָלֵי אֵלָה לֹא נָאִים וְשׁוֹכְבִים דּוֹמִים לְאֶרֶץ	יונתן בן-עמי / באורח פלא
31	2	קוראת התנשמת המשיטה את הלילה בקצב קמיהתה	אחאלם שיבלי / ואדי סאליב בתשעה שערים
32	3	תערוכה של הצלמת ... העזובה בואדי סאליב	אדם זרטל / סודו של סיסרא - מסע בעקבות גויי הים ושירת דבורה
32	3	פרופ' אדם זרטל ... של פינגקלשטיין	צבי גילת / שביל ישראל
33	3	הספר של צבי גילת	צבי גילת / שביל ישראל
33	3	גילת ספר ... עם מי לשוחח	אסי וגורי / חייזרים
33	1	פה חשדתי	רן שפירא / חותם מובהק של ממלכה
35	3	תגליות חדשות ... באזור ירושלים בלבד	צבי גילת / שביל ישראל
36	3	שצבי גילת כתב "טנדר"	מיקי כהן / שרימן ואנוכי
37	3	כמו בספר של מיקי כהן	בבלי, סוכה נ"ג א'
37	2	אמר רב חסדא ... והעמידוהו באלף אמות	רות א'
38	3	רות כמו שאתם יודעים היתה מואביה	בבלי, ברכות ז' ב'
38	3	היא רה ... היא מלאה במים	בבלי, סוכה נ"ג א'
39	3	הספור שקרא ... ומצוות שונות	איל דידיסון / סוד המעיין הנעלם: על מקורותיו העלומים של מעין הגיחון
39	3	מעין הגיחון מפיק ... באגן הנקז שלו	וולט דיסי / פנטזיה
40	3	[כל הפרק]	שמואל ב' כ"ג
41	3	עדינו, שמה ואלעזר	רות ג' 8
41	1	בחצי הלילה	מלכים א' י"ג 9
41	2	ציתנו לא לשוב בדרך בה הלכנו	בראשית י"ב
45	1	לך לך	תהלים ג' 5
46	2	קולי אל תהום אקרא	תהלים קמ"ב 2
46	2	קולי אל תהום אתחנן	תהלים קמ"ב 3
46	2	אשפך לפניך שיחי	

מקור	טקסט בטובה ורחבה	סוג	פרק
7 תהלים קמ"ב	הקשיבי אל רנתי	2	46
5 יחזקאל ל"א	מים רבים	1	46
5 תהלים כ"ג	רִיָּה	1	46
שמואל ב' כ"ג	וַיִּחַח דָּוִד אֶת הַמַּיִם וַיִּסַּךְ אוֹתָם לַתְּהוֹם	2	46
מאיר אריאל / סוף שבוע בכפר	וּלְשִׁכְתָּךְ קֶצֶף זוֹהַר ... מְבַשֵּׁל בְּחִבּוּיֹת	3	47
כתבי אוגריט	חֵישׁ הַבַּיִת, כּוֹשֵׁר ... פְּדָרִי לֹא תִמּוּג	2	48
חזי לזקלי / המדף	הַמְדַּף בּוֹלֵם אֶת הַסֶּפֶר שֶׁתְּקַלִּיתוּ הִיא נְפִילָה אֶל הַתְּהוֹם	1	49
5 תהלים י"ט	בְּכָל הָאָרֶץ יֵצֵא קוֹם, וּבְקֶצֶה תָּבֵל מְלִיָּהִם	1	49
חיים נחמן ביאליק / גלוי וכסוי בלשון	הַתְּהוֹם הַמְהַבְּהֵבֵת בֵּין הַמַּלְיָם הַמְּנֹסוֹת לְכֹסוֹתֶיהָ לֹלֵא הַצֵּלָחָה	3	49
דוד פוגל / בלילות הסתיו	וְהַד נִקְיָשָׁה לַחֵה יַעַל בְּאֶפֶל	1	50
שאלו טשרניחובסקי / הוי ארצי מולדתי	הָרִי טְרָשִׁים קָרְחִים	2	51
שאלו טשרניחובסקי / הוי ארצי מולדתי	בַּיָּם שֶׁל אֹר טוֹבֵעַ כֹּל וְעַל פְּנֵי כָל הַתְּכַלֵּת	1	51
יורם טהרלב / בלדה על סוס עם כתם על המצח	נִגְוֵן שֶׁהוּא הַמְשַׁךְ שֶׁל הַנְּגוּן הוּא	1	52
בראשית ל"ח 16	הַבָּה-נֶאֱבָא אֲבֹא אֵלַיָּךְ	1	52
יונתן רוטוש / מיתר	הַבָּה-נֶאֱבָא אֲבֹא אֵלַיָּךְ ... וּמִיתֵר אֶל מִיתֵר מִתְנַגֵּן	1	52
יונתן רוטוש / מיתר	הַבָּה-נֶאֱבָא אֲבֹא אֵלַיָּךְ ... וְהִלְלָה אֶחָד - וְאֶהוֹב	1	52
אובדיס / מטמורפוזות	פִּיגְמָלִיוֹן הַמְּפֹסֵל אֶת גְּלִתָּאָה וּמוֹצֵא בְּתוֹךְ הַשְּׁנֵהָב אֶת אֶהֱבָתוֹ	3	56
אחוי טלי	דְּבָשִׁי	3	56
1 במדבר כ"ז	בְּנוֹת צִלְפַּחַד ... בְּאֶזְרוֹר מְנַשֶּׁה	3	56
חיים נחמן ביאליק / הברכה	וְאִין יוֹדַע מַה בְּלִבְכֶּה	1	57
איוב י"ב 22	מְגַלָּה עֲמֻקּוֹת מִי חֶשֶׁךְ	1	57
מיכל דר / רביעיית מיתרים דוממת	וּמִקְבֵּל 138 ... בְּפַעַם שֶׁעֲבָרָה הִיָּה 136	3	57
מאיר אריאל / צרבת לזיכרון	לְזִכְרֵךְ וְלְזִכְרֵךְ	1	57
יונתן בן-עמי / עבדאללה	[כל הפרק]	2	58
ס. יזהר / בפאתי נגב	בְּפִאֲתֵי נִגְבִּי	3	59
ס. יזהר / בפאתי נגב	כְּבָר הַחֲלָה לְמִשְׁמַשׁ שְׁעָה ... עַד גְּלָגַל הַשְּׁמֶשׁ	2	59
ס. יזהר / בפאתי נגב	הַקּוֹדְחִים שֶׁעֲמָלוּ פִּיהָ ... הַשְּׂדוֹת בְּנִגְוֵה הַיּוֹלֵי	3	59
נתן אלתרמן / זמרה	וְנוֹתֵר הָעוֹלָם בְּשְׂדוֹת רְחִבִּים וְרוּחַ	2	59
יונתן בן-עמי / קציר טוב	[כל הפרק]	2	60
חגי א' 10	הָאָרֶץ כּוֹלֵאת יְבוּלָה	2	60
בדיחה ידועה	מֵאִיפֶה יוֹדְעִים ... נו, מַה אַתָּה מְדַמֵּן	2	61
בראשית כ"ח 10	וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע	1	61
מפת טיולים וסימון שבילים 9 - ירושלים והפרוזדור בעריכת אורי דביר	מִפֶּה טוֹפּוֹגְרַפִּית מִסְפָּר 9	3	62
הדו"ח ההידרולוגי השנתי לשנת 2007	הַדו"ח הַהִידְרוֹלוֹגִי הַשְּׁנָתִי לַשְּׁנַת 2007	3	62
רות ג' 8	וַיַּחְדֵּר הָאִישׁ וַיִּלְפַּת	1	62
איל דידיסון / סוד המעיין הנעלם: על מקורותיו העלומים של מעין הגיחון	בְּאֶגְרָה הָאֲרוּכָתִית	3	62
בראשית כ"ט 10	וְלֹל אֶת הַפִּקֵּק מֵעַל פִּי הַצֹּנֵר	2	64
מאיר אריאל / מחלק מוסר השכל	מִשְׁלֵשֵׁל מִיַּד חֶבֶל	1	64
תהלים מ"ב 8	תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל הַצֹּנֵר	2	64
ישעיהו מ"ה 3	אוֹצְרוֹת חֶשֶׁךְ וּמִטְמֵי מִסְתָּרִים	1	64
איוב כ' 26	כָּל חֶשֶׁךְ טְמוּן לְצַפּוֹנָיו	1	64
בראשית כ"ט 3	וַיִּשְׁיִבוּ אֶת הַפִּקֵּק עַל פִּי הַצֹּנֵר לְמִקְוֵמוֹ	2	64
אהוד בנאי / מהרי נא	מִרִּיחַ בְּאֵוִיר אֶת הַגֶּשֶׁם מִתְקַרֵּב	1	64
יאל הפומן / מצבי רוח, פרק 14	אִם הַקּוֹרָא מְעַנְוֵנוּ ... כְּדָאִי	2	64
וולטר דונלדסון וגוס קהן / Love Me Or Leave Me	Love Me Or Leave Me	3	64
יונתן בן-עמי / מוחמד	[כל הפרק]	2	64
חיים חפר / הוא לא ידע את שמה	אֵינְנוּ יוֹדְעִים עַל מַה הֵם מְדַבְּרִים	3	65
יונתן בן-עמי / אבק	[כל הפרק]	2	68
מאיר ויזילטר / שובי לפרדס	שְׁחוֹנָה לִידֵי הַשִּׁיבְרֵי הַמְּטַפֵּטֵף	2	69
ברכת המזון	בְּרַכַּת הַמְּזוֹן	3	71
שמות ג' 8	טוֹבָה וּרְחֹבָה	1	71
ברכת המזון	טוֹבָה וּרְחֹבָה	1	71
ברכת המזון	לֶכֶךְ מִכּוֹן הַכְּתוּב, שְׁתֹּאמֵר 'רְחֹבָה'	3	71
בראשית ב' 18	בְּרָאשִׁית ב' שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה	3	71
ישעיהו ל"ה 6	מְדַלֵּג כְּאֵיל פֶּסֶחַ	2	72
בראשית ב' 18	בְּבְרָאשִׁית ב' 18	3	72
בראשית ב' 18	לֹא טוֹב הָיִית הָאָדָם לְבַדּוֹ	1	72
בראשית ב' 18	בְּרָאשִׁית ב' 18	3	72
כתבי אוגריט	עֶרְךָ בְּעַל בֵּיתוֹ ... הַמְּלֵת קוֹלוֹ	2	73
תהלים כ"ט	קוֹל בְּעַל עַל הַמַּיִם ... כָּלוּ אִמֵּר כְּבוֹד	2	73
יונתן בן-עמי / הענן היפה שחת ארצה גשמו	[כל הפרק]	2	75
בראשית ל"ח 9	שַׁחַת אֶרֶצָה	2	75
לאה נאור / גחלים	הַבְּשִׁיל הַפְּרָדֵס שְׁכּוּנִים חֲדָשִׁים	2	75
נתן אלתרמן / אז חיוורון	לֹא הוֹרִיק פְּנֵי שְׁנוּקִים ... נִחְשׁוֹל אֶהֱבֵת עֶרֶב סֶתֵנוֹ	3	75
שיר השירים ב' 13	קוֹמִי, לְכִי	2	75
שיר השירים ו' 5	כִּי עֵינֶיךָ יְפוֹת מֵהַכִּיל	3	75
שיר השירים ח' 14	בְּרַח דוֹדִי, דְּמָה לְצִבִּי אוּ לְעֶפֶר אֵילִים עַל הָרִי בְּשָׁמַיִם	2	75
יונתן בן-עמי / אברהים	[כל הפרק]	2	76
גיא רון גלבע / שיר שלא פורסם	גְּבֻעוֹת חֶסְרוֹת חֵן לְכֹאוֹרָה	1	76
יונתן רוטוש / על חטא	חוֹמֵר כְּגוֹ	1	76
יונתן בן-עמי / אברהים	[כל הפרק]	2	77
בראשית כ"ב	[כל הפרק]	3	77
צלילי המוסיקה	צִלְיֵלִי הַמוּסִיקָה	3	79
יוסף הדר / ערב של שושנים	תְּנִי הַשִּׁיר 'עֶרֶב שֶׁל שׁוֹשְׁנִים'	3	81
משה דפר / ערב של שושנים	עֶרֶב שֶׁל שׁוֹשְׁנִים	3	81
חיים חפר / הכל זהב	מִתְחַשֵּׁק לְגִשְׁתֵּי אֵלָיו קְרוֹב וְלוֹמֵר לוֹ	1	81
עינה לקח / מורי	רְאֵה אֵיךְ הַשִּׁקְיָעָה וְרִדָּה	3	81
שארל אזנבור (תרגום אבי קורן) / באביב את תשובי חזרה	בְּשָׂדוֹתֵינוּ עֶפְרוֹנִי אוֹמֵר שִׁירָה	1	81
לוח גזר	שְׁלֹחַם גְּזָר	3	81

מקור	סוג	פרק
מאיר אריאל / סוף שבוע בכפר	[כל הפרק]	82
מאיר אריאל / סוף שבוע בכפר	משתכר למזקרת	82
יונתן בן-עמי / נוקטורנו	[כל הפרק]	83
יונתן בן-עמי / על חטא	ואת מתיקה כלי	83
יונתן בן-עמי / איכה אחזתני	ולנכח האור הכסוף שהמטר	83
יער חבר / שיר שלא פורסם	להטו בי עקצי אצבעות	83
אהוד מנור / קשר הירח	הירח כל כך יפה הלילה ... העולם נושאים עיניהם	84
יונתן בן-עמי / שיר (סתונית זורחת בחושך)	מספי LCD שמאירים את פניהם	84
יונתן בן-עמי / טלקיזיס	מספי LCD שמאירים את פניהם בנגה בהיר	84
אגי משעול / אחריות	אפשר לכתב על כך שיר ולקרא לו 'אחריות'	84
מיכה שטרית / שיגרה	בשעה שאפשר ... אשליה בהירות על הכל	85
אחוי טלי	פדרי וטלי עוד משקקות	85
שלום חנוך / לאט לאט	הגלים גולשים אל החוף לאט לאט	88
נתן אלתרמן / פונדק הרוחות	או בדומה למה שאני חש קשאני לוקח, למשל	89
נתן אלתרמן / אל הפילים	אל הפילים	89
נתן אלתרמן / אל הפילים	תבל רחומה ... נהמי, נהמי, כי אליך אלך	89
כתובת השילוח	זה היה דבר	90
בראשית י"א 4	שראשו בשמים	90
יחזקאל א' 4	כעין החשמל	91
מנדלי מוכר ספרים / מסעות בנימין השלישי	מסעות בנימין השלישי	92
מאיה ערד / תמונות משפחה	תמונות משפחה	92
דון מקלין / American pie	מתחת לסכר לא ... 'הי זה יום מותי'	93
מאיר אריאל / סוף שבוע בכפר	שעורה ושיפון	93
confession_bear.jpg	confession_bear.jpg	93
הרקליטוס / פרגמנט 91	אי אפשר להכנס לאותו נהר פעמים	93
עמנואל קאנט / ביקורת התבונה הטהורה	המהפכה הקופרניקאית	93
אביטל גלוברמן / נגזרת	הגדרת הנגזרת ... הגדרת הנגזרת	94
מאיר אריאל / דאונין של שיר מחאה	מים שאזלים בשיר	95
מיכל דר / שמים ירוקים על רקע ברוש אפור שניגר	בשיר אחר	95
מאיר אריאל / דאונין של שיר מחאה	מים שנגזלו בהאזנות הנח"ל מליכישוע	95
בראשית א' 2	המים הקדמונים, אלה שהרוח נשקה לפנייהם בחושך	95
הרקליטוס / פרגמנט 91	גם לאותה מערת נטיפים אי אפשר להכנס פעמים	95
מילן קונדרה / ההנאה שבאיטיות	ההנאה שבאיטיות	95
שלמה ארצי / ארץ חדשה	אם לא נאט לא נביט ... לא נגיע לארץ חדשה	98
מיה בנגל / אולמרט לאבו-מאזן: אשחרר 250 אסירים	אולמרט הבטיח ... וחמשים אסירים נוספים	98
אפרת יוסי ורענן בן-צור / אזרח ישראלי נורה בכפר בשומרון; מצבו בינוני	ישראלי נורה בכפר אל-פנדק בשומרון ומצבו בינוני	98
שמוליק חדד / הערב: שתי יקטות קסאם נורו מצפון רצועת עזה	שתי יקטות קסאם נורו ... בשטח הפלסטיני	98
ynet כלכלה / ארה"ב: מדד המחירים לצרכן צנח ב-1% באוקטובר	מדד המחירים לצרכן ... בחדש שעבר	98
ynet כלכלה / גוש האיחוד נקלע למיתון לראשונה בתולדותיו	גוש האיחוד נקלע למיתון הראשון בתולדותיו	98
אילנית אדלר / יום ב': תחזית מזג האוויר	מחר עליה נפרת בטמפרטורות ... ועדין חם מהרגיל	98
אהוד בנאי / ענה לי	המפוחית של אהוד בנאי בפתחת השיר 'ענה לי'	98
כתובת השילוח	זה היה דבר	99
נתן אלתרמן / מערומי האש	וכאשר הנפתי עליה ... וחר לא נפער בה	99
יואל הופמן / קריסטוס של דגים, פרק 14	והלב נשבר	100
יואל הופמן / מצבי חח, פרק 132	יואל הופמן אומר ... לתקן את הכרז	101
גיל ירדני / אבוקדו שני	בבטוי "לעשות אהבה" ... להכין אבוקדו	101
אגי משעול / ראה שם	ראה שם	102
אגי משעול / נוקטורנו	מחוי לבית הכל גלוי ... מתחפר באדמה	102
ס. יזהר / בפאתי נגב	השדות כשבעים וחמשה מטר מעל מי התהום	104
ישעיהו כ"ז 1	הלוליתים	104
יונתן בן-עמי / תמיד ערב	היא דממת מצולות, כשגלי יום וליל שזופים אי מעל	105
נעמי שמר / ולס להגנת הצומח	אותן גבעות שבקמריהן המתפתלים חמקו מקטלוג	107
אבות א' 10	ולא נדעו לרשויות	107
יוהם טהרלב / קום והתהלך בארץ	ומתחת לאספלט	107
עינה לקח / על שלושה דברים העולם עומד	שלושה ארגזי תנובה שעליהם העולם עומד	107
אבות א'	שלושה ... שעליהם העולם עומד	107
בדיחה ידועה	ומשם צבים כל הדרך למטה	107
עמוס אטינגר / טיול לילי	הקיץ היום משכרונו של ליל שרבר	108
מלכים א' י"ח 41	קול המון הגשם	108
מאיר אריאל / תקציר שירי החורף הבא	לחורף התשנ"ד מגיע תקציר לשיריו	109
מאיר אריאל / תקציר שירי החורף הבא	להלן, תקצירי שירי החורף הבא, בחסות	109
נעמי שמר / לילה בחוף אנזיב	הרוח והחשך והמים	109
אחוי טלי	למעשה כך הדמי ... אשר במציאות	109
מאיר אריאל / תקציר שירי החורף הבא	שם השיר	109
מיכל דר / שיר ללא שם מתוך נקמתה המתוקה של האצבע	אל תשאיר את הבר ... עוד יסדר אחרך	109
יונתן בן-עמי / הערב בא מאד	הערב בא מאד, עדין ... וכל חלונותיה יתגשמו	109
אנטוניו קארלוס ג'ובים / A felicidade	A felicidade	109
נתן אלתרמן / סתו עתיק	ולעת ליל יזמרו בו הצפרדעים	110
שלום חנוך / שיר ללא שם	שיר ללא שם	111
לאונרד כהן / Dance me to the end of love	Dance me to the end of love	111
יונה ב' 6	במים שאפפו	112
ענבל פרלמוטר / עד העונג הבא	במים שאפפו את חושיה	112
יונתן בן-עמי / עינה לקח / ד' תשרי	ובחשבה אודות מים ... מציפה את גופה	112
דנה ברגר / לומדת לעוף	ובחשבה אודות מים	112
עינה לקח / הרבה דברים בחורף נקראו בפי ים	תחושת התנועה בין המ"ם אל היו"ד מציפה את גופה	112
יואל ד' 18	והיה ביום ההוא יטפו ההרים ... את נחל השטים	112
שיר השירים ה' 4	ותהום בטנה עליו	112
יונה ב' 4	וכל גליה ומשבריה עליו עברו	112

מקור	טקסט בטובה ורחבה	סוג	פרק
תהלים מ"ב 8	וְכָל גְּלִיָּה וּמִשְׁבְּרִיָּה עָלָיו עֲבְרוּ	2	112
שיר השירים ח' 2	כְּשֹׁכֵר רְמוּמִים	3	112
אתר השירות ההידרולוגי	'נְהוּל מִשְׁאֲבֵי הַמַּיִם' וְנִטוּר סְדִיר'	2	113
משלי ג' 20	וּבְדַעְתּוֹ תִּהְיוּמוֹת נִבְקָעוּ וּשְׁחָקִים יִרְעֲפוּ טַל	2	113
נעמי שמר / מטרייה בשניים	אֵיזָה מִזֵּל שֶׁהוּא אֶפְלוּ לֹא הִצִּיעַ לְקַחַת אֶת הָאוֹטוֹ	3	114
יואל הופמן / מצבי רוח, פרק 132	גִּשְׁמֵם שׁוֹטֵף אֶת הָרְחוֹב ... עוֹכְרוֹת הָאֲמֻנֹת	3	114
יואל הופמן / מצבי רוח, פרק 105	עַל אִפּוֹ וְעַל חֲמִתּוֹ שֶׁל יוֹאֵל הוֹפְמָן	3	114
שמואל ב' ה' 17	יִכְתֹּיב אוֹתוֹ לְשָׂרֵיהֶ הַסּוֹפֵר	3	117
תהלים י"ח 1	הוּא מִחֲבֵר שִׁיר	3	117
שמואל ב' כ"ב	תִּגְעַשׁ וְתִרְעַשׁ ... וַיָּדָא עַל כִּנְפֵי רוּחַ	2	117
תהלים י"ח	תִּגְעַשׁ וְתִרְעַשׁ ... וַיָּדָא עַל כִּנְפֵי רוּחַ	2	117
תהלים קכ"א 1	וּשְׂאֵא עֵינָיו אֶל הַהָרִים, אֲךָ הַהָרִים שׁוֹתְקִים	3	117
אהוד בנאי / טיפ טיפה	שְׁמַחַת יִרְחַ מִתְרוֹקֵן	2	118
אבות ג' 7	נֶאֱמָר אֲרֹן זֶה הָעוֹמֵד בְּיַד מַעַל דְּרָגָה הָעֶפֶר, וְהַשְׂדוֹת	2	118
משלי ב' 13	בְּדַרְכֵי חֹשֶׁךְ	1	120
תהלים י"ח 12	יִשְׁתַּחֲוֶה חֹשֶׁךְ סִתְרוֹ	1	120
איל דן / קולומבריה בגליל, בכרמל וברמות מנשה	אֲרֻכְאוֹלוֹגִים מִתְנַחֲמִים ... הֵיוּ צְרִיכִים תְּאוֹרָה	3	120
בנימין אוליאל / חומוסים	וְסוֹדָה לְשִׁתְיָה	3	122
אנטואן דה סנט-אכזופרי / הנסיך הקטן	בְּבִדְיוֹת שֶׁעֲרַכְנוּ עַל גֵּרְסַת ... בְּנַחַת אֶל הַמַּעַיִן	2	123
נתן אלתרמן / עץ הזית	פֹּלַח הַזֵּית בְּשִׁרְשׁוֹ אֶת הָאֲבָנִים	3	124
נתן אלתרמן / עץ הזית	גִּזְעוֹ הַנִּפְתָּל	1	124
איל דוידסון / סוד המעיין הנעלם: על מקורותיו העלומים של מעין הגיוחן	אִף אֶחָד לֹא יוֹדֵעַ מַה מְקוֹרוֹתָיו ... חֲדָשִׁים הַזֵּהוּם נִפְסָק	3	125
יוסף שריג / אור ירושלים	הַשְׂקֵט שׁוֹב צוֹנֵחַ כְּאֵן מְשִׁמֵי הָעָרֵב	1	126
ויקרא א'-ג'	כְּקִטְרֵת אִשָּׁה	2	126
מאיר אריאל / אצל ציון	אֶצֶל צִיּוֹן בְּתֵל-אֲבִיב ... מְקַבֵּל בְּקִבּוּק מִיַּץ קֶטֶן	3	126
מתן חודרוב / גבעות: אתר "מגד 5" מסוגל להפיק עד 470 חביות נפט וגז	בְּשָׁנַת 2010 נִמְצָא נֶפֶט בְּקִדְוִיחַ "מְגַד 5"	3	אפילוג
דברים ל"ג 13-16	מִבְּרֶכֶת יְהוָה אֲרָצוֹ מִמְּגַד ... אֲרָץ וּמְלֵאָה	2	אפילוג
תומר קורנפלד / שוב אכזבה: קידוח 'שרה' הגיע לשכבת המטרה - לא נמצאו סימני גז משמעותיים	כִּשְׁלֵא נִמְצָא גַז טְבִיעִי ... מְלֵא בְּמַיִם	3	אפילוג
רות ב' 17	שְׂדוֹת שְׁעוּרִים, וּבְהֵם אוֹלֵי אִשָּׁה מְלַקְטוֹת	3	126

סוגי הפניות: 1 - ציטוט מדוייק, 2 - ציטוט בוריאציה, 3 - רפרנס רעיוני.